

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izven tedne in praznike.
Inserati: do 30 petih vrst 2 D, do 100 vrst 4 D 50 p, večji inserati petih vrst 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D; Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Uredništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopisne sprejeme le obiskane in zadostno frankovane.
Rokopisov se ne vrača.

Posamezna številka:
v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1-50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D. 1 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		V Ljubljani	po pošti		
12 mesecev	...	Din 240—	Din 240—	Din 360—	...
6	...	120—	120—	180—	...
3	...	60—	60—	90—	...
1	...	20—	20—	30—	...

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Kakšno zunanjo propagando potrebujemo?

Ni lepšega dokaza za postopno in zvrsto konsolidacijo naše države kakor splošno zanimanje našega celokupnega novinstva za splošno, državna, zlasti pa zunanje politična vprašanja. Z velikimi koraki se bližamo dobi, ko bodo izginili patološki strankarski pokreti povojnega časa in se udomacili zapadnokulturni načini pozitivnega javnega stremjenja in življenja. Že sedaj vidimo, kako vlogo igrajo naša splošna gospodarska, finančna, upravna in zunanje politična vprašanja in da izgublja demagoška natančnost čedalje večje število prejšnjih pristašev. Zlasti močno je že danes zanimanje našega novinstva in naše javnosti za zunanje politične in valutarne vprašanja, ki jih tudi stanovito razpravlja in kritizira. V tem pogledu je jugoslovensko novinstvo prišlo celo do nekaterih enotnih kritičnih zaključkov. Ugotovila se je splošna potreba izdatne mednarodne propagande in sicer tako v zunanje političnih zadevah kakor glede našega dinarskega problema. Vsi, ki ljubijo to državo, to živo tvorbo naših tisočletnih sanj in nepremagljivega hrepenenja po svobodi in samostojnosti, čutijo, da jo je treba zagovarjati na mednarodnih političnih in diplomatičnih križiščih, da jo je treba braniti pred klevetami in intrigami številnih zunanjih nasprotnikov. Enako vedo patriotični finančni in gospodarski krogi, da se dinarska vrednost ne bo ustalila ali dvignila, dokler se mednarodnih poslovnih činiteljev ne polasti zaupanje, notranje prepričanje in dobrohotnost do Jugoslavije, do njenega dejanskega prirodnega bogastva, do njenih razvojnih možnosti. S kako vneto se pri drugih narodih posvečajo najboljši pisci, najspretnjši publicisti tak politični in ekonomski propagandi? Pogledimo samo na Češkoslovaško ali pa na Avstrijo! Ti državi sta koj po nastanku mobilizirale vsa propagandna sredstva, od športa, koncertnih nastopov, kulturnih predavanj do novinarskih agentur itd. Pri obeh je šlo za politično in mednarodno valutarno osamosvojitve in utrditev, pri nas pa gre za bitna, eksistenčna vprašanja. Okolu nas se gnete jata zakletih sovražnikov in naša zunanja propaganda mora zato torej vplivati obrambeno in zaščitno ter mimo tega še konsolidacijsko. Seveda bi bila naloga države, oziroma vsakokratne vlade, da poveri to nalogo posebno organizirani propagandni ustanovi. Vlada se na to že dolgo pripravlja, toda do danes brez dejanskega zaključka. Tem večja mora torej biti dolžnost lojalnega državljanina in pisca, da prostovoljno sodeluje pri taki službi in pišejo o Jugoslaviji tako kakor velevaljo njenj eksistenčni pogoji, zlasti pa njen

dejanski stan. O jadranskem vprašanju imamo dve, tri brošure. Vse drugo, primorsko in koroško manjšinsko vprašanje, in tisoč drugih problemov je pa ostalo neobdelanih in zanemarenih. Celotna naša separatisti danes priznavajo, da ne vršimo v teh ozirih naše dolžnosti!

Vpričo splošno priznane potrebe zdrave in državno pozitivne zunanje propagande se s čudom vprašujemo, komu služijo tisti pojedinci, ki od časa do časa dostavljajo inozemskim uglednim časopisom in revijam članke proti naši državi, proti našemu mednarodnemu ugledu, proti zunanje politični konsolidaciji in torej v korist naših sovražnikov? Ali je pri izpostavljenem našem mednarodnem položaju dovoljeno, da protivniki sedanjega ustavnega sestava prenašajo svoja negotovanja na mednarodni forum in da na ta način pod krinko nedolžne informacije priškatli na našo vladno, v resnici služečo samo zunanjim nasprotnikom. Mesto pozitivnih, zaščitnih in propagandnih člankov pišejo več ali manj škodljive sestavke in še tukaj takšne, da mrgole dejanskih neresnic in netočnosti. Baš čitamo v angleški »Sclawonic Review« članek slovenskega moža, v katerem sporoča angleški javnosti, da naše »ljudstvo ni bilo na razpad monarhije pripravljeno«, da se je nova država osnovala »brez vsakega predhodnega dogovora« itd., dasi je splošno znano, kako se je razmahnil jugoslovanski pokret pred in med vojno in da je tih jugoslovanska revolucija součila Avstrijo in enodušno, potem tudi formalno preko Narodnega Voča v Zagrebu zahtevala enotno in močno Jugoslavijo. Kaj naj rečemo oziroma kaj so si mislili razumni Angleži, ko so čitali v istem članku stavek kakor je nastopil: »Vseled tega ni čudno, da se v Sloveniji, kjer imajo pod novo državo vseučilišče, tehnično visoko šolo, trgovsko akademijo in glasbeno akademijo in glazbeni konservatorij, pritožujejo, da smo plačali državno edinstvo s — padcem naše kulture!«

Kakšen nezmisel! V istem stavku priznanje številnih, najvišjih, novih kulturnih zavodov in pa trditve kulturnega padca! Kdor se kolikšaj spozna z našim duhovnim življenjem ve, da o kakem kulturnem padcu ne more biti govora, kvečjemu o duševni onemotlosti in obolevnosti velikega dela našega predvojnega razumnštva.

Ni naša naloga, da danes polemiziramo z neistinami slabo opisanih in še slabše inspiriranih člankov naših ljudij po inozemskih časopisih. Saj se tak članki sami obsojajo! Patriotično bi bilo zastaviti svoje misli za po-

zitivno mednarodno propagando, za zaščito velikih mednarodnih problemov na Jadranu, tam po primorskih in koroških krajih, sploh tam, kjer se tuje sile zaganjajo proti naši svobodi, proti našemu denarstvu, proti naši veliki bodočnosti!

Pred zborovanjem Unije Društva narodov.

Prihodnje dni se začne zopet zbor Zveze društva narodov v Parizu, ozir. v Londonu. Ali se bo zopet samo problematično razpravljalo o zaščiti narodnostnih manjšin? Zadnje tako zborovanje je bilo meseca avgusta l. l. Skoraj istočasno je zborovala v Koppenhagenu XXI. mednarodna interparlamentarna Unija, nekaj poprej pa na Dunaju Liga društva narodov. Na vseh teh zborovanjih ni bila naša država oficijelno niti zastopana, le gg. dr. Wilfan in dr. Stanger sta šla v Koppenhagen kot člana rimskega parlamenta. Znano je še, kako je prvi v klub intrigam ostalih italijanskih delegatov neustrašno povzdignil svoj glas za naše rojake pod Italijo.

Od zadnjih zborovanj se je položaj naših manjšin pod Avstrijo, osobito pa še pod Italijo silno poslabšal. Na Koroškem so Slovenci vsled nemškega terorizma izšli iz volitev oslabljeni, preganjanje slovenskega življa, posebno že itak pod minimum izredčene posvetne in duhovske inteligence se nadaljuje s skrajno brezobzirnostjo, iz šol in uradov je slovenščina izključena, sistematično pa se izriva tudi iz cerkve. Enaka nasilja provzroča Avstrija češkoslovaški manjšini na Dunaju in hrvaški v Gradšču. Kaj se godi z našim življenjem v italijanski sužnosti, je itak preveč znano. Od zadnjega zasedanja U. D. N. so vrgli Italijani jugoslovanski jezik iz vseh ljudskih šol in iz državnih uradov, trumoma so začeli metati na cesto sodnike, učitelje, duhovnike in poštne nametence naše narodnosti. Sploh pa ni mogoče naštevati vseh krivic, ki si jih fašizem dan na dan znova izmišlja proti našim zaslužnim bratom.

Opetovana zborovanja Zveze narodov in sorodnih lig dokazujejo, da vprašanje narodnostnih manjšin močno tangira mednarodno politiko in mednarodno javno mnenje, ki se zaveda, da more le pravičnega ureditve pravic narodnostnim manjšinam prinesiti v Evropo mednarodno pomirjenje in meddržavno zvezo.

Na dunajskem kongresu so bile sprejete take resolucije, da bi morali priti že na predstoječem zasedanju v razpravo tudi vprašanje naših manjšin v Italiji. Pritisku mednarodnega javnega mnenja in tozadevnih ustanov se

ne more trajno upirati nobena država, ki ima v svojem okrilju tuje rodnosti manjšine; tudi Italija bi ne mogla trajno kljubovati, ako se izvaja tak pritisk stalno in dosledno. V doseg tega pa ni dovolj, ako od časa do časa apeliramo v časopisju ali protestiramo na shodih. Prvi pogoj je, da se naša centralna vlada energično zgaane.

Že po zadnjem kongresu Zveze narodov se je v našem časopisju zahtevalo, naj naše zunanje ministrstvo vendar že enkrat stopi iz rezerve ter organizira poseben odsek jugoslovanskih pravnikov, ki se bo sistematično in stalno bavil s tozadevnim problemom naše zunanje politike. Kaj se je v tem

oziru od takrat storilo? Kje je potrebno gradivo, kje so pravno in diplomatično izurjeni možje, ki bi predstoječemu zasedanju Zveze narodov predložili naše manjšinske težnje in jih tudi vsestransko utemeljevali? Ker smo iz dosedanjih britkih izkušenj prepričani, da naše zunanje ministrstvo zopet ni v tem oziru ničesar ukrenilo, bilo bi vsaj pričakovati, da naprosi v Beogradu se mu dečega češkoslovaškega ministra dr. Beneša, da prevzame zastopanje naše države. Material za ta namen bi moral biti pripravljen, ako je sploh kaj resnice na demarši in priateljski intervenciji, kar je o novem letu napovedovala naša vlada za Avstrijo, ozir. za Italijo.

Notranja nevarnost za Trst.

V interesiranem inozemstvu se presoja danes Trst mnogo ugodneje nego doma pod krovom italijanske domovine. Inozemstvo smatra Reko za ubito, Benetke so zaostale, Trst pa pridobiva zopet nekdanjo važnost prometne pomorske točke.

Po vojni izpremenjene državno-pravne razmere in tem sledeča prognoza, ki je napovedovala upad Trsta, ki se je tudi že kazal, so odvrčale od tržaškega pristanišča izvoz in uvoz in veletržijo v Srednji Evropi so gledali sedaj proti severu, sedaj proti jugu, kje in kako se bo dal usmeriti novi promet.

Trst je bridko občutil svoj položaj in se začel boriti za svoj obstoj. Borbo so mu olajševale iz prizadetega zaledja prihajajoče pobude, da je Trst poklican tudi pod drugo oblastjo biti staro morsk izhodišče za vse ozadje, ki gravitira proti Jadranu. Počasi je šlo naprej, toliko bolj, kolikor globlje se je zapletala Nemčija v svojo ruhrsko nesrečo.

Jesenske mesece preteklega leta je bil tranzit v Trstu slajen in radosti so žarela lica podjetnikov in delavcev, češ, saj gre, saj bo bolje, kakor je bilo. Dejstvo je, da preživlja Trst dobo izrazito visoke konjunkturo. Province, ki so spadale v hamburški rajon v na normalnejših mirovinih časih, imajo sedaj cenejšo prevoznino v Trst. Seveda je to le trenutno in ne bo dolgo, ko se bo zopet govorilo o konkurenci med Hamburgom in Trstom. Sedaj stoji Trst nad Hamburgom. Kaka bo njegova pozicija v bodoče, je odvisno od tega, kako prebije sedanjí čas velike preizkušnje. Ako se interesentje, ki se poslužujejo izključno Trsta, prepričajo o poveljnosti prometa preko njegovega pristanišča, mu je zagotovljena dobra bodočnost — ako mu je ne skvari notranji, italijanski odpor, ki se stalno pojavlja in meče za pomorsko življenje v osprede Benetke. V porajajočem se trgov-

skem vrvenju se čuti, da se oživlja trgovina z Levanto, za katero že dolgo časa prihaja v poštev tržaško pristanišče. Potrebne mnogo blaga in pri nabavi se obrača proti Trstu. Tudi trgovske zveze z Indijo in Ameriko naraščajo.

Tako prihčen je zunanji pogled na Trst, naklonjena mu je posebno Češkoslovaška, kakor se tudi vse ostalo prizadeva zaledje nadeja za bodočnost dobre zveze s Trstom. V Jugoslaviji ne bomo imeli še tako kmalu konkurence zmornih pristanišč in predno se uspešno razvije podonavska plovba, poteče še mnogo časa.

Za blagor mesta in pristanišča delujoči tržaški faktorji se trudijo, da bi utrdili Trstu pozicijo za ves promet z zaledjem, toda za to ni pravega razumevanja v Rimu in Benetke zakriče vselej, kadar izreče Trst kako željo po svoji obnovi. Te dni so Benetani na ves glas zavpili, da ako dobi Trst takozvane »jadranske tarife«, katere je užival pred vojno, jih morajo dobiti tudi Benetke. Vedno so Benetke Trstu za vratom. Ako gre za jadransko plovbo, so zaderejo na Trst tam doli na koncu polotoka v Bariju in zahtevajo za staro italijansko mornarstvo prednost pred »avstrijsko-tržaškimi«. Ako gre za svetovni promet, prihaja Benetke in opozarjajo vlado, da mora misliti na njihovo novo pristanišče, ki se gradi in za katerega življenje bo treba poskrbeti. Tako je, kakor da bi Trst sedaj delal za bodočnost Benetek in Marghera!

Glavni tržaški italijanski list se je pred dnevi v potu svojega obraza trudil dokazati Benetkam in vladi, da Trst za svojo obnovo neobhodno potrebuje »jadranske tarife«. Trst sicer napreduje, ali čaka ga še mnogo dela, da bo enak Trstu iz let 1912/13. Očitno je, da se druga italijanska mesta ne nahajajo v takih razmerah kakor Trst. Ostala so pri svojih starih odnošajih, v katerih so

Sven Elvestad:

Dama v borbi z dvema.

Kaj se je med tem prigodilo med gospo Sonjo in poročnikom?

Ko se gospa Sonja vrnila s kolodvora, je srečala poročnika in odšla z njim na sprehod.

Kasneje popoldne okrog 18. sta se zopet srečala na obalni promenadi. Ona je sedela v naslonjaču ob morski obali, on pa je ležal ob njenih nogah v pesku in ji čital iz najnovejšega francoskega romana. Ali je bila zatopljena v njegovo čitanje ali je sanjala? Na kaj je mislila? Očitno se je izvrstno bavala v njegovi družbi. Njeno duševno razpoloženje bi se morda najbolje dalo označiti z enostavnim stavkom: »Sedaj se nič več ne dolgočasim.« Kaj sta med sabo govorila, ne vemo, vemo pa za dejstvo, da sta se dogovorila, da se sestaneta opolnoči in da se ima ta sestanek vršiti v vili.

Tu si človek lahko misli dve možnosti: in iz Asbjörn Kragovih beležk je razvidno, da je uvaževal obe eventualnosti. Ali je imel policijski poročnik uspeh v svojem snubljenju, ali pa sta govorila o tajnosti, tihoč se moža z ovratnico in da se je ona odločila mu razkriti, kar se skriva za to tajnostjo in ga morda celo naprosila za njegovo pomoč. Helmersen se o tej stvari ni hotel izraziti

11

niti napram Asbjörn Kragu, niti napram komurkoli drugemu. Iz te molčečnosti se morda da uganiti resnica.

Ko se je vse to godilo, se je odvetnik vozil v prestolico. Najprvo se je z lokalnim vlakom peljal v bližnje provincijalno mesto, od tam pa se je z brzovlakom napotil v Koppenhagen. Ob določenem času ob 20. je došel v mesto. Predstojnik njegove pisarne ga je pričakoval.

Sprva sta govorila o povsem splošnih stvareh. Mahoma pa je odvetnik postal pozoren na neko sollicitatorjevo besedo in ga začudeno vprašal:

»A Boga, ali mi niste Vi poslali brzojavke?«

»Kakšno brzojavko?« je vprašal uradnik takisto nadvse začuden.

Odvetnik je nato ponovil besedilo brzojavke, ki jo je popoldne dobil. Uradnik se je rotil, da ni nikdar odpisal te brzojavke. Razum tega se ni dogodilo v dotični pravdni stvari ničesar takšnega, da bi bila potrebna tako nenadna odvetnikova prisotnost v Koppenhagnu. Osuplo sta se moža spogledovala in bila sta si takoj na jasnem, da gre tu za nesramno mistifikacijo. Trenutek sta razmišljala, če ni morda mogoče, da bi bila brzojavko poslala kaka druga odvetniška pisarna, ki je v zvezi z njima, pa prišla sta takoj do zaključka, da je to izključeno. Odvetnik je prosil uradnika, naj ga za trenutek zapusti. Hotel je stvar sam natanko premisliti in prevdati.

Sedel je v svojem naslonjaču ter v zadregi bulil v daljavo. V tem hipu pa se mu je pojavila v spominu slika, ki jo je videl nedavno tega. Zrl je znova, kako se sprehatja na vrhu med drevesi, bleščočimi se v solnčnih žarkih, — njegova žena in njegov mladi norveški prijatelj. Odvetniku je mahoma zaplala kri po žilah in postalo mu je vroče. Jadrno je vstal ter se jel sprehatati po sobi.

Čudne misli so se mu pojavile v glavi. Zrl je zopet pred sabo oba, kako čehliata v naivesnejšem razpoloženju. Ali je morda mogoče, si je mislil, da je nastalo med njima zaupno razmerje? Takoj nato pa se je nasmehnil, ker ni mogel in tudi ni hotel verjeti. S pestjo je udaril na mizo. Nato se je zopet vsedel in jel znova razmišljati in razglabljati.

V prejšnjih časih, ko je bil še sodnik pri kriminalnem sodišču, je imel odvetnik Age Gade toliko opravka z zločinskimi aferami, da si je takoj ustvaril tole sodbo:

»Ako kdo dobi brzojavko, ki ga kliče iz določenega kraja, in ako se ta brzojavka izkaže za potvorbno, ne more to ničesar drugega pomeniti, kakor da je eni ali več osebam ležeče na tem, da ga ob gotovem času ali za gotov čas odstranijo iz tega kraja.«

Kdo naj ima, tako si je mislil, interes na tem, da bi drevi ne bil v hotelu Trinakriji in v kopališču?

Sprva je mislil na policijskega poročnika. Od njega je v mislih, razume se samo ob sebi, prešel

na Sonjo. Toda zopet je zmajal z glavo in si izbil ta sum iz misli. V tem hipu se je pojavila nova slika v njegovih prevdarnih mislih.

VIII. POGLAVJE.

Brez odgovora.

Odvetnik je hitel k telefonu ter naročil telefonsko zvezo. Hotel je svojo ženo vprašati, ako se je kaj posebnega dogodilo. Zahteval je nujen razgovor. Trenutek kasneje so mu s pošte odgovorili, da ni mogoče doseči zveze z njo. Odvetnik je pogledal na uro. To je bilo čudno. Prav v tem času so imeli v vili navado večerjati. Kaj nai si pri tem misli? Ali ni bilo nikogar doma, niti služkinje, ali pa je bila telefonska zveza iz kakršnegakoli talinstvenega vzroka prekinjena? Pozval je zopet k sebi šefa svoje pisarne in se razgovarjal z njim nekaj minut o čudnem dogodku. Odvetnik ni priklival svojemu uradniku, kako zelo ga vznemirja dejstvo, da ne more dobiti nobene telefonske zveze s svojo vilo. Zednila sta se, da bi bilo vendarle najbolje, ako še enkrat poskusi svojo srečo. Odvetnik Gade je zopet poklical poštni urad. Sedaj pa je doživel novo presenečenje.

Na Danskem imajo isto čudno in nepraktično ureditev, kakor na Norveškem, da telefonski urad na deželi zaključijo zvečer ob določenih uri svoje poslovanje, zato tudi ni mogoče, da bi jih kdo mogel poklicati ob tej uri. Odvetnik je torej dobil z urada polasnilo, da je pošta v kopališču pravkar zaključila svoje uradne ure.

živela in procvitala v predvojnem času. Ali naj se večji del tranzita, ki gre sedaj po tržaški poti in da življenja delavcu, ki je bil do večerajšega dne brez posla, napoti proti Benetkam in počene Trst nazaj v ono brezupno situacijo, iz katere se je komaj izvlečel? Ali hočejo Benetke tržaški tranzit res izpremeniti v svojega? Ako se odrečejo tarifi Benetkam, Genovi ali kakemu drugemu pristanišču, ki bi jih zahtevalo, ne bodo to kraji nič trpeli radi tega, marveč bodo njihova pristanišča živela kakor doslej, ako pa se odvzame Trstu ta »privilegij«, pomeni to zanj nazadovanje, ker se mu odvzame vez, ki bi mu prinesla predvojno pozicijo. Tržačani apelirajo na patriotizem Benetčanov, ker tu gre za obnovo tržaškega življenja, drugače pa so pripravljeni na

obrambo svojih interesov in bi morali z drugega stališča presojati benetško agitacijo! Ta le rivalni boj je Trstu zelo nevaren, ker lahko najneugodnejše vpliva na zalednike, ki ne bodo trpeli tega, da bi se ob Jadranu v Italiji njihovo blago prerivalo iz jednega pristanišča v drugo. Ta notranji spor napoveduje nered in netočnost v prometu in ako steče predelna železnica, se jo oprijmejo Benetke s polno silo v škodo Trstu. To je gotovo že danes. To italijansko pretepanje za promet pa mora biti nam v vsespodbudo, da se z vso hitrostjo in najsilnejšo vneto pričemo brigati za svoj Jadran in vstvarimo ob njem pristanišča, ki bodo ugodno zatočišče našemu in bogatemu inozemskemu prometu!

Šal — in pri tem pozabili, da nimajo vina. Ne veš, kako manjka tukaj vino! Ne dobiš ga, niti za lek, za zdravje ne! Če ga pa naročiš butliko, plačaš ob splošni senzaciji do 100 fr. frankov in piješ — gnusni fabrikat ter si pokvariš zdravje. Kaj bi dal za porcijo ljubljanskega fižola in samo za četrť — ah samo za četrť! — našega vina, magari najslabše kisljice!

Društveno življenje je poljsko, torej konservativno do ušes, sama parada in pa brezbratstvo. Poljska je slovanska Spanja brez vina. Edino, kar velja, so ženske, lepe, vitke, stasite. Stoletni rimski klerikalizem je sključil Poljake, da jih tudi svobodna država še ni zravnila. Če kje, vidiš na Poljskem, kaj pomeni vlada popovska. Daj nam, bože, milo usodo, da se Slovenci rešimo klerikalizma!

narodni sabor 14. stoletja v Prizrenu, ko je razpravljali o Dušanovem zakoniku. Ta prizor je napravil na navzoče inozemske novinarje najugodnejši vtis. Za tem je operni ensemble podal prizor »Prodane neveste« drugo dejanje. Janika je pel tenorist Rijačec, ki je žel viharne aplanze. Navzočim damam so bile razdeljene bombonjere z nadpisi »Sesja Male antante«.

Po končani predstavi so bili Pašić, dr. Beneš, Duca in dr. Ninčić povabljeni na malo soarejo, ki jo je priredil na svojem stanovanju francoski poslanik Clemens Simon.

Danes dopoldne konferenca nadaljuje razpravo o madžarskem posojilu ter je pričakovati zaključka konference okoli 13. popoldne. Zunanji minister dr. Beneš bo v nedeljo 13. t. m. ob 4. zjutraj z orijent ekspresom odpotoval v Pariz in London, ravno tako odpotuje v nedeljo romunski zunanji minister Duca.

Dosedanje delo konference je pozdravila vsa beogradska javnost, kakor tudi inozemstvo z največjimi simpatijami in z globokim zadovoljenjem. Včerajšnji dopoldanski komuniké je v marsičem presenetil politično javnost, osobito, kar se tiče odnošajev Male antante do Italije in do Bolgarske.

Mala antanta za solidarnost zaveznikov.

Posredovanje Male antante pri Veliki antanti.

Praga, 12. jan. (Izv.) Zastopnik ČTK javlja iz Beograda o včerajšnjem dopoldanskem konferenci Male antante:

Zelo izčrpno so se razpravljali dogodki na Balkanu ter situacija na Grškem in Bolgarskem. Razmotrivalo se je tudi vprašanje posredovanja Male antante pri vseh zavezniških. Mala antanta hoče biti v dobrih stikih ne samo napram Franciji, temveč tudi napram Angliji in Italiji.

Posebno je konferenca naglašala potrebo skupnega sodelovanja Francije in Italije.

Razpravljali so se tudi odnošaji držav Male antante napram sosednim. Zunanji minister dr. Ninčić je obsežno poročal o razmerju med Italijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Vse senzacionalne vesti o razširjenju dosedanjih pogodb in dogovorov Male antante, ki so se zadnji čas sistematično širile, so po izjavi merodajne osebe brez vsake podlage.

ODSTOP POSLANIKA DRJ. SPALAJKOVIČA.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Naš poslanik v Parizu in bivši poslanik v Petrogradu dr. Spalajković je včeraj izjavil skupni novinarjem, da je v »Samoupravi« priobčeni intervju o vzpostavitvi odnošajev s sovjetsko Rusijo izraz njegovega globokega osebnega mišljenja in prepričanja, dobljenega na temelju osebnih skušenj v Rusiji in na temelju proučevanja celokupnega ruskega problema. Te izjave ni diktiral niti kak ruskim monarhisti niti kdo drugi. Spalajković je skušal v nadaljnjem razgovoru braniti svoje stališče in pa zavrniti napade beogradskega tiska na njega. Izjavil je, da ni vplival na ta članek noben ruskim monarhist, ker je sam nasprotnik teh monarhistov, ko so oni v marsičem krivi za sedanje razmere v Rusiji.

Proti Spalajkoviću je nastalo v beogradskega tiska veliko ogorčenje, ker je le stom očital njih podkupljivost.

Beograd, 12. januarja (Izv.) Kakor javljajo nekateri listi, je pariški poslanik dr. Spalajković podal demisijsko na stoji poslašniško mesto v Parizu vsled nesoglasij, ki so nastala na vodilnih mestih radi njegovega članka v »Samoupravi«. Zunanji minister dr. Ninčić je sredi izjavljaval, da so vesti o Spalajkovičevi demisiji še preurajene. Splošno pa naglašajo, da je g. dr. Spalajković na svojem dosedanjem mestu nemogoč.

NEMŠKE REPARACIJSKE DOBAVE NAŠI DRŽAVI.

Berlin, 11. januarja (Izv.) Jugoslovanski delegat v reparacijski komisiji dr. Gjurjić je včeraj prispel iz Beograda semkaj, da prične pogajanja z nemško vlado in z nemškimi industrijanci glede reparacijskih nadaljnjih dobav. Dr. Gjurjić je izjavil, da je bil dolžnost reparacijske komisije se zavzeti za jugoslovanske pravice. Če namreč nemška vlada vztraja na stališču svoje note z dne 2. avgusta 1923, bo to imelo težke posledice ne samo za nemško vlado in nemško industrijo, temveč tudi za našo kraljevino. Zahteva reparacijskih dobav, ki so bile že naročene prejšnjega leta, je upravičena in naša kraljevina ima popolno pravico zahtevati izvršitev reparacij.

S pomočjo nemške vlade se prav lahko doseže sporazum z zastopniki nemške industrije.

MRAZ IN VIHARJ.

Milan, 11. januarja (Izv.) »Corriere della Sera« javlja iz New Yorka, da vlada v severnem in zapadnem delu Zedinjenih držav huda in stroga zima. V Minnesoti, Jovi in Dakoti je bila v nedeljo in naslednje dni temperatura pod 20° C in v Virgini celo 39°. V sled zime je zmrznilo 12 oseb, od teh 6 v Chicagu. Ostri mraz je prstili zamorice, ki so delali v teh krajih, da so se preselili na jug, železnikarji vsled mraza ne morejo izvrševati službe.

Telefonska in brzojavna naročila

Tretja konferenca držav Male antante.

Vprašanje obnovitve odnošajev z Rusijo. — Rešitev reškega problema. — Razprava o madžarskem posojilu.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Dosedanje rezultati konference držav Male antante kažejo, da vlada v dveh glavnih vprašanjih med zastopniki Male antante popolno soglasje. Največjo važnost polagajo vsi politični in diplomatični krogi vprašanju, ali vstopi Francija v zvezo in odnošaje z Malo antanto na podlagi prijateljske zvezne pogodbe. Kraljevina Srbija je imela res že pred vojno zvezno pogodbo s Francijo in naši odnošaji do Francije so še vedno jako tesni in iskreni.

Politično javnost pa dalje tudi zanimajo vprašanje odnošajev do Bolgarske, položaj v centralni Evropi in madžarsko posojilo. Francija nas je v vseh teh vprašanjih vedno podpirala. Osobito pri nastopih napram Madžarski, če je naša kraljevina branila svoje interese. Pričakovati je, da bo Mala antanta solidarna z našo državo tudi v pogledu bolgarskega vprašanja in da se bodo varovale vedno in povsod pravice iz neuilfiske mirovne pogodbe.

Zelo važno vprašanje tvorijo na konferenci tudi rešitev reškega vprašanja in oficijelni odnošaji napram Italiji. V včerajšnjem oficijelnem komunikéu prihaja jasno na dan stremljenje, da se vsa med Italijo in našo državo še sporna vprašanja čim prej likvidirajo in da se doseže prijateljski sporazum. Zunanji minister dr. Ninčić je imel včeraj priliko, da je na dopoldanski seji popolnoma izčrpno in točno polnilni svojima tovarišema, v kakšnem stadiju se nahajajo vsa sporna vprašanja, ki se obravnavajo med nami in Italijo. V merodajnih konferenčnih krogih je bila z veliko

Pred sporazumom z Italijo.

Rešitev reškega problema v smislu novih italijanskih predlogov. Sklenitev defenzivne pogodbe z Italijo? — Zanella v Beogradu.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Uradno obvestilo o včerajšnjem dopoldanskem seji konferenci omenja, da sta mogla dr. Beneš in Duca z zadovoljstvom konstatirati, da se obstoječe težkoče med kraljevino SHS in Italijo vedno bolj odstranjajo ter usmerjajo v pravcu prijateljske rešitve in v pravcu zblizanja med obema državama. To objavo komentirajo politični krogi tako, da imamo v najkrajšem času pričakovati povoljno rešitev reškega problema.

Minister zunanjih zadev dr. Ninčić, vprašan popoldne od novinarjev glede odnošajev do Italije, je kratko izjavil, da pred končnim zaključkom konference ne more podati nobene obsežne izjave, res pa je, da obstoja možnost aranžmana za sporazum z Italijo. Objava podrobnosti o sporazumu bi lahko škodovala stvari sami.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Dobro informirani krogi zatrjujejo, da pride do definitivnega sporazuma med Jugoslavijo in Italijo glede reškega vprašanja. Na temelju sporazuma ima Jugoslavija priznati suverene pravice Italije nad Reko, Italija na drugi strani pa se odrekava vsem aspiracijam na Baroš in Delto.

Notranje-politična situacija.

Narodna skupščina. — Tiskovni zakon. — Sporazum med zemljoradniki in SKS.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Zaradi napetega zanimanja za konferenco Male antante so vsi važni notranje-politični problemi potisnjeni v ozadje. Vsa politična javnost koncentrirana vsjo pažnjo na potek konference Male antante in posveča večino svojih razmotrivanj problemom zunanje politike. Po končani konferenci je sigurno, da pridejo notranje-politični problemi na površje in dnevni red.

Radikalna vlada bo prihodnji teden predložila narodni skupščini več novih zakonov. Od ministrskega sveta že odobreni načrt tiskovnega zakona bo v najkrajšem času predložen narodni skupščini. Po vladnem programu ima narodna skupščina rešiti zakon o centralni upravi države, državni proračun za l. 1924., zakon o uklinjenju ministrstev za konstituantno in za tem tiskovni zakon. Predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović je imel včeraj daljšo konferenco z ministrskimi predsednikom.

V demokratskem klubu se je včeraj zbralo več poslancev, ki so razpravljali o političnih problemih. Radikalni klub miruje. Radikalci se sedaj zelo zanimajo za ljubljanski mandat in je bilo včeraj

opažati v Beogradu predsednika NNS dr. Trillerja, ki je obiskal več vodilnih radikalnih politikov. Dr. Triller je skušal zainteresirati radikalce za ljubljanski mandat.

Glavni odbor zemljoradniške stranke je včeraj objavil komuniké o odobrenju sporazuma med zemljoradniško stranko in SKS glede skupnega parlamentarnega kluba in skupne taktike. Po poročilu iz Ljubljane je ta sporazum odobril tudi glavni odbor SKS v Ljubljani.

SVEČANA PREDSTAVA V NARODNEM GLEDALIŠČU.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Ministrski predsednik g. Nikola Pašić je sredi priredil na čast zastopnikom Male antante v svojem stanovanju večerjo, na katero so bili vabljene šefi delegacij s soprogrami.

Ob 21. je bila v Narodnem gledališču svečana predstava. Narodno gledališče se ni nikdar doživelo tako veličastnega in sijajnega večera. Zbrana je bila pri predstavi elita diplomatov, državnikov, politikov in drugih odličnikov. V drugi ložni vrsti so po vrsti sedeli ministri, ministrski predsednik Pašić, zunanji ministri dr. Beneš, Duca in Ninčić. Diplomatični zbor je bil polnoštevilno navzoč v gala uniformi. Najprej so igrali prizor iz drame »Nahod«. Branislava Nušića, in sicer prizor, ki predstavlja

Dr. Henrik Steska, član upravnega sodišča za Slovenijo:

O upravnem sodišču.

II.

Iz nastopnega je razviden običajni instančni tek v nekaterih važnejših granah javne uprave v Sloveniji, in sicer po sedanjem stanju.

Prvostopenno upravno oblastvo:	Drugostopenno upravno oblastvo:	Upravnosodna instanca:
1. Okrajno glavarstvo, politična ekspozičura, mestni magistrat (kolikor opravlja posle prvostopenne upravne oblasti).	1. Oblastna uprava ali pokrajinska uprava (in to oddelek za kmetijstvo, za posvetno in vere, za soc. politiko) odnosno poedinčni oddelki ministrstev v Sloveniji (od min. za trg. in industr., zdravstv., ods. direk. šum., gradb. direk., generalni inšpektor. voda.).	Upravno sodišče.
2. Političko ravnanje, policijski komisariat.	2. Oblastna uprava (oddelek za notr. zadeve).	Upravno sodišče.
3. Okrajni šolski svet.	3. Višji šolski svet.	Upravno sodišče.
4. Okrožni rudarski urad.	4. Rudarsko glavarstvo.	Upravno sodišče.
5. Okrožni agrarski urad.	5. Agrarska direkcija.	Upravno sodišče.
6. Okrajno davčno oblastvo, davčna administracija.	6. Delegacija ministrstva financ, odnosno deželna pridobinska komisija.	Upravno sodišče.
7. Komisija za občo pridob. nino.	7. Deželna pridobinska komisija.	Upravno sodišče.
8. Cenilna komisija za dohod. nino.	8. Prizivna komisija za dohod. nino.	Upravno sodišče.
9. Okrajno finančno ravnanje.	9. Ministrstvo financ (gen. direkcija posred. poraza).	Državni svet.
10. občina (odbor ali predstojništv.) v krajevnopolicijskih stvareh.	10. okrajno glavarstvo.	Upravno sodišče.
11. občinski odbor (v drugih, nego krajevnopolicijskih stvareh).	11. pokrajinska uprava ali oblastna uprava ali poedinčni oddelki ministrstev v Sloveniji.	Upravno sodišče.
12. pokrajinska uprava.	12. vobče ministrstvo.	Državni svet.
13. oblastna uprava (oblastni veliki župan).	13. ministrstvo.	Državni svet.
14. razni pokrajinski oddelki ministrstev v Ljubljani (delegacija ministrstva financ, oddelek ministrstva za trgovino in industrijo, zdravstveni odsek, direkcija šum., agrarna direkcija, gradbena direkcija, generalni inšpektorat voda).	14. ministrstvo.	Državni svet.

Uvedba načela dveh administrativnih stopenj pomenja nedvomno velik napredek napram načelu treh administrativnih stopenj, namreč instančnega teka od nižjega upravnega oblastva na srednje upravno oblastvo in od tega še na vrhovno oblastvo. Vendar pa se to znižanje upravnih instanc ne sme obrezuspešiti z uvedbo več upravnosodnih instanc. Na tej hli bi pa trpi naša državna organizacija. Zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih predvideva namreč pritožbo proti razsodbam upravnih sodišč na državni svet. Državni interes v resnici zahteva neko enotnost v vsem upravnem sodstvu in ta se da doseči le s tem, da državni svet kot vrhovno upravno sodišče pod gotovimi pogoji presoja tudi rešitve posameznih upravnih sodišč. Tudi ni dvoma, da v zakonu za ta primer predpisano krajše postopanje nejavne razprave brez poziva strank postopanje pred državnim svetom dokaj pospeši. Vendar pa je pretirano, če zakon o upravnem sodstvu dovoljuje pritožbo zoper vse razsodbe upravnih sodišč in izključuje le pritožbe zoper odloke ali sklepe upravnih sodišč. Pravica do pritožbe se naj vobče omeji, deloma pa glede odlokov razširi. Edino le minister pravde naj bi na predlog pristojnega resortnega ministra smel v zaščito zakonitosti iz važnih državnih razlogov ali zaradi jednoobraznosti v soeju v določenem roku (n. pr. v roku 30 dni po vročitvi razsodbe ali odloka upravnega sodišča) vložiti pri upravnem sodišču pritožbo na državni svet. To pravno sredstvo bi seveda ne bilo nikakršno vedno pravno sredstvo, temveč le neko izredno pravno sredstvo v zaščito zakonitosti iz višjih državnih razlogov. S tako reformo bi se državni svet dokaj razbremenil, ne da bi enotnost upravnega sodstva trpela.

Končno bodi še omenjeno, da se mora tožba na upravno sodišče vložiti v 30 dneh po vročitvi odloče upravnega oblastva. Ako je poslednji dan roka

dan, ko sodišče ne posluje, se podaljša rok do prihodnjega delavnika. Tožba se vloga pri upravnem sodišču ali neposredno ali po pošti na recepciji.

Ako bi se tožba vložila po preteku gori omenjenega roka ali ako bi tožba na upravno sodišče sploh ne bila dopustna, takrat lo upravno sodišče takoj z o d l o k o m (sklepom) v nejavni seji zavrne, ne da bi pozvalo strank.

Če tožba nima takih formalnih nedostatkov, upravno sodišče ali v nejavni seji ali po izvedeni ustni razpravi meritorno razsodi o tožbi. V nejavni seji se razsodja, kadar upravno sodišče izpodbijani upravni akt zaradi nedostatnega postopanja upravnega oblastva razveljavi ali kadar se tožitelji in toženo upravno oblastvo odrečeta javni razpravi. V ostalih primerih razsodja upravno sodišče po končani javni razpravi. Razsodbe so trojne: 1. ali se tožba zavrne in tožitelj obsodi na plačilo stroškov v postopanju pred upravnim sodiščem, ali 2. se tožbi ugodi in izpodbijani upravni akt zaradi nedostatnega postopanja razveljavi ali 3. se tožbi ugodi in upravni akt zaradi nezakonitosti razveljavi.

Iz Poljske.

V Krakovu, 5. jan.

V Krakovu ni prijetno. Prvič, huda zima, ki kolje tudi vas, drugič pa nadležna draginja. Poljska marka je strohovo padla in še pada, vsak dan so cene različnejše. Danes menjaš sto francoskih frankov, jutri pa dobiš par milijonov več. Od novega leta sem imamo »Zlot polski« v višini švicarskega franka. Par čevljev stane čez 100 fr. frankov, torej okrog 500 dinarjev, kosilo v restavraciji — brez plačje — eden dolar, torej okrog 90 dinarjev. Ubogi so naš študenti, ubogi pa smo tudi mi uslužbenici. Privatno stanovanje je premet najogabnejše trgovine, v hotelu pa stane soba skoro dolar dnevno. — Hrana je za nič. Poljaki so skušali kopirati francosko kuhinjo, pa so slabo opoza-

— Lisabona, 11. jan. (Havas) Visoki morskari voharji so poškodovali mesto Oporto. Mali mesti Cascaes in Estoril sta pod vodo.

— London, 11. jan. (Reuter) Po poročilu »Daily Mail« iz Viga je moral angleški parnik »Arncliffe« prestat težko nevihto, ki je uničila poveljnikov most in naprave za brezžično telegrafijo. Potrgala je tudi vse na parniku privezane rešilne čolne. Poškodovani so bili kapitan in nekateri moštari.

— Dunaj, 11. januarja. Meteorološki zavod je izdal danes tole vremensko poročilo: Dunaj 764,9—3, južno-zapadni vetrovi, oblaki. Celovec 764,3, brezvetrie, sneg. Trst 761,8+10, južno-zapadni vetrovi, oblaki. Obir —3, jugozapad, sneg. Vremenska napoved za 12. tm. Splošno oblačno, padavine neizključene, temperatura se dviga proti noči.

NEMŠKI REPARACIJSKI PROBLEM.

Odgovor Francije na nemške predloge.

— Pariz, 11. nov. (Wolff.) Nemški poslanski svetnik vonHoesch je bil sprejet od političnega direktorja zunanjega ministrstva Peretti della Rocca, ker je bil ministrski predsednik Poincaré v zbornici za držan. Peretti je poslaniku izročil odgovor na noto z dne 24. septembra v obliki spomenice. Kakor javljajo listi, je odgovor v bistvu odklonilen. Ministrski predsednik Poincaré obenem javlja, da je Francija vedno pripravljena proučiti vsak nemški inicijativni predlog.

— Pariz, 11. jan. (Wolff) Poslanski svetnik v. Hoesch odputuje v soboto v Berlin.

AMUNDSENOVA EKSPEDICIJA NA SEVERNI TEČAJ.

— Berlin, 11. jan. (Izv.) Raziskovalec severnega tečaja Rannou Amundsen je prišel v Berlin. Zastopniku »Berliner Tageblatt« je izjavil, da bo maja ali junija poskušal v zrakoplovu preleteti severni tečaj. Ekspedicijski bo odšla iz Spitzbergov. Upa, da bo z zrakoplovom preletel tečaj v 24 do 26 urah. Odvisno je od razmer, da se mu posreči pristati na severni točki. Njegova ladja »Maud« je že odplula proti Spitzbergom in veliko število tehnikov pravi, da vse tehnične priprave za ekspedicijsko.

Vesti iz Italije.

Rim, 11. januarja. (Izv.) Veliki fašistovski svet je sklican na dan 28. t. m. Pred tem dnem bo sledil razpust parlamenta. — Veliko govoric je vzbudila aretacija poslanca Mingrina, bivšega voditelja »ljudskih arditov«, ker se je pečal s prodajo kokaina. — Stavbni podjetniki so znižali zidanjem v Rimu plače. Zato je izbruhnila stavka. Štirje fašisti, oboroženi s puškami, so udrli v Ljudski dom in v prostore socialne zveze, kjer so napravili z razbijanjem mnogo škode. — Princ Danilo Črnogorski se je mudil dalje časa v Milanu, sedaj je odpotoval v Genovo. — Med Rimom in Varšavo se uvede direktna železniška zveza. — Iz kraja Conselice poročajo o novih hudih spopadih med fašisti in bojevnikmi. Ena oseba je ubita in več ranjenih. Opaža se znova naraščajoča napetost med fašisti in njihovimi nasprotniki. Bati se je velikega klanja, posebno v volilni borbi. — V vsej severni Italiji traja dalje ostra zima. V Poadižju je snega od 3 do 5 metrov višine.

Politične vesti.

— Posvetni in duhovni interesi. Pred dnevi, ko je bilo vprašanje vzpostavitve rednih odnosov med našo vlado in sovjetsko Rusijo že skoro odločeno, smo izvedeli, da se nahaja v Moskvi odposlanec naše vlade, ki ima nalogo, da naveže stike z rusko pravoslavno cerkvijo. Kakor obžalujemo, da ni prišlo v Beogradu na konferenci Male antante do formalnega priznanja sovjetske Rusije in do normalnih diplomatskih odnosov z bratsko slovansko državo, tako odobrujemo korake naše vlade, da uredi vprašanje medsebojnih stikov med rusko in našo pravoslavno cerkvijo. »Slovenec« pa ni prav, da se naša vlada briga tudi za cerkvena in verska vprašanja ter potrebe svojega prebivalstva. Pač zato, ker so ti interesi in te potrebe v tem slučaju pravoslavne! Zbližanje z rusko vlado je »Slovenec« važnejši življenski interes, kakor pa razmere med pravoslavnimi hijerarhi. Temu listu so torej posvetili in državni interesi naenkrat pred cerkvenimi in verskimi. Ali bo isto stališče zastopal tudi v slučaju katoliške cerkve in katoliških škofov?

— Nove Radičeve fantazije. Ne-popolnjšlji predsednik HRS St. Radić je zopet objavil dolg intervju, v katerem naznanja evropski javnosti svoje dolgovazne politične fantazije. To pot jih je serviral dopisniku milanskega »Secola«. V tem bombastičnem intervjuju pripoveduje Radić svoje fantastične laži o nasilnem režimu, ki baje danes vlada na Hrvaškem. Ta nasilni režim je »uničil vse, pravice prednika in državljana, vse tradicionalne narodne ustanove, vse svobode, tudi one, ki so se ohranile pod Madžari, vse prihranke (!) in tudi vse verske ustanove, ki so bile konfiscirane v korist države.« Resnica pa je to, da vlada na Hrvatskem popolna svoboda, gospodarstvo se razvija v naravnost nepregledni obliki, mladina se oprijema mlade države in njene nacionalne ideje (volitve na

zagrebški univerziti). Hrvatska trpi danes samo na eni glavni bolezni, na politični, upravni in kulturni abstinenzi, oziroma brezdelnosti starejših generacij. Zato pripoveduje Radić o svojem seljaškem pokretu, ki se razširja po Bosni in Hercegovini, Črni gori in Makedoniji (!). Nam v domovini o takem pokretu ni ničesar znanega. Nasprotno, hrvatske mase same zapuščajo svojega generala in seljaški republikanizem in federalizem je v resnici danes v polnem razsulu. Dalje fantazira Radić o neki Srbiji, ki baje eksistira poleg Hrvatske, in ki je po njem verni posnetek pruskega militarizma. Njegova Hrvatska pa hoče biti pohlevna, razorožena, nevtralno jagnje. Borba Srbov proti Hrvatom je borba bajonetov proti plugom (!). Radić te Radić ne veruje, da bi bil mogoč sporazum mirnim potom. Dolžan sem, da storim vse, kar je v moji moči, da ga omogočim, in sicer da po eni strani onemogočim krvoprelite in da po drugi strani tudi krvoprelce z voljo velikih sil. Velike sile so mu torej zabranile celo nje »ovo vzmišljeno in papirnatno, oziroma govorniško revolucijo! Radić pripoveduje nato, da je pri nas prepovedano, da se Hrvati čutijo Hrvate in da delujejo za svoje kulturne cilje. Istočasno pa se vrši na dvoru dvorni ples s sodelovanjem najuglednejših ministrov Male antante, na katerem se takoj po državni himni igra »Lepa naša domovino! Na koncu intervjuja postane Radićeva fantazija posebno bujna. Radić bo zahteval nove volitve. Če jih ne bodo dali, bomo »lahko razglasili bojkot države«, odrekli bomo rekrute in davke. Sicer pa že danes kmetje ne plačujejo davkov, kakor samo tedaj, kadar nastopa oborožena sila. Samo 17 % rekrutov se javlja v vojaško službo. Vsi zapori so polni hrvatskih vojakov, ki se puntajo in ki odklanjajo vernost kralju. »Če pa vse, kar bomo poizkusili, ne bo pripravilo Srbe in interesiralo vsaj ene velike sile za našo usodo, bomo neodoljivo nagnani v revolucijo. Ni pa neverjetno, da se bodo Srbi upogabili in da izvedejo nasilnim potom amputacijo, o kateri govore v zadnjem času in ki jo bomo sprejeli.« Ubogi Radić, na daljnem Dunaju fantazira o tem, da mu bo naša država poklonila hrvatsko seljaško republiko, kakor se daruje nakit prijateljici. Končno ponavlja Radić svoje znane načrte glede Italije. Hrvatska bi bila Italiji dobra sosedica, mirna prijateljica, neoborožena, nevtralna, mirotvorna, dočim je sedanja Jugoslavija »pruskim militarizmom« njena največja nevarnost. Naši klerikalci bodo na tako Radičevu italijansko politiko rekli, da ta gospod ni proti državi, da ni v zvezi z Italijo, da se ne zaganja v državno stavbo, ki je edini garant naše narodne svobode in najsvetejše upanje naših zarobljenih bratov na Primorskem!

— Resignirano priznanje neuspeha. Ko je pred meseci Stjepan Radić »odmaglio« v London, smo vnaprej ugotovili, da bo njegova mislija, ki si jo je zamislil, končala s popolnim neuspehom. Ni bilo treba za to nobenega prorekega duha, ker je vsak političen lajak moral vedeti, da se trezno misleči in hladnorazračunajoči Angleži ne bodo dali angažirati za pustolovščine, ki jih je zasnoval Stjepan Radić. Samo Stjepan Radić in njegovi somišljeniki, ki žive pod njegovo sugestijo, so bili drugačnega mnenja. No, Stjepan Radić je šel v London in se je sedaj vrnil iz Londona na Dunaj — za nekaj skušen bogatejši. Skesano sedaj v svojem »Slobodnem domu« priznava svoj fiasko. Izjavlja: »Pravica in svoboda vsakega posameznika človeka je velika in težka stvar. Pravico in svobodo za vse narode morejo urediti in osigurati samo milijoni politično povsem zrelih in močno organiziranih državljani.« Tega doseraj ni nikjer, pa tudi ne v Angliji. Zato tudi Anglija ne more kolikor bi hotela in kolikor bi bilo potrebno pomagati, ta trenutek, niti sebi, a kamo-li drugim! — Tako moli sedaj Radić svoj konfiteor in priznava, da se je vsa njegova akcija v Angliji končala s popolnim neuspehom!

— Koroščeve konference z Radićevci. Listi poročajo, da je bil dr. Korošec v četrtak v Zagrebu in je imel dolgotrajno konferenco z vodstvom Radičeve stranke. Na konferenci je podal dr. Korošec poročilo o parlamentarnem položaju, dr. Maček pa je poročal o konferenci, ki jo je imelo strankino vodstvo z Radićem na Dunaju. Končno se je razpravljalo o osnovanju opozicijskega bloka v parlamentu. Sklenilo se je, da se skliče na sejo predstavitev federalističnega bloka, da končno javno razpravljajo o tem vprašanju. Dr. Korošec je včeraj odpotoval v Ljubljano, kjer je bila sinoči seja načelstva klerikalne stranke. Na seji je poročal dr. Korošec o politični situaciji in o razpoloženju klerikalcev.

— Radićevci domo v Beograd? Radićev »Slobodni dom« priobčuje v svoji zadnji številki ta-le komunikacijo: »V sporazumu z našimi angleškimi prijatelji in po proučenju točnih in temeljitih poročil, ki jih je dobil v Londonu od predsedstva HRSS in od vodstva hrvatske

zajednice, se je odločil predsednik Radić, da odputuje za nekaj časa na Dunaj, da tu še enkrat resno poskuša sporazum z onimi srbskimi politiki, ki iskreno priznavajo in jasno uvidevajo, da se na Hrvatskem in med hrvatskim narodom ne more in tudi ne sme še naprej vladati s silo. Ako pri srbskih demokratih v resnici prevlada Davidovičeva struja, tako da Pribečević skupino zadruga približno ista politična usoda kakor naše frankovce, potem bi še tekom tega meseca lahko prišlo do sporazuma in to za začetek naprej v to da se strmoglavi Pašičeva srb. gosposko radikalna vlada, a namesto nje pride na krmilo taka srboslovensko-slovenska vlada, ki bi spomlad izvedla nove volitve s programom: sporazum med Hrvatini in Srbii in spoštovanje narodne volje, kakor se pokaže na svobodnih volitvah.« — Iz tega komunikacija je razvidno, da se vrše med Radićem in Davidovičev skupino pogajanja, in sicer na tej podlagi, da pride Radić s svojimi poslanci tekom enega meseca v parlament in pomaga zrušiti sedanjo vlado. Novo vlado bi potem prevzeli Radić, Korošec, Davidović in Spaho. Pa nema delajo račun brez krmarja.

Julijska krajina.

— Političen proces proti učitelju Medveščku. Učitelj B. Medvešček iz Dekanov v Istri je bil obsojen na 8 mesecev zapora pred sodnijo v Kopru, obtožen, da je napisal slovenščino kot občevelni jezik pri ljudeh, ki so prigrisili italijansko kot takega. V resnici je Medvešček postopal vestno in korektno ali italijanska vlada hoče imeti med Slovenci italijansko kot občevelni jezik in zato je moral biti Medvešček obsojen. Kazen pa se ne izvrši zaradi raznih amnestij. Državni pravdnik je kričal, da ima Italija sedaj dograjen svoj dom, ali v vratih tega doma je še nekaj Slovanov, ki morajo postati Italijani ali pa ven z njimi!

— Izseljevanje. Izseljujejo se ljudje z Vipavskega, s Krasa, iz Brd in tudi iz Goriške okolice. Te dni so odšli štirje domačini iz Vrtojbe na Francosko v Rudnike, dve dekleti pa sta se odpeljali v Aleksandrijo.

— Iz Tolmina. Zdravnika dr. Serjuna preganjajo že dolgo časa Italijani, sedaj ga preganjajo tudi Slovenci, zapeljani od Italijanov, ki hočejo uničiti vsakega slovenskega inteligenta. Dr. Serjun je bil odstavljen kot okrajni zdravnik, potem ga je odslovila okrajna bolnišnica blagajna in na njegovo mesto je prišel mlad Italijan dr. Bussi, kateri je bil v zadnji seji tolimskega občinskega sveta na predlog župana Gabrščka imenovan za občinskega zdravnika. Dr. Serjun, rodom Idričan, je že 16 let v Tolminu, je dober in spoštovan zdravnik ter blaga duša, pa zdaj tako postopajo z njim Slovenci! To je pot, ki vodi v popolno italijansko odvisnost.

— Z Goriškega. Gonja proti goriškemu nadškofu dr. Sedeju se nadaljuje. Te dni se je vrnil iz Rima politični tajnik fašistovske stranke Caprara, ki je poročal v seji vodstva, da se nahaja boj proti nadškofu Sedeju na najboljši poti k zadovoljivemu zaključku. Po drugi strani pa se zatruje, da bo fašistovski boj proti nadškofu vendarle neuspešen! — Ko so pred kratkim slovenski fantje šli na vojaški nabor v Gorico v večjih in manjših skupinah so smeli svobodno četi slovensko po goriškem mestu, dasi bi jih bili drugače fašisti napadli na najgršji način. Na nabore prihajajo vsi in nikdo se ne odtegne vojaški dolžnosti: Italijanski oficirji hvalijo inteligenco in sposobnost slovenskih vojakov in imponirajo jim njihov smisel za red in disciplino. Povsem dobri državljani so Jugosloveni v Italiji, zato pa zaslužijo poštenega ravnanja, zaslužijo to, da bi se lojalnemu jugoslovenskemu elementu v državi dale vse pravice, ki mu tičejo pred Bogom in svetom. — Fašist Caprara je poročal v goriškem fašizmu s svojega potovanja v Rim med drugim tudi to, da so obljubljene znatne študijske stipendije za slovenske dijakne. — Pred dvema tednoma je bil napaden na periferiji goriškega mesta profesor Bones. Težko ranjenega in nezavestnega so spravili v goriško bolnišnico. Doslej še ni mogel spregovoriti nobene besede. Napadalec še vedno niso dobili. — V Krepilju na Krasi je imelo tamkajšnje bralno, vinogradsko in sadjarsko društvo svoj redni občni zbor. Voja je napravila društvu ogromno škodo. Izmed 40 arov vinograda je bilo uničenih 30 arov. Štvo vinograda je bilo uničenih 30 arov. Po svojih močeh pa dela in popravlja, kar more.

— Bivši bolgarski car Ferdinand na Dunaju. Dunajski listi poročajo, da se je v Božič mudil na Dunaju bivši bolgarski car Ferdinand Koburski. Imel je zaupne konference z raznimi svojimi prijatelji, ki ali žive na Dunaju, ali pa so prišli v ta namen na Dunaj. Z njim je bil tudi princ Kiril, drugorojeni njegov sin. Tega je poslal v Sofijo, da pri vladi izpolnjuje dovoljenje, da se zopet sme vrniti na Bolgarsko. Ministrskemu predsedniku Cankovu je poslal posebno spomenico, v kateri zatrjuje, da ne zasleduje pri tem nobenih političnih ciljev. Bolgarska vlada je Ferdinandovo prošnjo z ozirom na političen položaj, predvsem pa na pristik Francije, odklonila.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.
Sobota, 12. januarja: »Golobček«. Red B.
Nedelja, 13. jan.: ob 3. pop. Mogočni prstan Izven.
ob 8. zvečer Osmo žena Izven
Ponedeljek, 14. jan.: Golobček Red P
Torek, 15. januarja: Zaprt.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.
Sobota, 12. januarja: »Mignon«. Red A.
Nedelja, 13. jan.: Selviski brivec; ljudska predstava.
Ponedeljek, 14. jan.: Zaprt.
Torek, 15. januarja: »Mignon«. Red B.

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.

V soboto, dne 12. januarja: »Male roke«.
V nedeljo, dne 13. januarja: Gostovanje v Mostah (»Male roke«).

★ ★ ★

Sprememba dramskega repertorja.

Za soboto dne 12. t. m. napovedane dramske predstave »Golobček« se ne more vršiti, ker je zbolela ga. Vera Danilova. Radi tega se vprižori v soboto 12. t. m. zvečer v dramskem gledališču francoska komedija »Osmo žena« z gg. Nablocko, Putjato in Rogozom v glavnih vlogah izven abonmaja. Predstava »Golobček« za abonenta reda B se odigra pozneje.

— Oporna predstava pri znižanih cenah. Danes v nedeljo dne 13. t. m. vprižori se opera »Selviski brivec« z znižanimi ljudskimi cenami. V tel opert nastopi v vlogi Rosine kot gost ga. Tinka Wesel-Polla, korlaturna pevka zagrebškega gledališča. Ostale vloge so v rokah znane zasedbe.

— Drama vprižori danes popoldne izvirno Melčinskaga narodno igrjo »Mogočni prstan«, zvečer pa prikrvat v sezoni znamenit Shakespearejevo delo »Hamlet«, v kateri nastopita med drugimi tudi ga. Marija Vera kot kraljica in ga. Nablocka kakor Ofelija. Obe dramski predstavi se vršita kot izven predstave.

— Slovensko Marijnetno gledališče. V nedeljo, dne 13. tm. uprižori Slov. marijnetno gledališče dr. Lahova pravilčno igrjo v 5. dej. »Snežulčica« ter Poccjevo farso »Gašperček slikar«. Predstava ob 15. pop.

— Šentjakovski gled. oder v Ljubljani. V soboto dne 12. tm. se ponovi krasna francoska veselejša »Male roke«, ki je pri premijeri izborna uspeša. Igra je polna zanimivih zapletov in humorja. Kdor hoče zabave naj poseti predstavo. V nedeljo dne 13. tm. gostovanje z isto igrjo na sokolskem oderu v Mostah.

— Udruženje jugosl. umetnikov. V nedeljo se je vršil 3. redni občni zbor Stokkovnega udruženja jugoslovenskih oblikovateljev umetnikov. Udeležba je bila prav dobra ter so bili zastopani razen domačih umetnikov tudi zagrebški po g. Jašo Ranklu, tržaški po g. Srečku Ščuku in marijnetni po g. Josipu Zagariju. Občni zbor je vzel delo dosedanjega odbora z odobravanjem na znanje. Iz tajnikovega poročila je bilo nadalje razvidno, da je odbor skušal na razne načine delati za povzdigo umetnosti v Sloveniji. Posredoval je pri prirejanju razstav in konkuren, vplival je na denarne zavode, da so podpirali umetnost, sestavljal je minimalne tarife za ilustrativna dela itd. Ker se niti vlada niti kaka druga javna oblast ne potrdi, da bi olajšala umetnikom njihovo delo, je sklenil občni zbor slediti primeru zagrebških kolegov in z lastnim trudom zbirati sredstva, da se uredniški kardinalni postulat ustvarjalnih umetnikov: gradnja umetniških atelijev. V to svrhu je bil izvoljen posebni odtsek z arhitektom Vurnikom na čelu. Nadejati se je, da bo javnost ta projekt drage volje podpirala moralno in materialno. S tem v zvezi je tudi načrt, da se priredi letos velika predstava prireditelj. Izvoljen je bil v ta namen posebni veselilni odtsek, kateremu predseduje arhitekt prof. Rado Kregar. Novi odbor, ki je obenem po pravilih umetniški svet za Slovenijo, je sestavljen takole: predsednik: R. Jakopič, tajnik: Saša Santel, blagajnik: Ogrmif A. Kos, arhivar: Valentin Kos, odborniki: J. Costaperraria, A. Bucik, I. Vavpotič, namestnik: arh. V. Šubić in gospa Zumanec-Sodnikova. Preglednika: A. Sever in G. Birolia.

Glasbeni vestnik.

— Glasbena Matica v Ljubljani priredi v četrtak dne 17. t. m. ob 20. zvečer v Unionski dvorani koncert, na katerem se bode izvajalo slavno Dvorakovo delo: Stabat Mater, za soli, zbor in orkester. Pri koncertu sodelujejo: dr. Josip Čerin kot dirigent, gđč. Zdenka Zikova, sopran, gđč. Zora Ropasova, alt, g. Marij Šlenc, tenor in g. Julij Betetto, bas. Muzika dravske div. oblasti ter celotni zbor Glasbene Matic v Ljubljani. Stabat Mater po vsej pravici pritevava k najboljšim delom sl. češkega skladatelja dr. Dvoraka in je bilo proizvajano na koncertih v skoro vseh večjih mestih Evrope in tudi Amerike. V Ljubljani se je izvajalo pred 31. leti in sicer dne 23. in 27. marca 1923. pod taktirko g. Matjeja Hubada, ki je tudi tokrat naštudiral z pevskim zborom ves pevski part obsežnega dela. O delu samem spregovorimo še v prihodnjih dneh, danes opozarjamo občinstvo, da so vstopnice v predprodaji v Matici knjižarni, kjer se dobiva tudi besedilo pesmi s kratkim uvodom.

— IV. mladinski predavanje se vrši v nedeljo dne 13. t. m. dop. in sicer pod naslovom »Vilijinska sonata«, koljega spored izvajata kons. prof. Jan Slais (solist in njegova soproga ga. Ruža Slais (klavir). Staršje prosimo, da pošljejo šolobvezno mladino k temu mladinskemu predavanju, koljega začetek je točno ob 11. uri.

Književnost.

— Josip Jurčič, Spisi, X. zvezek. — Uredil dr. Ivan Grafenauer. Slovenski svetec in učitelj, Veronika Deseniška, 1923. Založila Jugoslovenska knjižarna v Ljubljani. Cena D 20, vez. D 30. Grafenauerjeva izdaja Jurčičevih zbranih spisov se bliža svojemu koncu. Ta dva zvezka in imeli bomo pred seboj vse zbrane Jurčičeve spise, zakaj sedanji X. zvezek je zopet korak bliže klopnotnosti te vrzeli, ki vlada na naši slovenski mizi. Prijateljstva klasična izdaja le počasi napreduje, izdaja Narodne tiskarne je že davno razprodana, zato moramo biti Grafenauerjeva Jurčiča tembolj veseli. V »Slovenski svetec in učitelj« nas popelje Jurčič nazaj v staroslovensko zgodovino, v čase sv. Cirila in Metoda. Ista iskrena domovinska ljubezen, ki je vodila Jurčičovo pero v Tugomeru, veže tudi tu in vsake strani te knjige. Slovenstvo in slovanstvo sta gonilni sili Jurčičevega dela. Prvotno je mislil pisatelj iz snovi napraviti trodelen roman, nekako trilogijo iz slovenske pravadnine, pa je omagal nad delom, bolezen ga je tlačila k tlom. »Slovenski svetec in učitelj« je ostal torzo. Ko prebramo to delo, nam je žal, da kruta usoda ni dala dokončati dela, ker Grimsilava in Strahomer-Gorazd vzbujata v nas željo, da bi zasledovali še v drugem in tretjem delu njihovo interesantno risano značaj. Jurčičev slog je priznano majstersko delo in cela kompozicija je odsev Jurčičeve osebnosti. Vse veliki krog Jurčičevih častilcev in naše preprosto ljudstvo bo zopet imelo knjigo, ki jo bo bralo z vsem srcem in veliko ljubeznijo. Veron. Deseniška obravnava v dramski obliki kos iz zgodovine Celjskih grofov. Ta snov je potisnila že prvi slovenski pisatelj Josipini Turnograjski pero v roko in prav sedaj jo obdelava Oton Zupančič tudi v dramski obliki. Tri dni pred smrtjo je dokončal Jurčič svojo Veroniko, lahko rečemo, da je bil rokopis ob njegovem mrtvaškem odru še moker. Opliti tega dela ni mogel. Preje ga je zasenčil smrtni angel. Zato pa ne bomo gledali s preveč kritičnim očesom na pomankljivo karakterizacijo oseb in na pomankanje pite, temveč z vso pieteto bomo brali to zadnje dovršeno delo Jurčičeve muze in sklonili glave pred veličastvo smrti. Iz Veronike Deseniške se je slovenski duh, kos slovenske grude se drži tega dela in zato bomo z veseljem segli po X. zvezku Jurčičevih spisov, da se iz njega napišemo velike ljubezni pisatelja do vsega, kar je slovanskega in slovenskega.

Sokolstvo.

— Sokol I. v Ljubljani priredi v nedeljo 13. tm. popoldne ob 15. na Taboru čajanko na čast darovalcem kamnov in rabiralcem prispevkov za Tabor. Sodelujejo društveni orkester. Vabljeni so vsi prijatelji sokolskega Tabora.

— Čajanka plesnega krožka Tabor se vrši v nedeljo 13. jan. t. v areni Narodna ob 20. Sodeluje baritonist g. A. Berlot in orkester Sokola I. Zdravol!

— Sokolski tečajevci »Zagrebške Sokolske župe«. Tehnični odbor »Zagrebške Sokolske župe« odločilo je, da v svrhu što bolj uspešna pokrajinskega slota, koji će se obdržavati u Zagrebu na dane 15.—17. avgusta 1924., održi tri prednjačka tečaja, koji će svaki trajati tri dana. U tim će se tečajevima proći gradla slatskih skupnih vježbi (prostih skupnih, ženskih, naraštajskih itd.) i uputiti svakog pojedinca u natjecanje, te u sve ono, što je potrebno znati obzirom na samu organizaciju slota. Ti će tečajevi biti dakle skroz praktični i informativni naravi. Stoga se na te tečajevje upozoravaju. Sada se župe, koje su obvezane da sudjeluju kod slota, već i sva ostala sokolska društva Jugoslavije, koja su voljna i moguća, da potpomognu naš slat da upotrebe ovu priliku i u taj tečaj pokušaju svoje prednjačke. Biti će to tim laglje, jer tečajevi traju samo kratko vrijeme, pa će trebati žrtvovati (uračunavši put) tek nekoliko dijetalnih dana. Osim toga imati će posjetitelj tečaja jeftinu i dobru opskrbu (bjeđ i večera Din 25.—), te besplatnan stan. Tečajevci će se obdržavati u silečnici, veljači i ožujku 1924., i to: I. tečaj dana 27., 28. i 29. siječnja, II. tečaj dana 24., 25. i 26. veljače, III. tečaj dana 23., 24. i 25. ožujka. Ti dani padaju redovito na nedjelju, nonedjeljak i utorak (23. ožujka je blagdan Blagovijski). U svim će se tečajevima proći ista gradla. Prema tome se može poslati polaznike u kolikod tečaj. Poželjno je svakako, da se pošlju čim prije, ako i poslije posljednjeg tečaja preostale dostatoe vremena za uvježbavanje, naročito onđje gdje prilike dopuštaju intenzivan rad. Prilaze za svaki tečaj imadu se upravitelji naklanjati 8 dana prije početka svakog tečaja na: Tehnični odbor »Zagrebške Sokolske župe«, Zagreb, Bogovičeva ulica 7.

— Jeradni odtsek televadnega društva Sokol Ljubljana vabi vse brate člane na nuinovazni sestanek, ki se vrši v sredo 16. januarja ob 20. v Narodni kavarni. Občni zbor odbeka z občajnim dnevnim redom se vrši vs oboto 19. januarja ob 19.30 istojam. Za oboje udeležba obvezna. Zdravol!

Gospodarstvo.

PRIMER SPLOŠNE
INDUSTRIJE Z DOMAČO.

Dva podlaga dela g. M. Savića: Naša industrija i zanati, Sarajevo 1922.)
(DALJE.)

KERAMIČNA INDUSTRIJA.
AKTIVNI SMO V KERAMIČNI INDUSTRIJI.

Izdelke iz gline izdelujemo v domači industriji več ali manj povsod. Za majolične in fajane izdelke imamo v Sloveniji 4. v Vojvodini 1 tovarno. V uporabi domačih ilovcev in domačih kaolin. Vendar uvažamo velike množice porcelanskega blaga. Glinaste ploče producira v Vojvodini 1 tovarna. Fabrikacija porcelana še ne obstoja. Cementa izdelujemo dovolj za domačo porabo, pa tudi nekaj za izvoz. V Vojvodini 7, v Dalmaciji 5, v Hrv.-Slav. v 5, v Sloveniji v 4, v Srbiji v 3 tovarnicah.

Eternita proizvajamo v Hrv.-Slav. v 2, v Dalmaciji in Sloveniji po 1 tovarni. Domači dalmatinski bauxit, katerega izvažamo v znatnih količinah, predeluje 1 malo podjetje v Sloveniji in aluminij.

Vapna izdelujemo preveč za domačo porabo v mnogih manjših podjetjih, a velikih imamo v Srbiji 7, Bosni 10, Dalmaciji 20, Vojvodini 16, Hrv.-Slavoniji 15, Sloveniji 8.

Mramor in ostali zlatni kamen pridobivamo v Dalmaciji v treh in v Sloveniji v 3 podjetjih. Surovino dobimo deloma v Dalmaciji, deloma iz Italije.

Mavec izdeluje 1 tovarna v Bosni. Magnezit izdelujeta 2 tovarni v Bosni. Večjih opekaren, ki delajo tudi za izvoz, imamo v Srbiji 9, v Vojvodini 16, v Hrv.-Slavoniji 12, v Bosni 6, v Sloveniji 12.

Mlinška kama izdelujemo na veliko v Sloveniji v 1, v Bosni v 3 podjetjih. Med panogami te vrste industrije ki niso pri nas zastopane, naj omenimo: Industrija marljivega stekla, za katero imamo v Stari Srbiji ogromno surovine, zlatih in napel zlatih kamenlev. s katerimi razpolaga Stara Srbija i Makedonija. kakor že omenjeno, porcelana do najfinišnih izdelkov, galanterijskega in umetniškega blaga iz kamena, asbesta, betonskih izdelkov, ciličara i t. d.

KOVINSKA INDUSTRIJA.

Takoj uvodoma naj omenimo, da edino domače železo pridelujemo in pol. in cele fabrikate; vse ostale rude in kovine pa izvažamo v surovem stanju. To je pač živnost v industriji, ki je z obradbo.

Železno rudo toplimo v surovno železo v Bosni v Vareku in Zenici, v Hrv. v Topuskem. V teh podjetjih izdelano železo bi za domačo porabo zadostovalo, če bi se obratni intenzivne izkoristili.

Valjano železo (pločevino, žebila, žico, trane, fasonirano železo) izdelujemo v Bosni v Zenici, v Sarajevu 2 podjetji, v Sloveniji (Jesenice) v 1, žične pločevine izdelujemo v Srbiji v 3, v Vojvodini v 2, v Hrv.-Slavoniji v 1, v Sloveniji v 3 podjetjih.

Kovano železniko (žebila, verige, rezil, žemlje) producira v več manjših in večjih podjetjih v Sloveniji (Kamna gorica in Ljubljana) ter v 2 v Hrv.-Slavoniji.

Lito železniko (stebre in ograje, klopi, vodovodne cevi, kerže, dimnike, peči, ploče in obrobe za štedilnike) proizvajamo v Bosni v 1, v Hrv.-Slavoniji v 4 podjetjih.

Jeklo (osli za vagona, dele za stroje in lokomotive) izdelujemo v Sloveniji v 3 podjetjih (Jesenice, Ravne in Store) in sicer čisto za izvoz.

Železno orodje (ključavnice, sekire, krampe, žila itd.) izdelujemo v Sloveniji v 8, v Bosni v 1 podjetju.

Tovornice za stroje in motore obstojajo v Sloveniji 2, samo za poljedelske stroje 1, v Srbiji 1, v Hrv.-Slavoniji 5, v Vojvodini 8, razen tega 5 za poljedelske stroje.

Ključavnice in okove izdeluje v Sloveniji 5, v Bosni 1 podjetje.

Mreže izdeluje v Sloveniji 1, v Hrv.-Slavoniji 1, v Srbiji 1 podjetje.

Izbita (stancana) blaga proizvajajo v Sloveniji 1, v Hrv.-Slavoniji 2, v Bosni 1 podjetje.

Za tehnične imamo v Sloveniji 3 podjetja, za poči in štedilnike v Hrv.-Slavoniji 1 podjetje.

Železno in emalirano posodo izdelujemo v količinah, ki dovoljuje zelo obsežen eksport v Sloveniji in v Westernovem podjetju (Celje); manjšo posodo, škafije še v drugem podjetju v Sloveniji.

Zelo aktivni smo tudi v proizvodnji srpov in kos, katere izdelujemo v Sloveniji v 4 in v Bosni v 1 tovarni.

Pri intenzivni eksploataciji obstoječih podjetij bi preko domače potrebe produktivni tudi za izvoz železne konstrukcije v Sloveniji v 1, v Srbiji v 1, Hrv.-Slavoniji 2 tovarnicah.

Vilake in babice proizvajamo v nedovoljni količini v Bosni in Hrv.-Slavoniji v po 1 podjetju.

Nože in britve izdelujemo samo v Bosni kot domače industrijo.

Ključke proizvajajo v skromni količini 1 podjetje v Sloveniji.

Pile izdeluje 5 tovarnic v Sloveniji, 5 v Hrv.-Slavoniji, po 1 v Bosni in Vojvodini.

Za fabrikacijo železnega pohištva imamo v Srbiji 5, v Vojvodini 2 podjetji.

Lemeže za plugje izdeluje v Bosni 7 podjetji.

Gori imenovane industrije izdelujejo domača domača železo iz domačih peči, deloma predelujejo v zemlji zbrano staro železo, deloma uvažajo kovino.

Razven nedovoljne produkcije v gornjih panogah te industrije tako občutno popolno pomanjkanje družnih važnih panog železne industrije, kakor fabrikacije svetilnic, risalnih peres, igel, gumbov, galanterijskega blaga, namizno blago, nožev, škarij, vseh orodij za profesionaliste, orodja za zdravniške itd.

Omenili smo že, da iz ostalih kovin skoraj nič ne izdelujemo, niti iz onih, ki jih kot rudo kopljemo v zemlji.

Cinkarna v Celju protizvaja iz cinka iz Rabla (Italije) samo pločevino, plavi kamen in žvepleno kislino.

Iz svinec, ki ga pridemo v Mežici (Slovenija) in v Padvinji (Srbija) ne izdelujemo niti polfabrikate.

Iz aluminija, čina izdelujemo v zelo skromni meri v 1 podjetju v Sloveniji nože, vilice, posodo in glave za sifonske steklenice.

Iz zlata in srebra izdelujemo preprosto blituterijo, kakor veržice, gumbje, tabakire ter legure za zobozdravnike v Hrv.-Slavoniji, Sloveniji in Bosni v po 1 podjetju. Obrtnikov za produkte iz srebra in zlata (kužundžije) imamo v Makedoniji okoli 35.

Zvonove iz medij izdelujemo v Sloveniji v 1 tovarni.

Na razmeroma visoki stopnji stoji naša alkoholna industrija.

Skoraj dovoljno razvita za domačo potrebo je pivovarska industrija s 6 pivovarnami v Srbiji, 7 v Vojvodini, 3 v Bosni, 13 v Hrv.-Slav., 6 v Sloveniji, 2 v Črni gori. Samostojno izdeluje 5 tovarnic v Hrv.-Slavoniji, po 1 v Vojvodini in Sloveniji.

(Dale prih.)

IZENACENJE DAVČNEGA
SISTEMA IN ZAKONA.

O tem zelo važnem poglavju je univ. prof. dr. Eller v našem listu pred nedavnim časom razmotrival in razpravljal na priznano izčrpni način. Sedaj je za sestanek trg. obrt. zbornice v Zagrebu taisto razpravljanje postavljeno na prvo in glavno mesto. Tako postane po vseh časopisnih in kongresnih razpravah davčnega izenčenja baš za tekoče leto najvažnejša naloga, ki jo mora finančno ministrstvo volens volens poprijeti z vso silo in izvršiti z največjo pametjo. Že se namreč oglašajo marsikateri, ne povsem neopravičeni glasovi, da bi baš sedanjim finančnim ministrom — če se že tega težkega dela niso lotili iz nerazumljivih vzrokov njegovih prednikov — moral že davno pričeti s tem nujnim poslom davčne ureditve ali reforme, ker je pač najvažnejše poglavje finančne politike. Res je imel pred letom dni finančni naš šef še drugo nalogo, namreč stabilizacijo naše valute, ki mu je uspela ali mu uspeva. Toda znana različenost davčnih sistemov in tedaj tudi bremen je dandanes v naši državi skoro že neverjetni anahronizem! Saj razvema v veliki meri opravičene občutke neutralitve razlike v raznih ozemljih naše države. In nihče ne more ugovarjati trditvi, da se je ravno s temi povsod različnimi davčnimi postavami in predpisi v naši mladi državi do sedaj direktno ali indirektno gojilo in množilo tisto nezadovoljstvo. In to je temeljno v neizpodbojnim prepričanju, da eden, da vsakdo pač več plača nego drugi, da sever nosi vsa bremena tudi nekaj iz juga prirečeno, dočim se jug brani severnih bremen in nekako rača v davčni in drugi prostosti! Če se tedaj naša država po predloženem času vendar le pripravila iz dosedanje te lenobe k izenačenju davkov po celim našim ozemljem, nam je ta sicer pozni odlok pozdraviti v znamenju, da je te nameroma (kdo ve?) ali nehoti podaljšane davčne miksture, tega davčnega Babilona vendar enkrat konec. In nova, enaka, moderna, pravična pa tudi povsod in za vse enako — trda postavodaja nam primere marsikaj — nov blagoslov na potu h gospodarskemu združenju.

III. ZAGREBAČKI SAJAM
UZORAKA.

Te dni je izšla že prva številka revije »Zagrebački Zbor«, kjer uvodoma utemeljuje in podpravlja to velevažno gospodarsko prireditev, določeno za čas od 27. aprila do 5. majnika t. l. Prav ima, ko pravi, da smo se mi Jugoslovenci vsled političnih izpremenb, nastalih vsled vojnih dogodkov, sicer osvobodili gospodarskega »izrabljivanja« industrijsko bolj razvitih narodov. Toda še vedno smo ogozdeni od poplave tuje industrije, ki deluje z naprednimi, modernimi sredstvi eksporta in osvajanja nacionalnega tržišča novih državnih tvorb. Domači naš producent s kupcem še daleko nima potrebnega stika, da stavlja uspešno v promet svoje produkte in da more uspešno delati in napredovati. Dr. Ivo Belin razmotriva v zelo zanimivem članku o industrijski krizi in zag. sejmu. Ne glede na to krizo, ki jo je povzročila deflacijska politika Narodne banke in ki se je razvila v občno krizo, mora v prvi vrsti domača naša industrija sodelovati na sejmu. In ne glede na velike režijske stroške mora naša domača industrijska moč storiti vse, da tuja konkurenca zopet ne prevzame pri nas one pozicije, ki jo je imela pred vojsko. Ta namen in uspeh take afirmacije je za nas Jugoslovane — gospodarski imperativ. Tako se nam tudi letos obetajo beogradski, zagrebački, ljubljanski itd. sejm. Vsi naj bodo daleč vidni dokaz našega napredovanja. Kakor vidimo, so naši merodajni faktorji obdržali sistem posameznih krajevskih sejmov. So pač dandanes najbrž še preveliki stroški in preogromne težave za skupni jugoslovanski sejm, kjer naj bi vsa naša država in njena gospodarska moč na en mah razstavila svoje gospodarske dokumente! Pa kar je danes nemogoče, naj postane jutri mogoče. In tako tudi te s svojih visokoletnih misli počemo in ne maramo pokonati.

—g Lovska miselnja. Letošnja zima je za divjačino zelo neugodna. Ze po prvem snegu je divjačina precej oslabela, zapustila je svoja prava skrivališča in se približala goveškim bivaljskim, da dobi hrane. Brezvestni lovci, mesto da bi divjačini pokladali seno in drugo hrano, so nesrečo ubogih živali izkoristili in sestradano divjad pobijali. To so navadno ljudje, ki jim ni za lo-poto narave, pač pa za pobijanje in meso. So pa še drugi ljudje, ki hodijo po loviščih samo za to, da more in pobijajo žival za dobičkarjo. To je tip navadnega mrharja. Divjačino gojiti, biti njen zaščitnik, in od-streli le to, kar spozna, da mu narava nudi brez škode za njen razvoj; to je na-loga in cilj pravega lovca.

Številni lovci pri nas kaj čudno hitro, silovito naraščajo. Po letu, ko je lovec že po zakonu prišel gojiti lov in ko je treba res vaje in spretnosti, takrat jih ne vidiš. Kakor hitro pa pride zima in ostane uboga žival brez zaščite, ko je treba kar samo sedeti in streljati brez vsakega duševnega napora, takrat vse mrholi nedeljskih in drugih pokončevalcev živali. Danes je pač moda in navada taka, da vse hoče loviti. Lovsko veselje, kaj hočeš. So pa se ve tudi taki ljudje vmes, ki mislijo še pri lovu na dobiček! Vrag jih vzemi. — No, kadar pride potem to in ono lovišče, ki je popolnoma zbito in postreljeno, ceneje na dražbo, se zgane takoj vse polno ljudi, včasih kar cela kolonija, da vzame skupno tako lovišče v zakup z nado v lovs'em sreču, da sosedna lovišča vržejo glavno divjačino. In kakor hitro se kaj pokaže čez mejo, že pade vse na ubogo žival, ne glede na spol in na starost. Vsač član gleda, da več pobije, vsak gleda, da si kaj »prištrleži«. Taki lovski ljudje tudi drugim ne privoščijo le-pote in zabave na lovu. Ako pa pride kak zakon in naredba za gojitve divjačine, pa začnejo svoj znani krik. Ako hočeš streljati, vpiši se v strelsko društvo. V veliki zmoti si, če misliš, da ti pravilni lov more donositi kaj dobička. — Če hočeš pa imeti divjačino na krožniku, si jo raje kupi in ceneje bodeš ahal s tem sistemom. — Eno je gotovo, da ni prav nobena čast za lovca, če s šibrimi nobije ubogo srno, ki v mnogih slučajih rada še celo postoji pred lovecem. Ljudje kaj radi pravijo, lov je za vse, divjačina je Bog za vse ustvaril. Dobro! Ako tudi nisi pod tisto zvezdo rojen, da si predvojni ali novojni milijonar, radi tega si vsejedno lahko dober in pošten lovec. Tudi pri lovu imamo mnogo bogatih pa tudi precej revnih srnikov, ki so v ne-štetih slučajih boljši od prvih. Med mrharje na pr. je spadal kot trdočrešč tudi sicer znani Fran Ferdinand. Primostni kor-roski kmetije so se zgrajali nad njegovim nevolavim neposrečanjem. In sklenili so celo, da mu ne bodo več dajali običajnih lovišč v zakup. So na navadni ubogi ljudje, ki imajo zlate lovke dišče. Poznam strastnega lovca, uboga železnika dišča dišča, ki je ustrelil nebrni, po večini samih lepih div-jih kozoč, ki me je pred strelom prosil, naj dobro pomerim, da žival ne bode trnela. Ko sva videla mladitve in samice, je bil ves srečen, da jih je mogel slediti. Kolikokrat je hredil sneg, ter nosil sol in seno divjačini. Solih naj vsakdo, ki se res ne čuti prijatelja narave, misli proda. Kdor pa ljubi naravo, naj divjačino tudi goji. Na ta način le je mogoče, da se prenem- »moritve« v razvokar preteklih mesecih. Saj se je na vsaki železniki postati videla cela klada noman-danih, zamazanih sm in še po največ kozočev, za katere je po zakonu sploh prepovedano, da se jih strelja. Ču-dimo se, da je vse to dovoljeno. In radio vedni smo, kako in kaj je delalo obo po-stave. In kolikrat lovec je letos krmilo sr-nje? — Letošnja lovka sezina je bila tako žalostna za prave lovce, da bi glasilo slo-venskih lovec v prihodnosti številni izšlo lahko črno obrobilno in znak krvave to-moritve. Solih na je treba vnelati v naših loviščih vse drugo gospodarstvo, če ne poj-de in pride vse naše lovstvo v resnici kaj kmalu — na kant.

—g Novosadska blagovna borza, 11. januarja. Na produktivni borzi notranje: Pšenica baksa 70-80 kg. 2%, vag., 340; 80 kg. 2%, dupl. kasa 1 vag. 342.50; banat-ska, 78 kg. 3%, 2 vag. 337.50; koruza srem-ska, 5 vag., 245, za marc-april 20 vag., 270; za marc-april 8 vag. 255-257.50; stara 1 vag. 260, za marc-april. Tisa, dupl. kasa 30 vag., 275; za marc-april 100% kasa 10 vag. 267.50; moka baza »0« 1 vag. 525, »0s« 1 vag. 520, »0ss« 1 vag. 520; št. »5« 1 vag. 320. štev. »7« 6 vag. 237.50; otrobi v pa-pirnati vrečah 1 vag. 165. Tendence ne-izpremenjene.

—g Prijave za Zagrebački sajam uzoraka. Ured Zagrebačkog sajma uzoraka upozorjuje sve tvrtke, koje kane izlagati na ovogodišnjem sajmu, da izvole čim prije poslati svoje prijavnice. Pošto se je ove godine broj reflektanata, koji su predali svoje prijavnice potrošilo prema broju od lanske godine do ovog datuma, te pošto većina njih traži veći prostor od lani, to Ured zagrebačkog sajma uzoraka, da izbjegne svim eventualnim prigovorima upozoruje sve zainteresirane, koji se kane prijaviti, da to čim prije učine, da po mogućnosti svakoga prostorom uzgogne zadovoljiti. (Doslje smo take objave priobćevali i brezplačno odslej pa moramo tudi za te objave zahtevati v tarifu določene pristoj-bine. Zakaj bi moralo baš časopisje delati brezplačno tlako podjetju, ki ima sicer mi-ljionski denarni promet? Uredništvo.)

—g Oglas. (Na vpogled pri Trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani.) Pri ravnatel-stvu drž. železnice v Subotici se vrši dne 31. jan. 1924 tretja ofertalna licitacija glede dobave 5.000 kg kaustične sode. — Dobava kuopl. — peč. Pri ravnatelstvu drž. železnice v Sarajevu se bo vršila dne 31. jan. t. l. ofertalna licitacija glede dobave ene kupol-peči.

—g Razprodaja. Osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani, Turjaški trg 6/II., razprodaja ponovno, da razprodaja do konca februarja t. l. kletkijane in livane škepe, filat. in toleda-izdelke, bele in pisane vezene, izdelke iz bisernik ter kompo-sicije iz omejenih tehnik v najraznovrstnejših oblikah kakor a. p. podstavkih, na-miznih prtih tekačih, okvirjih, zastorih, pa-sovih, veržicah itd. na drobno in na de-belo po od 5 do 20% znižanih cenah. Blago je izdelano iz najfinišnega in najtrpežnejšega materijala.

Ženski obzornik.

EMANCIPACIJA ŽENSKÉ.

Pred kratkim so »Narodni Listy« pri-občili dva feltona, tičoča se ženske eman-cipacije in zanimiva zato, ker se v njih popolnoma strinjata v svojih nazorih moški in ženska, kar seveda ni vedno pravilo. Drugače njuna izvajanja niso prinesla nič novega. Milena Jesenska poljudno razlaga nazore današnjih žensk, ki imajo — v na-sprotju z ženskami prejšnje dobe — mož-nost, da se udeležujejo v kakršnem koli poklicu, da so im dostopne vse stopne izo-brazbe, kar je zanje seveda velikega po-mena. Po Scheinplugu (v drugem feltonu) je bilo pri Čehoslovakovih pred vojno raz-merje med moškimi in ženskami 100:103, dočim je sedaj 100:108. Ako bi vsi moški hoteli in mogli oženiti, bi bilo v ČSR ven-dar še precejšnje število žensk, ki bi se ne moglo omožiti — ter so ohsnjene na samo-stno življenje. O teh ženskah pravi M. Jesenska (sklicujoč se na naravaj zakor), da so vsi takozvani moški poklici pri »pravičnih« ženskah samo namččena, ki za žensko nikoli ne pomenijo poklica, ka-kor je to pri moških. Kakšna zmotja je to in kakšno krivico dela Jesenska vsem, enim sposobnim ženskam, ki se za svoj poklic pogosto zavzemajo v večjo ljubeznjo in spretnostjo kakor moški! Jesenska in Scheinplug, ki govori o ženskah kot suž-njah mode, mislita bržčas na gotovo vrsto žensk ali bolje rečeno na izvestni vek žensk, ne dobo, v kateri prevladuje spolni nagon — prav tako, kakor pri moških — nad ostalimi problemi in absorbira imo-ne vse ženske nehanje. Ta nagon in z njim spojena podedvana težnja za razmnože-vanjem, za ohranitvijo rodu, ki je tako sil-na v ženskem bitju, ji predstavlja v tej do-bi moškega kot najbolj zaželeni predmet predmet vsega prizadevanja, toda ta doba razmeroma ne traja dolgo. Bodisi da se ženska množi in zadosti svojemuh hrepene-nju s tem, da rodi dečo, ali pa ostane svo-bodna, bodisi: po svojem prepričanju ali iz drugih okolištin postane tudi žena ali ostane devica, konec je vedno isti: ženska se osvobodí iz objema čustvenosti in mo-ški ji postane ali tovariš in prijatelj v pr-vem pomenu besede, bodisi v zakonu ali izven nje. ali pa je zanj indiferentno, brezpomembno bitje, ki ne igra nobene vloge v njenem nadaljnjem življenju in de-lovanju. Tedaj se odpre pred žensko ona nevarna pot, v kateri govori K. Michaeli-sona. Nastane vprašanje, s čem nadomestiti življenje čustvenosti, ki ga je živila dotle. Ta nevarnost ne preti samo svobodnim, nego tudi omoženim ženskam. Tudi pri njih nastopi doba, ko je njihova vloga dolga-na: deca odraste in začne živeti samostoj-no, od matere neodvisno življenje, kajti taka je prirodna pot življenja. Nespmet-ne so one ženske, ki tega pravočasno ne uvidijo in priznajo. Te ženske postanejo ene zloglasne tašče, ki se jih boje vsi mi-ladi zakonski pari. Koliko bolj srečne so ženske, ki imajo tudi v tej dobi svoj poklic, ki ga ljubijo tem bolj, čim staršeje so.

Pravi pomen emancipacije je v tem, da bi vsaka ženska po možnosti uveljavila svoje sposobnosti in sile tako, kakor si želi. Vedno so bile in bodo ženske, ki vidijo naj-večjo življenjsko srečo v krogu moža in de-ce — te naj imajo to srečo! Toda vedno so in bodo ženske, ki jim to ne zadostuje, ki jim je domače ognjišče samo pozlačena ječa. Čemu bi se morale v nji mučiti. Za-kaj bi jim ne bilo mogoče, da si urede svo-je življenje tako, kakor si žele same? Je-senska generalizira ženske kakor jih ge-neralizira Scheinplug, ko jih silka kot suž-nje mode. Toda ni večje krivice, kakor je generalizacija. Ogledimo si balkanske narode, junaško Črno goro, ki jo tako radi ope-vaajo različni pesniki. Vse težke posle opravi-va tu ženska, ki ne glede na to rode in vzgajalo de-vo, ker je med samo voljak, ki se ne sme ponizati do drugega dela. Ali je mogoče v tem slučaju govoriti o naravnem zakonu? O prirojeni ženski slabosti? Žen-ska je povsod taka, kakršno zahteva in stori življenje. Pri nas so kmetijske ženske, ki delajo v gospodstvu in na polju do zadnjega trenutka pred porodom in vs-tajajo s postelje nekaj dni po niem. Nimajo potrebnega časa, da bi se počale s svojo zunanjostjo in od malih nog so navajene premagovati različne slabosti, zato jim tu-di nosečnost in porod ne prizadeva toliko preglavic in strahu, kakor mestnim žen-skam, ki so bolj razvajene in mehkužne.

Ženski problem, ki povzroča toliko su-ma in prerakanja, so po nepotrebnem iz-zvale same ženske. Če bi ženske vestno lapolnjevale svoje dolžnosti, ako bi ne za-htevale za svoj spol nikakih nepotrebnih ozirlov, zlasti pa ne pol leta odnora pred in pol leta po porodu, bi ne bilo danes no-benega ženskega vrašanja, kakor ga ni bilo med vojno. Vojna je najbolj dokazala, kaj zmorejo sodobne ženske, toda po veliki dobi nastopi vedno konstermacija, kakr-šno vidimo dandanašnji. Po burni dobi fran-coske revolucije, po grozotah napoleonskih vojn je nastopila doba zatijša, doba »ble-dermayerov« v kateri so ženske po cele dneve sedele in izdelovale svoje okraske. Taka doba je nastala tudi sedaj in neka-terim ženskam se toži po mirnem doma-čem ognjišču, zato, ker z lastno izkušnjo niso spoznale, kakor gnlobe skriva v sebi pogosto tako rodobinsko gnezdo, koliko aravstvenega in telesnega suženstva se skriva pod njim in kako je pohojena žen-ska individualnost.

K sreči za bodočo žensko generacijo gre življenje vedno naprej ne glede na to, kdo vzbuduje po prošlosti. Zdrava, normal-na ženska se ga ne boji, ne boji se tudi borbe. V žensko bitje je položila priroda silo za vzdrževanje človeškega rodu, skrb za potomstvo in njegov blagor. Te lastno-sti ne dovoljujejo, da bi ženske izgubile to, za kar se je borilo nekočilo ženskih gene-racij — popolno svobodo in možnost, da

ženska uveljavi vse svoje telesne in inte-lektualne sposobnosti. Reakcija je le pre-hodni pojav, ki se ga ni treba bati. Zado-stuje, da bodo na straži one, ki niso zrasle v današnjih razmerah in te bodo vplivale tudi na druge, ki ne poznajo težkega za-čeka ženske emancipacije.

Turistika in sport.

— S. K. PRIMORJE sporoča, da se vrši redni občni zbor nepreklicno v nedeljo dne 13. t. m. ob 9. predpoldne v Srebrni dvorani hotela Union. V slučaju nesklep-nosti vrši se pol ure kasneje nov občni zbor brez ozira na število pričujočih čla-nov. Dnevni red glasom pravič. Dolžnost slehernega člana je, da se obžnega zbora udeleži! Vabilo se tudi vsi ljubljanski klub-bi Odbor.

— Podružnica T. K. »Skala«. Nedavno tega se je ustanovila podružnica turistov-skega kluba »Skala« na Jesenicah. Z ve-seljem pozdravljamo ta pokret v turistov-skih krogih, v katerega se so pritegnili s to ustanovitvijo tudi širši, zlasti delavski sloji, kar je zlasti v povojnih časih zazna-movati kot napredek, da pokaže tudi ma-nuelni delavec smisel za turistiko. Jeseni-ce je pripravno središče za zimski sport in bo moralo prej ali slej prevzeti inicijativo za zimske prireditve na Gorenjskem, a v letnih sezonah bo med drugim tudi dobro-došla podpora tujcemsko gorskemu prome-tu, ki se prav živahno razvija po planinah naše divne Gorenjske. Znana Jeseniška Skalaška »Smuk-Copovina« je najbolje jamstvo za vsestransko uspešno delovanje novoustanovljene podružnice, ki šteje že sedaj nad 60 članov in članic. — Planinski zdru-zaj!

NEKAJ O BOKSANJU.

Najpopularnejši udarec vseh amater-jev in profesionistov vseh kategorij je ta-kozvani knoc-out udarec. Z največjo si-gurnostjo lahko trdimo, da vsak človek, ki nadene na roke boksarske rokavice, ne oziraje nato ali je začetnik ali pa champe-jon misli le kako bi s svojo desnico čim močnejše zadel glavo nasprotnika.

Znano je dejstvo, da so vse zmage francoskega mojstra težke kategorije Ge-orgea Carpentierja senzacionalne. Vse svo-je zmage je dosegel v neverjetno kratkem času s kratkim in silovito hitrim udarcem desnice, katerega izjava je dovršeno toč-nostjo z vsoto teže svojega telesa. Svetovno znani boksarji Jim Sullivan, Billy Wells, Bandsman Rice, Pat O'Keefe, Joe Bekket, Kid Lewis in dr. gotovo verujejo v nje-govo desnico.

Niti eden bokser novejšje dobe ni tako uspešno spajal svojo desnico z nasprotni-koovo brado kot Carpentier. Pogrešno je misliti, da se zmage vselej dosežejo z do-bro izrabljenim udarcem. Če je Carpentier izšel iz borb kot prvovrsten primer »One-Punch-Bokserja« to še ne pomenja, da bi se moral vsak, ki se učil boksanja posluže-vati iste metode. Carpentier je bil v svojih najboljših formi eden izmed najhitrejših bok-sarjev težke kategorije na svetu, kar je tudi popolnoma razumljivo, kajti moč udar-ca je zelo odvisna od brzine s katero je udarec zadan.

Vsak bokser se ima potruditi, da po-stane predno se specializira dober Ali! Round bokser, kajti če ne posveča dovolj pazljivosti dobri obrambi, bo kaj kmalu doživel britka razočaranja. Veliko lažje se »matsch« izgubi kot pa dobi.

V vsakem slučaju pride pri obrambi v prvi vrsti v poštev desna roka. Le v redkih slučajih sme bokser napadati z desnico. Priliko, da smemo tudi desnico uporabiti za napad moramo skrbno pripraviti s spretnimi gibi in le v takih slučajih se sme izvesti napad z desno roko. To je eno izmed najvažnejših pravil boksa, na kate-rega se morajo ozirati posebno začetniki.

Sedaj pa še nekaj o samem Knoc-out udarcu. Več načinov je, da dosežemo z udarcem desne roke končno zmago. Vse je največkrat odvisno od nasprotnika. N. pr. borimo se z nasprotnikom, ki se drži zgrbančeno in ima brado globoko zakopa-no v levo ramo, ostali deli njegovega te-leasa so pa tako dobro zavarovani s roka-mi in rokavicami, da se nam zdi, da je ne-mogoče napasti ga uspešno. To pokrivanje je zelo dobro, ima pa ta nedostatek, da mora bokser, če hoče nasprotnika sam uspešno napadati ta sistem obrambe opu-stiti, pri tem pa ostane nekrit. Ne samo, da je izpostavljen napadom nasprotnika, ampak mudi mu tudi boljše priliko, zadati knoc-out udarec, kot pa bokser »ortodo-k« snega« stila obrambe.

Če imamo pred seboj nasprotnika, ki se bori po opisanem načinu — takih je pa zelo mnogo — tedaj je novincu precej lah-ko zadati knoc-out udarec. Počakati mora le ugodno priliko, ter nasprotniku pustiti toliko prostora, kot ga za izvedbo udarca potrebuje. Jasno je, da bokser, ki se drži sklenjeno ne more napadati z direktnimi udarci, temveč bo skušal izvesti nenaden napad z »swingerom« ali »shackenom«, se-veda z levico. Njegov partner to vé in se nato tudi pripravlja. Čim umakne telo na-zaj, se lahko ubrani swingerja, potem pa mora takoj z direktnim in hitrim udarcem desnice napasti na glavo nasprotnika — in cilj je dosežen.

Če pa je nasprotnik rutiniran bokser, ki se zna udarcem dobro izogibati, tedaj je naloga mnogo težja. Mogoče pa le na-stane ugoden trenutek, ko se on povsem razkrije, kajti to napravilo tudi najbolj ru-tinirani bokserji, tedaj pa moraš imeti ve-liko prisotnost duha in hitro delati. Seve-da je to prirojen talent, ki se ne da nau-čiti.

Borbena taktika moramo vedno tako regulirati, da ustreza načinu nasprotni-ke borbe. Običajno je najboljšje, da na-sprotnika naprej prekusimo. Ko smo s sigurnostjo doznali njegov stil, moramo ča-kati, da začne napadati z levico. Temu

udarcu se moramo za vsako ceno skušati izogniti. Če se nam to posreči, moramo nasprotnika takoj z največjo hitrostjo z desnico udariti čez iztegnjeno njegovo levo nartavost v brado. Ta gib lahko izvedemo tako, da zamahnemo glavo mesto na desno — na levo. S tem je dana možnost zadati takozvani desni »Cross-Counter«, s katerim navadno, če je dovolj močan preneha borba.

Mnogo takih prilik se nudi tudi v borbi iz bližine. V taki borbi odločujejo kratki »Japsi« in hakeni. Če izvedemo hacken z vso težo telesa je nasprotnik za krajši ali daljši čas odpravljen.

Izoginiti se knock-out udarcu je zopet posebna umetnost. Ta obstoji v tem, da se bokser prilagodi taktiki svojega nasprotnika. Vsak bokser se mora potruditi, da zadobi takozvani bokserski instinkt, kajti v situacijah, v katerih ni več časa za parado

ali umik, večkrat zadošča kratak gib in izognili smo se smrtnemu udarcu. V takem slučaju si nasprotnik zlomi palec ali pa si izpahne členk. Istotako se lahko ubranimo desnega swinga s tem, da vzdignemo levo ramo, izza katere je skrita brada. Če se nasprotnika borita počasi, tedaj je stvar mnogo enostavnejša. Oba imata dovolj časa, da premišljata o načinu obrambe in v takem slučaju napravimo mesto dviga hitre korake naprej in bliskovito udarimo nasprotnika z levo v brado. S tem se nismo samo ubranili swingera, temveč smo istočasno zadali odlični udarec.

Na široko in dolgo bi lahko razpravljali o različnih načinih in trikih boksanja in vedno bi prišli do sledečega osnovnega pravila: Bokser mora hitro misliti in hitro delati, drugače ga še tako dobra tehnika ne reši knock-outa.

FRAZE.

Klerikalizem mobilizira. Opremil je svojega zvestega trabanta in duhovnega očeta z modernim oklepom, na glavo mu je povezal čelado iz čiste ljubezni do bližnjega, v roke mu je stisnil viteški meč in krščanskih čednosti ter zaklical od nog do glave oboroženemu katoliškemu misijonarju: vstani in hodi! Stoletja že trohni idejni Lazar v hermetično zaprtem grobu, kulture in civilizacije so šle mimo njega in izginjale v večnosti, ne da bi ga vzdramile iz neprobnega sna, krvave bitke so se bile, kri in predsmrtni stoki raznih narodov in vekov so butali ob težko skalo in potoki preliti solza je niso mogli odvaliti, da bi vstal iz grobnice odrešenik sveta. Zarili so ga globoko v zemljo izkruvavelega in uklenjenega v verige laži, hinavščine, pod glavo so mu položili trnovec, onemoglo telo so pripeli z dolgimi žebli k materi zemlji, zasuli so ga s kamenjem, da bi se ne mogel ganiti in postaviti na stražo svoje krvnike, da bi mogli mirno rajati in uživati brezskrbno življenje na račun živo pokopanega odrešenika. Farizeji in pismarji so se razkopirali po svetu in oznanjali iz stoletja v stoletje, da je umrl in da naj človeštvo potrpežljivo čaka vstajenja. Srce in razum so zakopali v zemljo, za njegova oblčila so vadijali in ko so jih pravično razdelili med seboj, so dejali ljudem, da je to duhovni kvas, ki bo prekalil človeka kot razumno bitje ter ga spremenil iz živali v plemenito, socialno žutečo krono vsega stvarstva. Človeštvo so predpisali svoje zakone, po katerih sme in mora misliti, neposlušni so objublili pekel, pohlevni ovčkam pa večno zveličanje. In ko to duševno uklenjeno in zasušeno človeštvo že drugo tisočletje zaman pričakuje odrešenika, ko je po nečloveških mukah, krvavih vojnah, lakoti, bedi, pomanjkanju najoprimitivnejših sredstev za obstanek začelo dvomiti in ko se je iz tega dvoma rodil obup, konfiterija in duševna zmeda, čije odmevi se čujejo danes od vseh strani, tedaj so se začela polagoma odpirati nema usta, okosteneli jeziki se je zganili in v grlu, ki ga je izsušila lakota in žela in dušila nedolžno prelita kri, se je rodilo plaho vprašanje: kjer je objubljeni odrešenik? Dajte ga nam, ker je nam potreben kakor solnčni žarek pomladnemu cvetju, odprite grob in dovolite mu, da stoji med nas, ker ga ne stonno pričakujemo že devetnajst vekov.

Sedaj se je polastil pismarjev nemir. Kaj če bi sami odvalili skalo in osvobodili nedolžnega letnika, kaj če bi človeštvo obrnilo naše karte in spoznalo tako izvrstno zamišljeno igrano in bilo konec raiškega brezdelja? Prišle bi na dan stvari, o katerih ljudstvo sedaj niti misliti ne sme. O, to bi bila nesreča, katastrofa s strašnimi posledicami! Malik bi se sesul v prah, malikovalce bi zadela pravična kazen za greh, zaplenjeno človeštvo pa bi se odprle oči in naša igra bi bila izpuščena. Ne, to se ne sme zgoditi! Zato na plan vse, kar leze in gre! Zarjavle meče v nožnice, brusite novo orožje in hitite na pomoč, dokler je še čas! Klic je odšel po deželi in odzvali so se najprej najzvestejši valveti — fraze.

»Zanimanje človeštva se čezdale bolj obrača k religiji. Med katoličani (v Nemčiji) vidimo uprav apostolska prizadevanja, obnoviti sebe in svet. Ta pokret je buren pogumen, da, časih jako predrzen. Naglašja se potreba reforme na vseh poljih, tudi tam, kjer take zahteve naravno rodijo odpor onih, ki v tradicijah vidijo nekaj nedotakljivega... Tudi katoličani se tam (v Franciji) zelo udeležujejo in skušajo na ta način srca požaltnjevat. Človeštvo se duhovno zbližuje — to je eden poglavitnih znakov naše dobe... Pri nas žalibog stoji prosvetni faktor — policija, po kateri je šola fabrika vsega mogočnega režimu najudanejši pokornih purgarjev, ki si še misli ne upajo, kar ni v soglasju z »višjo« pametjo, kaj če, da bi imeli predrzne verske ali cerkvene in temu podobne metafizične ali mistične nazore... Po svetovni vojni se pa cerkev bolj kot kdaj zaveda svojega misijskega poklica, kajti cerkev čuti, da je napočila odločilna doba za duševno preobrazbo sveta. Lepo, samo malo netočno povedano. V naši koncepciji bi se ta stavek glasil tako-le: cerkev čuti

la vsepovsodi... Katoliška cerkev je z božjim instinktom pregledala ves položaj. »Zdaj velja: Dum in altum«. Vsi katoliški narodi na plan, to je sedaj parola katoliške cerkve... V vrsto teh misijonskih narodov hočemo stopiti tudi mi Slovenci! Tu se moramo čutiti Slovenci kot del ene velike evropske krščanske vzajemnosti, ki ima isto stoletno krščansko tradicijo, iste moralne in etične ideale. Gre za to, da sodelujemo pri največjem kulturnem delu svetovne zgodovine, pri pokristianenju ene milijarde ljudi v Afriki in Aziji. Gorje Evropi in naši kulturi, če bi se emancipacija Afrike in Azije od evropskega političnega vpliva, ki se že pripravlja, vršila v znamenju boja proti krščanskoevropski kulturi-sploš. (Glej uvodnike v 3., 4. in 5. številki »Slovenca«).

Te fraze smo reproducirali zato, ker se nam zde značilne za razumevanje sedanjosti. Priznavamo verj kot taki veliko moralno in etično vrednost, priznamo, da bi bila lahko religija tista gonilna sila, ki bi pokazala človeštvu smer, kamor vodi pot iz sodobnih neznosnih razmer v pravo človeško življenje na zemlji, toda odrekamo ji vsak pomen, čim se spremeni iz čisto duhovne ustanove v obrt in odtotno sredstvo za zasušanje duha in telesa. Med nemškimi katoličani vidimo baje uprav apostolska prizadevanja, obnoviti sebe in svet. Ko bi se klerikalno glasil le zavedalo, kaj pomenijo te besede! Obnoviti sebe in svet! Katoličinec se obnavlja od postanka do danes, pa je še vedno ono isto dvoživkarstvo, kakršno je bilo tedaj, ko so farizeji s Kristom pokopali tudi njegov epohalni pokret za obnovo in preporodom človeške družbe. Sv. pismo, ta bogata zakladnica navodil za pravično življenje in medsebojno strpnost vseh ljudi ne glede na versko, plemensko ali stanovsko pripadnost, je postalo kmalu potem, ko je bilo napisano, sredstvo, s katerim si je peščica ljudi nakopičila nezmerna bogastva, na drugi strani pa je pahnula ogromne mase nezavednega ljudstva pod pretežno nekakih misterioznih peklenskih muk na onem svetu v obup in neznosne življenjske razmere. Kaj pomaga ponavljati dan za dnem citate iz te globokoumne filozofske-psihološke knjige, če pa se po njenih plemenitih navodilih ne ravnaio prav tisti, ki jih oznanjajo? Zapovedi in izreki so v nji, ki bi mahoma obnovili človeštvo in spravili s sveta vse zlo in vse vire nesreče, čim bi se v življenju faktično uveljavljali in čim bi katolicizem v praksi pokazal, da je res vse to, kar uči v teoriji. Zato pa je nujno potrebna obnova onih, ki sede danes v krščanstvu na vodilnih mestih, kajti tudi v tem slučaju velja pravilo, da riba smrdi pri glavi. Če hoče katolicizem res »požaltnjevat« srca verskega občestva, mora najprej »požaltnjevat« lastno hrbtenico, ki jo tvori cerkvena hierarhija od rimskega papeža do škofov in opatov. Ker pa so to z malimi izjemami ljudje, ki vidijo vrhunec svojega udeleževanja v oboževanju zlatega teleta, je malo verjetnost, da bo iz te moke kaj kruha.

Pri nas se katoliški list jezti na prosvetne faktorje, češ, »da še vedno stoji na stališču pruske države-policaja, po kateri je šola fabrika vsega mogočnega režimu najudanejši pokornih purgarjev«. Kaj pa je katoliška cerkev po svojih današnjih metodah in po načinu, kako uči in vzgaia ljudske mase? Ali ni to fabrika za izdelavo vsega mogočnega duševnemu in telesnemu robstvu najudanejši pokornih verskih fanatikov? Stojite med preprosto ljudstvo in prepričajte se na lastne oči. Gospod so rekli in ker so rekli, da je belo črno, je tako in nič drugače. Kdo pa bi si drznil pri nas pod nezmotljivo palico in božjim instinktom cerkve misliti z lastnimi možgani? Ako se pojavi tak predrznež, ga moderni pismarji zasujejo s kamenjem najgrših očitkov in nastopijo proti njemu z argumenti, ki sicer nasprotujejo vsaki objektivnosti in pobližajo resnico, vendar pa so »veljavni«, ker izhajajo iz neusahljivega studenca »vsevednosti« in »nezmotljivosti«.

Po svetovni vojni cerkev čuti, da je nastopila odločilna doba za duševno preobrazbo sveta. Lepo, samo malo netočno povedano. V naši koncepciji bi se ta stavek glasil tako-le: cerkev čuti

posledice lastne moralne in etične gnolobe, ona vidi, da ljudske mase potrebujejo poleg božje besede tudi vsakdanjega kruha, da nočejo več pekla na tem in pravljic o zveličanju na onem svetu in ker preti resna nevarnost, da se človeštvo z energično potezo otrese vseh predsodkov in se zave svoje prave vloge na zemlji, je treba zastaviti vse sile, da se pravočasno prepreči katastrofa, ki bi rodila žalostne posledice za posvetno udeleževanje cerkvenih funkcionarjev. Cerkev kot Kristova duhovna ustanova na zemlji bi s tem neizmerno pridobila, zato pa bi bilo konec razuzdanega plesa okoli zlatega teleta in to katolicizmu smrdi. Res je, da je katoliška cerkev pregledala ves položaj in kliče vse katoliške narode na plan, toda ne z božjim instinktom, marveč z lastnim posvetnim instinktom, ki ga pozna vsako bitje, kadar gre za njegovo kožo. Reforme na polju socialnega življenja segajo vedno bolj tudi po solidnem cerkvenem premoženju, načelo socialne pravičnosti na vsakem koraku dalje zadene v živo cerkvene interese in ker se obeta nov vesoljni potop, v katerem bi utonilo vse blato potvorenega krščanstva, je začel Noe graditi iz nubihih fraz barko, v katero vabi tudi Slovence. Tu se moramo čutiti Slovenci, pravi katoliški list, kot del ene velike evropske krščanske vzajemnosti, ki ima isto stoletno krščansko tradicijo, iste moralne in etične ideale. Kako lepo zvane te besede! Samo glave nimaio in okrnjene so po vseh pravih farizejskega mišljenja. Del smu one velike evropske krščanske vzajemnosti ki se je nedavno v vrtnicu razvnetih strasti pobližala in klala med seboj, ki jo je blagoslavljal krščansko razpelo za boji s »pravovernimi« Turki proti krščanskim Srhom in Rusom, ki je teptala pot taktirko duhovščine vsa plemenita načela medsebojne ljubezni in ki je v znamenju križanega odrešenika kršila vse njegove zapovedi zato, ker so tako zahtevali posvetni politični interesi in specielno pri nas interesi katoliške Avstrije. Sedaj vabi to dvoživkarstvo Slovence v svoj »internacionalni« krščanski tabor, da bi menda lahko napovedali orientalskim krivovercem novo križarsko vojno. Gorje Evropi in naši kulturi, če se ho še dolgo valjati v blatu dvojne morale in poslušala zastarelo pesem o duševni preobrazbi sveta! Običajne fraze ljudi ki jim je človeška duševnost dohrdela samo v toliko, v kolikor je mogoče iz nje črpati nove vire za svoje blagostanje.

Vprašanje ljubljanskega mandata.

Današnji »Narodni Dnevnik« pojasnjuje, da se s položitvijo 45.000 Din in nameraval »kupiti ljubljanski mandat« ter se pri tem sklicuje na pismo načelstva NNS, poslano g. drju. Žerjavu, dolžeč nas, da smo včeraj »perfidno« poročali, »Slovenski Narod« si je svest, da zavzema v tej aferi povsem objektivno stališče in zato zavračamo insinvacijo »Narodnega dnevnika«.

Informirali smo se, kaj je s pismom, ki ga citira »Narodni dnevnik«. Kakor se nam poroča, stoji stvar takole: Dne 9. t. m. zjutraj je prejel gosp. dr. Žerjav pismo Kmetске posojilnice, ki je vsled svoje nesrečne stilizacije in stavljenih pogojev izvalilo toliko ogorčenja. Drugeda dopisa ni bilo in domnevalo se je, da je g. dr. Ravnihar tem potom (preko »Kmetске posojilnice«) sporočil JDS, kar je hotel sporočiti. Popoldne ob 5. se je vršila seja predsedstva JDS, kateri so prisostvovali tudi zastopniki ljubljanske okrajne organizacije JDS in je bil soglasno odobren odgovor, ki je bil potem drugo jutro (včeraj) objavljen.

Včeraj proti popoldnevu na je prejel g. dr. Žerjav dopis g. dr. Trillerja (mi o tem dopisu pri zaključku lista seveda nismo mogli nič vedeti), ki veli, da NNS ne priznava obveze glede plačila stroškov, vendar pa je v svrhu odstranitve vsakega ugovora položila 45.000 dinarjev pri »Kmetiski posojilnici«, ki to svoto izplača, če se poslanec Reisner do 19. t. m. izkaže, da je položil mandat.

Nato pravi pismo: »Dajte podpisati« no načelstvo ponavlja svoj sklep, ... da ne »vidi oportunitete nadaljšanja termina 1. januarja ter da smatra vsled tega vsako morebitno posvetovanje obeh načelstev v smislu točke III. sporazuma za nepotrebno, kajti na tako posvetovanje bi pristopilo naše načelstvo s končnoveljavnim in obveznim sklepom, da ne pristane na nadaljšanje termina 1. januarja 1924. Načelstvo NNS. — Dr. Triller m. p.

Temu dopisu je bil priložen list brez podpisa, na katerem je s strojem zapisano tudi tole: »Ako pa si načelstvo vzle temo želi, la se pro forma sklicije sestanek obeh načelstev, smo v to pripravljene«.

Kakor čujemo, bo sedaj JDS na dopis dr. Trillerja odgovorila v enakem smislu, kakor je odgovorila na pismo »Kmetске posojilnice«.

Mi ponavljamo: »Preko vseh sporov in nepravilnosti« treba najti pot k mirni rešitvi tega vprašanja.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 12. januarja 1924.

Slovana se boje!

»Slovenski blok Male antante je pot, po kateri pride ruski vojak — in naj je danes rdeči gardist, jutri pa kozak — na Jadransko morje.«

Izjava italijanskega politika.

Ideja slovanske vzajemnosti je bila že polstoletja strah vesoljnega Nemštva. Panslavizem je od leta 1848, pa do svetovne vojne stalno strašil po predalih vseh nemških listov. Nemci so se pač zavedali, da je čustvo slovanske vzajemnosti tisto čarobno sredstvo, ki je edino v stanu, da osvobodi vse slovanske narode izpod nemškega jarma. In da je bila ta nemška bojazen upravičena, so dokazali zgodovinski dogodki. Zavest slovanske vzajemnosti in slovanske bratstva je bila ona gonilna moč, ki je leta 1877, napotila Rusijo, da je osvobodila Bolgare, ista ideja je dala tudi pobudo, da je Rusija zavilela svoj meč leta 1914, ko je Avstro-Ogrska hotela zadaviti slovansko Srbijo.

Ako bi se ruski narod, čeprav morada samo podzvestno, ne zavedal svoje velike slovanske misije, nikdar bi se ne dvignil in obrambo ogroženega svojega srbskega brata in še danes bi nosili težak nemški jarem tako Poljaki in Čehoslovaki, kakor tudi Slovenci in Hrvatje, a preje že svobodna Srbija bi postala madžarska satrapija.

Zahvaljevali se torej imamo samo moči slovanske ideje, da smo danes gospodari na svoji zemlji in da nas ne tišči več ob tla nemška pest.

A kakor so se preje bali panslavizma Nemci, tako trepetajo sedaj pred njim Italijani, ki so z Nemci zamenjali vlogo barbarskih tlačiteljev slovanskega življa. Boje se Slovanov, boje se složnega nastopa slovanskih narodov. Zato spietkarijo z vsemi močmi, da bi med posamični slovanskimi narodi obstoječa nesoglasja pogoltili in med njimi stvorili nepremostljive jeze medsebojnega sovraštva. Razumljivo je potem, zakaj podpirajo Bolgarijo proti Srbiji, zakaj škruvajo Hrvate in Slovence proti Srhom in zakaj so zasnovali obsežno propagando v Poljski, da bi ne stopila v zvezo z Jugoslavijo in Českoslovaško. Jugoslov.-českoslov. zveza se jim zdi prva etapa k mogočnemu slovanskemu bloku, ki bi bil že na pohodu, ako bi v to zvezo vstopila Poljska. Saj je več kakor gotovo, da je samo vprašanje časa, da vstopi v bližnji bodočnosti tudi Rusija. In takrat bo napajal, to v proroškem duhu že zro Italijani, svojega konja ruski kozak ob Jadranu!

To so dejstva, ki jih vidijo Italijani, mi Slovani, zlasti pa Jugoslovenci pa smo slepi za ta fakta. Mi se veselo koljemo med seboj za oslavo senco, kričimo »ta federalizem, ta centralizem« ter vihtimo kopje proti rodnemu bratu, Italijan pa si zadovoljno mane roke ker gre v klasje njegova pšenica in ker se mu ni več batl, da bi ob Jadranu zarezgetal — kozaki konji!

— Likvidacija kmetijskega oddelka pokrajinske uprave. Po poročilu iz Beograda je na podlagi sklepa ministrskega sveta odredjena likvidacija kmetijskega oddelka pri pokrajinski upravi za Slovenijo.

— Ljubljansko tobačno delavstvo in klerikalci. Iz krogov delavstva tukajšnje tobačne tovarne smo prejeli: »Slovenec« z dne 7. januarja zopet poroča o junaškem činu, ki sta ga izvršila dva »tigra« iz SLS. Intervencijala sta v monopolni upravi glede povišanja plač toh delavstvu. Tam so jima povedali, da je zadeva že urejena, in sicer tako, da se povišajo plače toh delavstvu za 6 Din dnevno. Torej to, kar delavstvo že zdavnai ve. Kajti naš »Savez monopolskih delavcev« v Beogradu je vnovi spomenico za povišanje dne 4. junija 1923. Potem je nešteto krat stvar urgirala, kakor je tudi ljubljanska podružnica storila vse potrebne korake, da se doseže povišanje plač. Sedaj ko je stvar že urejena, pa pride klerikalna demagogija, kakor je to že njih stara navada. In se našemi s pavovim perjem in pravi: Glejte, kako sem lepa. Mi, poslanci SLS, smo tisti, ki smo vam iznosovali boljšo plačo. Hinačite ste bili in tudi ostanete. Da je to res, vam dokazujemo: V času, ko je socialistično delavstvo zahtevalo na Dunaju vsakoletni dopust, ste nahniskali svoje toh delavstvo, da je protestiral proti temu. Glejte jih, rdečkarje, hočejo biti že »piontirari« v tem so pa prav pridno peli po oddelkih »Brog ohrani« itd. Ko pa ste videli, da dobimo vsakoletni dopust, ste zainhali konjička in kričali: »Živijo, mi smo tti, ki smo vam to iznosovali!« Isto je bilo, ko je šlo za prsto soboto popoldne. V Ljubljani ste sklicali protestni shod proti prostemu sobotnemu popoldnevu. Fdini mož, ki je to razumel, je bil dr. Krek. Ta vam je na shodu pokazal s prstom na čelo in rekel: »Kaj na mislite? Ko smo mi tudi to dosegli, ste dobili z Dunaja brzina, da je zahteva glede prostega sobotnega popoldneva že rešena v naš prilog, je viš tajnik tekel

ponoči iz Ljublane v Rožno dolino k bivšemu predsedniku in mu rekel: Rdečkarji so dosegli prsto soboto popoldne in mi moramo jutri takoj v tovarni razglasiti: »To smo dosegli mi«. Taki ste bili in ostanete. Vaše delavstvo pa je zopet prepevalo: »Brog ohrani«. Tako je tudi sedaj. V finančnem odboru v Beogradu sedijo trije »tigri« brez zob sicer, ali niti enemu ni prišlo na um, da bi se oglašil v prid tobačnemu delavstvu. Pač pa je poslanec Veseniak predlagal podražitev tobaka in drugega nič. Ali si upate sedaj ljudstvo lagati, da ste vi dosegli to povišanje? Ubogo delavstvo, ki vam še kaj veruje. Delavci in delavke, oklenite se »Saveza monopolskih delavcev«, ki dela v korist delavstva in ne v korist klerikalne demagogije!

— Volitve v cenilno dohodnisko komisijo v Ptuju. Na inicijativno trgovskega gremija v Ormožu se je vršil sestanek obrtnih zadrug, trgovskih gremijev in obrtnih društev okraja Ptuj dne 9. januarja 1924 v gostilni Zupančič v Ptuju, radi določitve kandidatov v cenilno dohodnisko komisijo. Za stopane so bile skoro vse gori imenovane korporacije po svojih delegatih. Po nagovoru g. Ludvika Kuhariča, načelnika trgovskega gremija v Ormožu, ki je vodil zborovanje, se je po daljši debati in po poročilu g. Jakoba Zdravca iz Središča soglasno sklenilo kandiđirati pri volitvah za cenilno dohodnisko komisijo sledeče gg.: Za sodni okraj Ormož g. Jakoba Zdravca, poselnika paromlne v Središču. Za sodni okraj Ptuj g. Tavorin Tomba h, trgovec in poselnik v Sv. Vidu pri Ptuj. Za namestnike: za sodni okraj Rogatec g. Alojzij Prej a c, trgovec v Rogatecu, ter g. Vinko Simončič za okraj Ptui. Dolžnost in lastni dobrobit vseh pridobitnih krogov je, da gremo dne 20. t. m. na volišče, ki so pri davčnih uradih Ptuj, Ormož in Rogatec, ter volimo zgoraj navedeno listo.

— Spomenik slave in svobode. V Štihu v Bregalnici oblasti se je sestavil odbor iz nalogednejših meščanov, ki si je nadel nalogo, da postavi v Štihu spomenik slave in svobode na čast in spomin volakom, ki so nadli na Bregalnici. Spomenik postavijo v bližini Ština kjer se zgradi kolodvor ob novi železnici proti.

— Važna opozoritev. Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo opozarja, da je poskrbela v današnjem »Trgovskem listu« za obširno pojasnilo in navodilo o novih določilih glede dopolnilne prenosne pristojbine, ki se tiče družb, zadrug, bank itd.

— Carinska konferenca v Ljubljani. V palači Trgovske obrtne zbornice je bila včeraj dne 11. t. m. redna carinska konferenca, ki jo je vodil carinski uravnik g. Rupel. Konferenca se je pričela ob 17.30 ter je trajala do 19. Konferenca so se udeležili zastopniki interesiranih pridržnih in trgovskih korporacij, za Trgovsko obrtno zbornico zborniški tajnik g. Mohorič ter več carinikov. Prokurist špedicijske trrdke g. Vardijan je v svojem strokovnem poročilu navajal več slučajev iz svoje prakse, opozarjajoč na razne predne glede carinjenja koz, harv itd. Predčtana je bila dalje vloga »Društva tiskarnarjev v Sloveniji« glede zaračunavanja ležarine, glede carinjenega blaga, kakor primanjuje kak dokument in v zadevi izročitve nespornelega blaga iz mešanji pošiljatev, med katerimi se nahaja tudi sporno blago. V vlogi se dalje naglašja, da se naj ležarina ne zaračuna samo za čas, oziroma dneve, ko carinarnice ne poslučuje, to je če se deklaracija poda v četrtrek, odnosno dva dni pred praznikom. Nadalje je konferenca razpravljala o priobčevanju statističnih podatkov uvoza in izvoza posamihi trvdč davčnim oblastem, o izdavanju uvoznih in izvoznih spričeval in če carinska aktualna vprašanja. Razprave in debata so bile prav živahne.

— Glas iz občinstva. Pišejo nam: »Uradni liste z dne 21. avgusta 1923 št. 77 je prebil tale razglas delegacije ministrstva financ z dne 14. avgusta 1923: »Po poiasnili generalne direkcije posrednih davkov z dne 31. jul. 1923 št. 25.396 ne pobirajo občne (mesni), ki imajo svoi lastni vodovod in ki ga same vzdržujejo, n'kakrjne akse na pohoničah o vodovodnih prisobih n'ah, pobranih od občnanov, ker imajo občine dolžnost skrbeti za zdravje svojih občanov in ker je ta dolžnost v zakonu predpisana.« Vprašamo, kako je to, da se v Ljubljani kljub temu rrglasu še vedno pobirajo te pristojbine?

— Celjske vesti. Občni zbor udrženja vojnih invalidov ima v nedeljo dopoldne ob 9 svoj redni občni zbor v hotelu pri belem volu. Na občnem zboru se bo poleg drugega razpravljalo tudi o invalidskem zakonu ter druhih za invalide važnih zadevah. — Zaprli so radi surma tihotapsiva z monopolnim blagom nekoga Ivana Kaudorierja, pristojnega v Pili štani. Oddar je bil v zapore okrajnega sodišča. — Tvorinica za testenine »Savinia« je minule dni prišla obratovat na Ljubljanski cesti izdeluje testenine raznih vrst in dobre kakovosti. Domače podjetje pripravljamo našim trgovcem. — Zavarovalnica so poskusili

ogoljati za znesek 10.000 Din Mar-tine Pukmajster, njegova žena Ana in 22 letni Alojzij Medved iz Slatine pri Smartnem v Rožni dolini. Pukmajster je dal lansk leto zavarovati za omenjeno svoto svojega na smrt bolnega svaka, zdravnika pa predstavi zdravega Alojzija Medveda. Ka je Pukmajster svaki umrl, je prišla za-veda na dan in pred sodišče, kjer so bili obsojeni Medved na en mesec, Pukmajster na 4 mesece, njegova žena pa na 14 dni strogega zapora. — Razne tatvine sta izvrševala po šmarnem kraju krale-žni pomočnik Pavel Kažba in pekovski po-močnik Trpin Andrej. Prejela sta Kažba 7. Trpin pa 18 mesecev težke ječe. — Svojo mater je pretepal in v do-mači kleti iz maščevalnosti izpustil 50 litrov vina po tleh 22 letni delavec Franc Stropnik iz Trnovca. Prejel je 2 meseca težke ječe.

— Mariborske vesti. Požar na Po-horju. Po dolgem povpraševanju tudi na ofi-cijelnih mestih se je Vašemu dopisniku že le v petek posrečilo privatnim potom do-biti prvo zanesljivo vest o požaru na Po-horju. In sicer je pogorelo posestvo Goro-čovo. Hiša in vse, kar je bilo v njej, je po-polnoma zgorela, tako da so stanovan-ci, kakor so bili v postelji, gasili poleg sto-ječih poslopja s snegom in so si sami komaj rešili življenje, ker požar k sreči ni še po-zejeje v noči izbruhnil, nego že, ko so legli k počitku. Več dotlej ni bilo mogoče zve-desti. Tudi vprašanje na orožniško koman-do v Mariboru je ostalo brezuspešno, ker dobiva komanda namesto vsaj take poro-čila od najbližje orožniške postaje v Ho-blah, telefonično še le običajnim službenim potom, kar traja seveda več dni. Zato se naše priporočilo o ustanovitvi telefonske zveze s Pohorjem splošno odobrava. Ne vemo ali je bolj šramotno ali žalostno, da o takem slučaju, kakor je bil ta, poseb-ne ko se je raznašala vest o požaru v Ma-riborski koči, od pristojne strani ne poskrbi za točnejše izveščanje v pomirjenje pre-bivalstva. — Kričeči stanovanski škandal. Vedno huje posledice stanovani-ske bede in nezaupevanje do stanovaniških oblasti, so občinstvo prisilile, da je priče-le samo z revizijo neupravičeno ali sploh nezasedenih stanovani. Revizija prinaša že sedaj naravnost vnebovpijoče slučaje na dan. Dozadj prijavljeni slučaji so tako go-stoani, da prizadej odgovorni faktorji pač nimajo pravice se zgražati nad balkaniz-mom v Beogradu, ker so se gospodje v Beogradu, čim so to zvedeli, čudili, da je pri nas kaj takega mogoče. Za danes le mimogrede nekaj podatkov. V Slovenski ulici, kjer se nahaja Kovinotiskarska indu-strija R. Nipič in drug, stoji celo stanova-nje že od maja meseca prazno. V to sta-ovanje silijo nekega ubogega finančnega uradnika z bolnimi otroki in ženo, ker ho-čejo spraviti v njegovo dosegljivo stano-vanje neko drugo stranko. V Krekovi ulici se nahaja že leto dni iz pet sob obstoječe stanovanje nekoga vpkopčnega kapeta-na, ki niti ne stanuje v Mariboru in je do-daj že petkrat prodal svoje stanovanje na različne najemnike po K 50.000. Vsa-kih opeharjenih revežev je bil naknadno do-ložiran, ker stoji stanovanjska oblast na smrtni črki zakona, da je stanovanje naka-zano g. kapetanu, čeprav ga, kakor re-čeno, sploh ni v Mariboru. Zadeva se na-haja pred kazenskim sodnikom Vrablom, ki je o njej tak informiran kot bivši pre-dsednik stan. urada. V najnovejšem času se je posrečilo to stanovanje oddati nekemu Italijanu, ki pa bo seveda tudi deložiran. — Nezaslišano oderuštvo v lo-kali. Z novim letom se je ob samovoljnem podražanju stanovanj razpelo še bolj tudi povznesen najemnin za lokale. Pred očmi policajnih oblasti se ustanovila kar cela obrt za odkup lokalov. Neka nemška tvr-dja na Koroski cesti zahteva za odstrop svo-ja lokalov nič manj ko 1.000.000 K. Nek imejtelj treh sob na Aleksandrovi cesti zahteva samo za odstrop pisarn blizo 400 tisoč kron poleg tega seveda še po 4000 K najemnine mesečno. Kovinotiskarska in-dustrija Nipič plačuje v Slov. ulici za par umazanih lukenj 16.000 K mesečno. A to se gospodjarji še ne zdi dovelj, ker ponuja neka inozemska tvrdka še več. To so ne-zasno razmere z očividnim namenom ubiti popolnoma slovensko obrt v Mariboru. Zalobor se industrijski in sploh trgovski krogi ne zavedajo posledic teh spekulacij in se ne zanimajo prav nič, da bi se zdru-ženi tudi na posrednem polju osamosvojili. — Novo tiskarsko podjetje za umetniško reklamo. V Mariboru se je kakor znano ustanovilo umetniško za-ložniško podjetje »A2be«, ki bo že ta me-sec otvorilo reklamo. Na pročelju tiskarne se nahaja kot vzorec veličanska slika, umetniško delo arhitekta Bauerja, izvršeno po sliki. mojstru Horvatu. Kakor znano, se je podjetje že upajalo z izdajo serije umetniško izdelanih razglednic predstavl-jajočih jugoslovenske odličnike (med njimi tudi dr. Tavčar). Tako podjetje je bilo v Mariboru že davno potrebno. — Otvori-tve živinskih sejmov. V petek, dne 18. jan. se vrši prvi svinski sejm, v torek dne 22. jan. pa zopet otvorjen sejm za goveje živino.

— Akcija za povzdigo kopalnice in združitve v Kamniku. Iz Kamnika nam pi-šejo: Kakor znano, se nahajalo kopalniški objekti v Kamniku v slabem stanju. Radi tega se je tudi že zmanjšalo število tujecev, ki prihajajo sem v letovišče in na oddih. S tem so pa prišli tudi razni gospodarski krogi (gostilničarji, trgovci itd.) ob zaslu-jek. V svrhu nakupa kopalnice — lastnik red usmiljenih bratov — in povzdigo tuj-skega prometa, so nastali v zadnjih letih razni projekti, ki pa niso bili izvršeni. Če-akcija se je oživila lanske jesen s se-tanki interesentov, ki jih je sklicalo okraj-sko glavarstvo. Izvoljen je bil tudi nasled-nji pripravljalni odbor: dr. Franc Ogrin, okrajni glavar, predsednik; dr. Rihard Kar-ba, župan mestne občine Kamnik; dr. Aloj-

zij Kraut, odvetnik v Kamniku, zastopnik meščanske korporacije; Jožef Košir, župan občine Mekinje; dr. Julij Polec, višji okr.-zdravnik; Franc Borc, načelnik zdravstve-nega zastopa; Anton Cerar, načelnik gostil-ničarske zadruge. Naloga tega odbora je: dobiti oz. stvoriti fin. skupino, ki bi dala denar za nakup kopalnice in za potrebne adaptacije, kateri stroški bodo znašali naj-manj 3-4 milijone din. Potrebne so pa še druge naprave, da se povzdigne zopet tuj-ski promet v Kamniku: zgradba hotela v Kamniku in v Bistrici, vzpostava dnevne vožnje iz kolodvora v Bistrico itd. Ta od-bor pretresava že zdaj vse zadeve, končne odločitve pa so mogoče šele, ko pride od-govor državne uprave na oblastveno stav-ljene predloge.

— Glas iz občinstva. Pišejo nam: Te dni se je mudila neka starejša gospa po službenih opravkih v tukajšnjem uradu za zavarovanje delavcev. Hotela je dobiti recept za lekarstvo proti ozeblini, ki jo je imela njena 14 letna hčerka. V okrožnem uradu so ji povedali, da ordinira za deco do 14 let samo en zdravnik in da recepta ne sme sestaviti noben drug zdravnik. Vse njene prošnje in ugovaranja, da nima toli-ko svobodnega časa, da bi čakala na ordi-nacijske ure omenjenega zdravnika, ki se pričenja šele popoldne in da bi tako malen-ko lahko opravil tudi kak drug zdravnik, ji niso nič pomagale. Morala se vrniti do-mov ter popoldne ponovno čakati, kdaj pride na vrsto ne glede na to, da je imela ta čas doma največ dela. Menimo, da je okrožni urad za zavarovanje delavcev za-to tu, da gre delavcem in uslužbencem na roko in štiti njihove interese, ne pa, da morajo slednji trpeti zavoljo komedite in birokratizma njegove administracije. Pra-vilno in smoteno uračevanje je povsod umestno, ne sme pa preokračiti meje, kjer se začneja birokratizem in nepotrebna po-trata časa.

— Dobrota je sirota. Te dni je sedel v neki vinski kleti na Starem trgu državni uslužbenec pri kozarcu vina. Vstopil so štirje vojaki, ki so pa hoteli oditi, meneč da nimajo denarja, da bi si privoščili ko-zarec vinske kapljice, jih je povabil k svoji mizi ter postavil prednje liter ruine-ga vina. Ker so bili gladni, jim je velič-prinesti na mizo tudi krožnik dobrega kru-ha. Ker po jedi in pijači človeku posebno diši tobak, je dal gostilničarki stotak, da jim je prinesla tudi cigarete prav prijetno je tekla zabava, dokler se niso vojaki po-slovlili. Mož jih je še spremljal do vrat ter se od vsakega izmed njih prav bratsko in prijateljsko poslovil. Tudi vojaki so bili prav bratsko razpoloženi in eden izmed njih ga je celo objel. Mož se je vrnil k svoji četrtinki in bil vesel, da je lačne na-sitil in jezne napojil. Pri odhodu je segel v žep po listino, da bi plačal, pa se je s strahom prepračil, da je izgubil. Presene-čenje in razočaranje nad svojimi novimi prijatelji je bilo seveda veliko, saj mu je izgubila z listino nad 1800 dinarjev. Stvar je seveda ovidil pri vojaški oblasti, ki je ljubenzivim njegovim sopivcem že na sle-du. Dobrota je sirota.

— Smrtina kosa. Danes ob 9. dopoldne je v Ljubljani umrla v starosti 61 let vdo-va Marija Thoman roj. Wessiac. Pogreb pokojnice je določen za 14. ob 16. popoldne iz hiše žalosti na Gospodstevski cesti št. 10.

— Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonih in odredbah o državnih trošarinih z obširnimi pravilnikom vred izide v 3. ko-su »Uradnega lista«. Od prihodnje srede dalje se bo dobival, dokler zaloga ne poide, pri upravnih »Uradnega lista« po D 2.50.

— Bojna ladja naše mornarice se vidi danes 12. t. m. v veliki dvorani hotela Uni-on. Ogleda si jo lahko vsakdo!

— Dva brezposelna, močna Slovence iz zasedenega ozemlja prosita za katerokoli delo. Eden je absolviran realec in sprejme vsako delo. Oba sta stara okoli 28 let. Kdor bi imel kako delo, naj blagovoljno sporoči! Pokrajinskemu odboru Jugoslovenske Ma-tice v Ljubljani, Pred škofijo 21-I.

— Požar v hotelu v Subotici. V torek ponoči je v Subotici v hotelu »National« na dosegaj nepojasnen način nastal požar, ki se je bliskoma razširil. Radi pomanjkanja vode je bilo gašenje skoraj onemogočeno. Škoda znaša nad en milijon dinarjev, ven-dar je krita z zavarovalnico.

— Veliki snežni zameti v naši državi. — Ustavljen promet. Radi velikih snežnih zametov je bil v Srbiji, Sremu in Voivodini v zadnjih dneh ves železniški promet ustavljen. Istotako poročajo iz Ba-čke in Banata, da tudi tam promet počiva. Brzovlak Beograd - Zagreb je v četrtak zvečer na odprti progi med Brodom in Vin-kovci zamedel. Šele v petek je vlak lah-ko svojo vožnjo nadaljeval. V Zemunskih Oborih je skočil s tira brzovlak Beograd-Zagreb. Človeških žrtev ni bilo, pač pa je materijalna škoda velika.

— Veliki sneg v beogradske okolici. Zadnje tri dneve je neprestano snežilo in so nekatera sela v beogradske okolici po-polnoma zasnežena. V Vozdovu je sneg zamedel vse hiše in so bili prebivalci vse dni pod snegom. Poseben vojaški oddelček je šel zasneženim na pomoč in odkidal to-liko snega, da so lahko ljudje hodili od hi-še do hiše.

— Župni uradi se naj zglašijo! V Trstu je bil aretiran asistent južne železnice Av-gust Pečnik iz Ljubljane, ki je prodajal za smešne cene 300 lir sledeče cerkvene pred-mete: 1) Kelih v štirih kosih s srebrno ča-šo, cizeliran, pozlačen v ognju iz dobe 1555 2) kelih v treh kosih s srebrno čašo, cize-lirani, pozlačen v ognju, iz dobe 1600. 3) cel kelih s srebrno čašo, cizeliran, pozlačen v ognju, iz dobe 1600 6 srebrnih malih kro-žnikov, od katerih je eden cizeliran z glav-o Odradenke. 5. relikviji cizeliran, emaillir-an s slikami v kovini, predstavljajoč kape-lo z dvema vratoma. 6. relikviji z Mater Božjo in svetniki, predstavljajoč kapelo z dvema vratoma 7) mala reprodukcija škofa v črniku z dekoracijami, 8) kovinast križ bismutski z relikvijami, iz dobe 1800, 9)

dvojni srebrni križ s filigramom, emailliran na straneh in epoleta iz kovine z razpro-strtim otom. Po izpovedbi Pečnika je on te predmete kupil od akademika K. A., kar pa ne bo odgovarjalo resnici. Obstaja sum, da je bilo to blago pokradeno po raznih cerkvah v naših krajih. Radi tega se naj oškodovani župni uradi zglašijo na policijo.

— V Benicah je tako mrzlo, da mora občinstvo hoditi peš, kajti vsi kanali so po-kriti z ledom in gondole ne vozijo. Take zi-me ne pomnijo Benetke že več stoletij.

— Slika nedavno v Gradcu umrlega vseučiliškega profesorja in velikega prija-telja slovenskih planin dr. Johannes Fri-schauffa je razstavljena v oknu Narodne knjižarne v Prešernovi ulici št. 7.

— KOLO GORSKIH PTIČEV. Poročajo smo že v eni predzadnjih šte-vilk »Slov. Naroda« o aretaciji glasovitega slavenskega hajduka Jove Čaruge in o njegovi tolpi, nazvani »Kolo gorskih ptičev«. To tolpo je organiziral po boljševiskem si-stemu Božo Matijević, kasneje pa je po ne-skem sporu med Jovom in Božom prvi po-stal njen glavar. Zanimiva je osebnost Bo-že Matijevića, ki je bil med narodom zelo priljubljen, kajti Božo je bil »boljševik« in je odiral ter ropal samo bogataše, siroma-kom pa je pomagal. Radi tega se je smel poljubno kretati v selih. Usoda ga je gnala med roparje. Za časa vojne je bil kadet - aspirant. Prišel je v rusko viještništvo, vpi-sal se je v jugosl. legijo ter se boril na Do-bružji. Ko so ga hoteli ponovno poslati v fronto, je pobegnil domov in se skrival v slavonkih šumih ter se pridružil hajdu-kom. Kasneje je postal poveljnik narodne straže, ali ga je njegov instinkt zopet na-znal nazaj med roparje, med katerimi je končal svoje življenje. S Čarugo sta se slu-čajno spoznala in brž sklenila intimno pri-jateljstvo. Njihov delokrog je bil od začet-ka razširjen od Diakova do Slatine. Imeli so tri skladišča in sicer v Budinčih, Zden-cih in Mlekšu. Matijević je imel svoj po-seben »Absteigekwartier« v gozdu pri Be-kečincu. V teh skladiščih so bile nakopiče-ne velike količine orožja: pušk, samokre-sov, bomb in municije, naropnoga blaga in denarja. Ukraden denar je bil »deln. glav-nica«, katere se je povišala z »novimi« emi-sijami. Glavni blagajnik je bil Matijević, ki je vodil stroge in točne račune in jih za-hteval tudi od svojih komplicev. Tako je enega izmed paldašev, ki si je hotel del ple-na privoščiti, obsodil na smrt, vendar se je slednjemu posrečilo, da je utekel. Slednji je potem sam organiziral lastno četo ropar-jev. »Gorski ptiči« so imeli tudi pisane šta-tute in paragrafe. Izdajstvo in zahrbtnost je bilo kaznovano s smrtjo. Vodili pa so tudi zapisnik o svojem plenu. O železni di-sciplini, ki je vladala v tolpi, je razvidno iz poročil že preje prijetih roparjev Reši-da Naimkadića in Franja Matejke, ki sta slikala Matijevića kot neustrašivega leva, kateri ni nikdar zahrbtno napadel ter je bil dostikrat popustljiv. Čaruga pa je bil kr-voločni tiger, krut in brezobziren. Nekoč so poslali člana, Janka Župana, da oropa in ubije župnika v Panitovcih. Župan se je vr-nil, ne da bi bil kaj opravljen. Poleg tega je prišel celo brez orožja. To je Čarugo stra-hovito ujezilo. Matijević pa je enostavno pozval Čarugo, da Župana zveže. Slednji je v smrtnem strahu prošil za svoje živ-ljenje. Toda nič mu ni pomagalo, slišnil so mu v roke lopato in moral je kopati la-stni grob. Med tem sta Čaruga in Matijević spisala obtožnico in obsodbo, ki se je gla-sila: Obtožba in obsodba!

Član Kola gorskih ptičev Janko Župan se je pregrešil proti paragrafu 1. in 6. dru-štvenega zakona. Radi tega se obsodi po pravih družstva na smrt z ustrelenjem. — Podpis članov zakona. Božo Matejević, v. r. Jovan Čaruga v. r. Ilija Knežević v. r. kot priča, Matijević je nato pozval Janka, da se priporoči Bogu. Nesrečnik jih je mlo prošil, da naj ga puste pri življenju. Kon-čno pa je v obupu skušal pobegniti. Dva strela sta ga zadela naenkrat in padel je mrtev na tla.

Druga dne pa je doletela enaka u-soda Matijevića. Ko so hoteli zapustiti gozd, so jih obkolili nenadoma orožniki. Matije-vič je bliskoma skočil v bližnji jarek in je skušal na orožnike vreči ročno granato. V tem hipu pa ga je zadel strel v glavo in trenotek na to je eksplodirala bomba, ki ga je raztrgala na drobne kose. Čaruga pa se je pretolkel skozi orožniški kordon ter je v samih spodnjih hlačah in srclji pobegnil. Osnovel je kmalu novo tolpo in sedaj se je začela njegova roparska karijera.

ZASLIŠEVANJE ČARUOE. V oslešiki jetnišnici se vrši zasliševa-nje Čaruge, ki je postal v zadnjem čas zelo redkobeseden ter na nekatera vpraša-nja sploh ni odgovarjal. V sredo dopoldne sploh ni hotel govoriti, nasprotno pa je bil popoldne dobre volje in je v humorom to-mu pripovedoval svoje doživljaje. Po svo-jem dosedanjem priznanju so po njegovi roki padli kmet Stanko Bošnjak, orožnik Franjo Širole, ki ga je ubil v krčmi v Mi-ljevcah, nadzodkar Pirkmayr in trije člani njegove tolpe, ker so se pregrešili proti di-sciplini družbe. Čaruga jih je ustrelil sam in sicer so se imenovali obsojenci: Milan Rebič, Jozo Maleta in Nikola Glurković. Razen tega je izrekel smrtno obsodbo tudi nad Ivom Ugljancem in Radom Ratkovićem. Kazen pa so izvršili drugi člani tolpe. Z njegovim zasliševanjem se nadaljuje.

KINO TIVOLI. »Pot v noč« je film pretresljive tragi-ke v katerem igra Olaf Fönnis glavno vlogo. Na sporedu je še danes in jutri v nedeljo. Tudi za mladino. Prihodnji teden kolosalen film, ki ga je napisal slavni francoski film-ski avtor Pierre Decourcelle. Delo se odli-kuje po razkošni opremlj, bajni inscenaciji, najboljših francoskih igralcev in toaletah iz prvih pariških salonov. Naslov mu je »Be-stija v ženi«. Opozorjamo na lepo raz-vrščeno skupino slik, ki predstavljajo po-samezne momente iz vseh treh delov filma, nalepljenih na plakati deski družbe Aloma Company na Aleksandrovi cesti. V pon-deljek lepa drama: »Pevka iz San Francisco«.

— Naša moč bo šele tedaj velika, ko bomo lahko govorili o popolni lastni indu-striji. Na polju čokolade se v tej smeri razvija tovarna »Mirim« čokolade.

— Restavracija »ZVEZDA«. Vsako nedeljo in praznik zajutrkovalni koncert.

— Najcenejše in najnovejše obleke se dobijo samo v Selenburgovi ulici št. 3 pri Gričar & Meljač.

— Boleče ne? V obrazu? V udi? Po-skusite pravi Fellerjev Elzafluid! Vi se bo-дете čudili! Dobrodejen pri drgnjenju ce-lega telesa in kot kosmetikum za kožo, zobe in negovanje ust! Veliko močnejši in boljši kakor francosko žganje ter čez 25 let priljubljen! S pakovanjem in poštno 3 dvojnat ali 1 specialna steklenica 24 Din 36 dvojnat ali 12 specialnih steklenic 214 dinarjev s 10% doplatka razpošilje: lekar-nar EUGEN V. FELLER, STUBICA DO-NJA, Elsatrg 238 Hrvatsko.

— Našla se je torbica z manjšo vsoto denarja in z več ključi. Dobi se pri Der-mota Zvonarska ul. 11.

Bestija v ženi

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 12. januarja Prosti promet. Devize: Curih 15.58, Pariz 4.35, London 384, Dunaj 0.1255, Praga 260.50 Trst 387.25—387.50, Newyork 89, Budimpe-šta 0.35.

INOZEMSKA BORZE.

— Curih, 12. jan. (Izvir.) Današnja Beograd 6.45, Berlin 1.32, Amsterdam 216.70, Newyork 576.25, London 24.62, Pariz 27.30, Milan 25.30, Praga 16.80, Budimpe-šta 0.02, Bukarešta 2.90, Sofija 4.15, Dunaj 0.008110.

— Trst, 12. jan. Predborza. Beograd 25.75—25.85, Dunaj 0.0322—0.0325, Praga 66.60—66.80, Pariz 108.75—109, London 97.60—97.80, Newyork 22.825—22.90, Curih 396.50—398.

— Dunaj, 11. jan. Devize: Beograd 798—802, London 303.300—304.300, Milan 3084—3096, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3392—3408, Praga 2071—2081, Curih 12.325—12.375, Valute: dolar 70.860—71.260, dinar 797—803, lira 3080—3100, irac. frank 3345—3375.

Društvene vesti.

— V društva »Soča« v Ljubljani, pre-dava danes v soboto, 12. tm. v salonu pri Levu, specialista za pljučne in notranje bo-lezni g. dr. Josip Volaušek: o temi »Vpliv podnebja na tuberkulozo«. Na to zelo važno in zanimivo predavanje opozarja odbor svoje člane in vse prijatelje. Začetek ob 9. zvečer. Vstop vsem prost.

— Občni zbor »Splošnega ženskega društva« je v nedeljo, 28. tm. v damski sobi kavarne Emona.

— »Pravnik«, XXXIX. redna glavna skupščina društva »Pravnik« se vrši dne 30. januarja 1924 od pol petih popoldne v oravosodni palači, soba št. 79 v Ljubljani z običajnim spredom. Odbor.

— Kolo jugoslovenskih sester v Ljub-ljani je dne 20. dec. obdarilo v svoji dru-štveni pisarni 330 učencev in učenek iz Ljub-ljanskih osnovnih šol s topli obleko ali s čevlji. Kolo se iskreno zahvaljuje vsem, ki so v denarju ali v blagu prispevali v ta člo-vekoljubni namen na nabiranje pole naših odbornc. Najpristronejša zahvala tudi onim, ki so s šivanjem pripomogli, da je bilo mo-žno toliko mladine obdariti še pred Božič-em. Zlasti pa se zahvaljujemo: obrtni šo-li, ženski realni gimnaziji, uršulinski vnanji šoli, krojaškemu mojstru Olupu, Polaku in Schwabu ter g. Berbučevi, Dollarijevi, Ger-čičevi, Gregorinovi, Gašperlinovi, Kraigher-jevi, Kruharjevi, Lampretovi, Majaronovi, Mulečevi, Nebenfürherjevi, Počkarjevi, Po-gačnikovi, Santlovi, Vahartjevi, Zbašnikovi in gđ. Minki Remičevi. Vsem bodi v pla-čilo prijetna zavest, da so osrečili mnogo nedolžnih bitij, ki so jim iz srca hvaležna. Za odbor: Franja Tavčarjeva, pred-sednica; Mira Engelmannova, tajnica.

Slavna filmska umetnica
Pola Negri v glavni vlogi
velike, krasne drame
iz pariškega življenja
v
5. dejanjih

Film, ki je bil med drugimi kot »Peter Veliki« in »Mali brat velikega Napoleona«, katere prideta na spored še to sezijo — odlikovan na razstavi v Turinu z zlato kolajno! Ogromen film lepote, privlačnosti, poln globokih in burnih prizorov resnične ljubezni, podobne go-rečemu plamenu, katere obvlada krasna, velika umetnica Pola Negri.

Oglejte si gotovo to veliko dramo.

Nedelja 13., Ponedeljek 14.,
Torek 15., Sreda 16. jan.

Kino »Ljubljanski dvor«

Najnovejša poročila.

ZAKLJUČEK KONFERENCE MALE ANTANTE.

Prihodnja konferenca v Pragi.

— Beograd, 12. januarja. (Izv. Sprejeto ob 14.) Danes ob 12. je bila ofi-cijelno zaključena III. konferenca držav Male antante. O tem je bil izdan kratek komunike, ki veli:

»Poslednji setanek zastopnikov dr-zav Male antante je bil danes ob 10. dopoldne. Gospoda dr. Beneš, Duca in dr. Ninčić so nadaljevali proučevanje vprašanja madžarskega posojila. So-glasno je bila odobrena rešitev, ki jo je treba storiti, da se odpravijo še ob-stoječe težkoče.

Gospoda dr. Beneš, Duca in dr. Ninčić so pred svojim odhodom sklenili, da ima biti bodoči setanek Male antan-te v Pragi meseca junija ali julija.«

Vsi trije ministri, dva po dva imajo še pred svojim odhodom urediti vprašanja, ki se tičejo posamne države.

VAŽNE IZJAVE MINISTROV DUKE IN DR. BENEŠA.

— Beograd, 12. januarja. (Izv.) Po končani konferenci sta med 12. in 13. uro sprejela zunanja ministra Duca in dr. Beneš zastopnike domačega in ino-zemskega tiska. Minister Duca je v svo-jem ekspoziju naglašal dejstvo, da je postala Mala antanta politični faktor in faktor solidarnosti v Srednji Evropi. Politika Male antante je jasna. Med drug-im je z zadovoljstvom navajal vpraša-nja, ki so zelo interesirala Rumunsko. Podčrtati je treba dve okolnosti. Mala antanta je pri razpravi o mednarodni situaciji konstatirala zbližanje Italije in Jugoslavije, drugič, da se nahajate Če-skoslovaška in Poljska na potu dobrih odnošajev. Z zadovoljstvom konstatira, da je Mala antanta za konsolidacijo Grške in to ne iz dinastičnih, temveč iz čisto političnih razlogov in razloga ohranitve miru na Balkanu. Z Bolgar-sko želimo biti v prijateljskih odnosih.

Glede madžarskega posojila je omenil, da so storjeni sklepi, ki bodo odstranili nekatere pojavljajoče se ovire za dovolitev posojila. Duca je dalje priznal, da se je razpravljalo tudi vprašanje vzpostavitve diplomatskih odnošajev z Rusijo. To vprašanje iz geo-grafskega razlogov zelo interesira Ru-munsko in se kmalu uvedejo pogajanja med obema državama potom delegatov za odstranitev raznih sporov in diferenc.

Dr. Beneš je zaključil ekspozice: »Na svidenje v Pragi meseca junija!«

Stjepan Radić v zvezi z Italijani.

Radić napoveduje splošno revolucijo v Jugoslaviji.

— Beograd, 12. januarja. (Izv.) Polslužbeno glasilo vlade »Samoupra-va« priobčuje danes članek o Stjepanu Radiću in dokazuje, da je veleizdajalec in da je v zvezi z Italijani. V dokaz svoje trditve navaja razgovor, ki ga je Stjepan Radić imel na Dunaju z zastop-nikom milanskega fašistovskega lista »Il Secolo« Attilijem Tamarom. V tem razgovoru je Radić na Tamarovo vprašanje, kako misli, da se lahko reši hrvatsko vprašanje, odgovoril bodese-dno: »Srbiska politika nas tira brezdvom-no v smer, da pride do razločitve. Za sedaj zahtevamo nove volitve. Ako no-vih volitev ne bo, bomo propagirali bojkot države in ne bomo plačevali davkov in naklad. Sicer pa že sedaj brez vsake propagande kmetje ne pla-čujejo davkov, ako se k temu ne prisi-ljijo z oboroženo silo. Izmed nabora podvrženih mladeničev se jih prosto-voljno prikladi samo 17%. Vse ječe so polne renitnih hrvatskih vojakov, de-zerterjev ali takšnih, ki odklanjajo pri-sego in zvestobo kralju. Po ječah dila-mo veliko propagando zase med sami-mi Srbi. Ako vse to ne bo zadostova-o, da bi strmoglavili Srbe in za nteresirali za našo usodo vsaj eno izmed velesil, smo krepko odločeni za re-volucijo. Popolnoma neverjetno je, da bi Srbi nasilno izvršili ono amputa-cijo, o kateri so zadnje čase govorili in katero bi mi radi sprejeli. Ako bi voja-ski krogi uvedli diktaturo, bodo to dik-taturo odklonili tako Hrvati kakor Al-banci in Makedonci! Oboroženo vsa-jo je veliko lažje izvesti kakor si to misli-jo gospodje v Beogradu. Zdi se mi ne-mogoče, da bi se nihče v Evropi ne za-nimal za to resno vprašanje in da bi nobena vlada ne uvidela, da Jugoslavi-ja v tej obliki stalno in strašno ogroža mir v Evropi. Ali Evropa ne razume kaj bi jutri pomenjala ista časna oboro-žena vstaja, od Srbov podjarmljenih narodov? Še je čas, da se to prepreči! — V tem tonu je govoril Radić, obenem pa zatrijeval, da je največji prijatelj Ita-lije, o kateri je izjavil, da bi bila Evro-pa brez Italije zemlja brez luči. (Credo che l'Europa senza Italia l' sarebbe un paese senza luce.)

Josip Petelinc Ljubljana

Sv. Petra nasip, 7 (ob vodi)
blizu Prešernovega spomenika

se priporoča za najcenejši nakup vseh potrebnih za krojače, čevljarje, sedlarje, šivilje, toaletnega blaga, pletenin, galanterije, najboljših šivalnih strojev

GRITZNER in ADLER

posameznih delov za kolesa in za vse sisteme šivalnih strojev.

IMbr. 17624/24

Oglas.

212

Upravi državnih monopolov potrebna je jedna nova ili upotrebljavana parna stabilna lokomobila od 150 konjskih snaga sa jednim komplet drestrom generatorom sa 150 volti i 50 periođa sa priborom.

Ponude dostaviti do 15. januara 1924 god.

Iz Odeljenja Industrije Uprave Državnih monopolov IMbr. 17624 od 27. dec. 1923 god. u Beogradu.

Alfonz Breznik

bivši učitelj Glasb. Matice in sodni izvedenec. Najstarejša in nespodobna tvrda Jugoslavija.

Ljubljana, Mestni trg 3

Zaloga in izposojevalnica najboljših klavirjev, pianinov in harmoniev Bösendorfer, Förster, Höpfl, Hofman, Original Stigl, Czapska etc. — Prodaja tudi na obroke — Ugodna zamena. — 10-1 tno jams vo. — Popravila in uglaševanja najceneje. — Najbogatejša izbira vijolice, vseh ostalih instrumentov, muzikalij in strun engros detail.

Naročajte Slovenski Narod!

PRAVKAR JE IZSLA NOVA KNJIGA
KSAVER MESKO:

= Naše =
življenje

Cena brošurani knjigi Din 18.—, po pošti Din 21.—
Cena vezani knjigi Din 25.—, po pošti Din 28.—

Narod. knjigarna, Ljubljana
Prešernova ulica 7.

NAJNOVEJŠE KNJIGE

Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Novčan A., Samosilnik. Povest.
Vezano Din 48.—; broš. Din 40.—; poština Din 1-50.
Hurban-Vajanski, Leteče sanje. Povest.
Vezano Din 28.—; broš. Din 22.—; poština Din 1-50.
Stenkiewicz Z ognjem in mečem. Ilustr. zgod. rom.
Vezano Din 120.—; broš. Din 106.—; poština Din 5-50.
Lah, Angelin Nidar. Zgodovinski roman korotanski.
Vezano Din 32.—; poština Din 1-50.
Pregelj J. Azazel. Založnja.
Vezano Din 28.—; broš. Din 22.—; poština Din 1-50.
Thoma, lokalna težavica. Igra.
Broš. Din 23.—; poština Din 0-75.
Coster, Utenespel. Zgodovinski roman.
Vezano Din 70.—; broš. Din 60.—; poština Din 3.—.
Veber, znanost in vera.
Mehko vezano Din 65.—; poština Din 1-50.
Cermelj L., Materija in energija.
Mehko vezano Din 60.—; poština Din 1-50.
Melik A., Jugoslavija. Popis pokrajin.
Mehko vezano Din 65.—; broš. Din 50.—; pošt. Din 2-50.
Službena pragmatika drž. nameščencev.
Din 8.—; poština Din 0-75.
Novi vojaški zakon.
Din 16.—; poština Din 1.—.

Knjige se naročajo pri

Tiskovni zadruge v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Potrli globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naša ljubljena mati, tašča, babica, sestra in teta, gospa

Marija Thomann roj. Wessiac
vdova

dne 12. t. m. ob 91., previdna s tolažili sv. vere, v starosti 7 let, po kratki bolezni mirno preminula.

Pogreb drage pokojnice se vrši v ponedeljek, dne 14. t. m. ob 4. pop. iz biše žalosti, Gosposvetska cesta 10, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi Marijinega Oznanenja v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 12. januarja 1924.

Žalnoče rodbine Thomannove.

Trboveljski premog
in drva
dobavlja

Družba ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8
Telefon 220 2243

H E M R I
DAMSKE
USNJATE
ROKAVICE
par 65 Din
KENDA Model trg 17.

Damski modni salon

TEODOR KUNC

Ljubljana, Beethovnova ulica 9
izdeluje kostume, plašče in toalete. 9931

Peter Semko

L. jugoslovanski barvarija, krasarstvo in strojarstvo

Ljubljana, Križevniška ulica 7.

Barva lisčje kože, katere izdeluje v najmodernejši garniture. Prevzema tudi vsa popravila v moderniziranju.

Forman-vata

najbolje sredstvo protiv kljaviče nahoda se dobi u svakojap otoci, drogeriji. Glavno stovarište za Jugoslaviju:

Farmagencija
Novi Sad 12449

G. F. Jurasek
Ljubljana
Wallova ul. 12
Uglaševanje ter popravila glasovirjev in harmonij, posebno strokovno in cenol

Meblovano sobo

s kuhinjo ali vporabo kuhinje išče zakonski par. — Ponudbe pod »Takoj ali 1 februarja 282« na upravo Slov. Naroda.

Obstoječa

lesna industrija

v enem glavnih mest Jugoslavije išče kot vodjo podjetja samostojnega, v obdelavi lesa verziranega

strokovnjaka

ki bi se moral financijelno udeležiti pri podjetju. Ponudbe pod šifro »Lesna industrija« na Aloma Company, Ljubljana.

A. E. G. kinostroj

najnovije konstrukcije so nepreko-sljivi! Zahtevajte ponudbe od glavnega zastopstva

ORIENT-FILM d. d., Subotica.

Zaloga majhnih motorjev in prvovrstnih sodobno zanimivih filmov.

Gradbeno podjetje

Arhitekt

V. Krainer & Ko.,

Jesenice.

Stavbna vodstva: LJUBLJANA DOMZALE ZAGREB

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo 7721

Za odgovore uprave
naj se prikaže
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Službe

Dimnikar-čaga
pomočnika
sprejem takoj. — Naslov in pogoji v upravi »Slov. Naroda«. 349

Iščem mesarskega
pomočnika.
Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 231

Trg. pomočnik
mešane stroke, prost vojašine, išče službe v mestu ali na deželi. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 315

Hlapec,
obenem hišnik. — Išče službo (stanovanje v hiši.) Nastop takoj. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 318

Korespondentinja
za večletno prakso, večša tudi vseh pisarniških del, želi premeniti službo. — Ponudbe pod »Marljiva 350« na upravo »Slovenskega Naroda«. 331

Kuharica
išče mesta k boljši rodbini: samo dobro postojanje. Plaša postranska stvar. — Pismene ponudbe pod »Kuharica/344« na upravo »Slov. Naroda«. 344

Kolarski
pomočnik,
sojden in marljiv. — se sprejme takoj pri Vinko Augustinčiču (Jaska) Jarsteharsko. 286

Gospodična
se takoj sprejme k tri in deset let starima otrokoma. — Ponudbe s sliko je poslati na: Gjuro Valjak, Maribor. 311

Išče se učitelj
(učiteljica), ki bi v večerini urah podučeval v francoskem jeziku. — Ponudbe pod »Kratka metoda/367« na upravo »Slov. Naroda«. 367

Pisarniška moč,
veča knjižničarstva in korespondence, večš slovenske, nemške, francoske in angleščine. — se sprejme. Ponudbe pod Vesten/366 na upravo »Slov. Naroda«. 366

Dva strojarska
pomočnika
za lužnico se sprejmeta. Samski imajo prednost. Nastop takoj. — Ponudbe na tovarno usnia A. Podvinac & Cie. Radče pri Zidanem mostu. 356

Dekle,

zdrava, poštena in zanesljiva se sprejme takoj v trgovsko hišo za kuhanje in druga hišna dela proti dobri plači. One, ki znajo šivati, imajo prednost. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 267

Strojenisko
in stenografijo, izurjeno (ki je event. večša tudi nemške stenografije) — sprejme pisarna v Ljubljani. Novinke so izključne. — Ponudbe pod »Dr. G./369« na upravo »Slov. Naroda«. 369

Pijanistinja
popolnoma izveščana, z lastnim notnim arhivom, ima tudi vse moderne plesne, išče sodelovanje pri plesnih prireditvah. — Prevzame tudi stalno službo v orkestru. — Ponudbe pod »Izveščana 250« na upravo »Slovenskega Naroda«. 250

Kot stavbnik,
oziroma prvi delovodja želi vstopiti emergentni strokovnjak, več v vseh visokih, betonskih in lesobetonstih, ter v vseh vodnih stavbah, kakor v mostovih, turbinah in elektrarnah. Službo nastopa lahko takoj. — Ponudbe pod »Izurnjen stavbnik/285« na upravo »Slov. Naroda«. 285

Knjižgovodjo

(ali knjižgovodkinjo), popolnoma zmognega slovenske in nemške, do brega strojeplaca, vestno in zanesljivo moč sprejme Fric Zemljic, veletrgovina z vlnom v Ljubljani. 264

Išče se poslovođa
za parno in vodno žago v Bosni. Kompetentni, popolnoma izveščani v lesni stroki in poslovanju na žagi, z večletno prakso, naj pošljejo ponudbe s prepisi spricval na upravo »Slov. Naroda« pod »Poslovođa žage 14.051«. 14.051

Službo
obštinskega tajnika išče vpojen administrativni poručnik. Govori in piše slovensko, srbo-hrvatsko in nemško; piše tudi cirilico. Služboval je 15 let pri okrajnih glavarstvih v Bosni kot vojni referent; pozna vso administracijo tih uradov. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 331

Gozdarski in
graški upravitelj
starejša samostojna moč z daljšo prakso, oženjen, z državnim izpitom za žumarske upravitelje — se sprejme na večletno setvo na Spodnjem Stajerskem. Prošnje s prenosil spricval, življenjepisom in navedbo referenc je vnoslati na gosпода dr. Ernesta Kalana, odvjetnika v Celju. 343

Prodaj

Proda se več
perzijskih preprog.
Šubičeva ulica 3/III. — Ogled od 10. do 12. ure. 368

Kratek klavir,
črn, dobro ohranjen, poceni napravljen. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 333

Otroški sklonni
stolček.
dobro ohranjen, napravljen. — Gosposka ulica 12/L. 354

Prima pianino
znamke »Hofbauera«, skoraj nov, napravljen. — Pismo pod »Konstrukcija 18000/345« na upravo »Slov. Naroda«. 345

»Wanderer«-avto,
tridesetletni, mod. opremljen, se po ugodni ceni, tudi na obroke, proda. — Tvrda Kenda, Ljubljana. 330

Zapravljenček
(brek), malo rahljen, lepo izdelan, s šestimi sedeži, ceno napravljen. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 289

Vinski sodi!
Večje število dobro ohranjenih vinskih sodov od 200 do 2000 litrov — po ugodni ceni napravljen. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 290

Več damskih maskaradnih oblek
ima na razpolago Ivan Kvas, krojač, Miklošičeva cesta 5 (poleg hotela »Uniona«) od 5. do 7. ure zvečer. 284

Klavirji — zastoj
vred razprodaje. Popolnoma novi klavirji prvovrstne dunajske firme dobijo se pri M. Cop v Zagrebu, Marzovičeva ul. št. 2, III. nadst. in to: 1. najmodernejši kratki Mignon-Fügel, črn, z masivno metalno oklopno konstrukcijo (kreuzsaitig) z izvanredno krasnim tonom za 21.000 dinarjev; pianino ravno takšne konstrukcije za 19.000 dinarjev. — Dobi se tudi zaboj in zapakovan klavir se postavi na kolodvor v Zagrebu. 321

Naprodaj

nekaj dobro ohranjenih ženske obleke, pohištva in druge stvari. — Poizve se: Aleksandrova cesta (palaca Trboveljske družbe, parter, levo). 335

Po nizki ceni
se proda
malo rahljen krojaški šivalni stroj »Singer«, malo rahljen sedlarški šivalni stroj »Singer« za močna dela. — Mehanična delavnica Stanislav Galč, Vič-Glince št. 132 pri Ljubljani. 370

Zapravljenček
s stranskimi sedeži, polojinate osi, popolnoma nov, ceno napravljen. — Sprejemam v delo priproste in fine vozove po nizki ceni s večletnim izmatvom (Znamka za odgovor). — Alojzij Potrebujec, kolarstvo, Vrhnik. 335

Ku'im

Prah od premoga
kupim; vozika pošljem sam. — Fran Škarfar, mizarstvo, Ljubljana, Kimska cesta 16. 201

Kupim
zanesljivega ostrega jamarja (jazbečarja ali foksa). Pogoji preizkušnja. — Viktor Vesel, lovec, Vrhnik. 337

Bukovi in
hrastovi plohi
lepo suho blago, 3 do 10 centim. debeli, do 3 in pol metra dolgi, se kupijo. — Ponudbe s cenami pod »Plohi/323« na upravo »Slov. Naroda«. 323

Stanovanja

Malo stanovanje
dobi poštena postrežnica. — Natančnejše: Florjanska ulica 17/II. 310

Zamam
stanovanje
s tremi sobami v villi — za večje. — Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Zamama/365«. 365

2 meblenovani sobi
v mestu (električna luč) oddam takoj proti posojilu 12.000 Din. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 246

Oporemljeno sobo
s posebnim vvhodom v sredini mesta pri boljši družini, ako mogoče s hrano, išče za februar soliden samski trgovec. — Takojšnje ponudbe pod »Soba 1/248« na upr. »Slov. Naroda«. 358

Meblovana soba
(mesečna) s posebnim vvhodom, z event. vporabo kuhinje, v sredini mesta, se odda zakonskemu paru, event. eni ali dvema samskima osebam s hrano, ki posodi v trgovsko svrhu 15 do 20 tisoč dinarjev. — Ponudbe pod »20.000 166« na upravo »Slovenskega Naroda«. 305

Elegantno
oporemljena soba
(salon) s posebnim vvhodom in električno razsvetljavo, v sredini mesta, se odda kot pisarna ali stanovanje dobro skatiranemu gospodu, kateremu je višina najemnine postranska stvar. — Ponudbe pod »Kavalir 249« na upravo »Slovenskega Naroda«. 249

Stanovanje
LJUBLJANA • DUNAJ
Z gospodarskim privojenjem bi rad zamenjal svoje stanovanje, obstoječe iz treh sob, predavbo, kuhinje, sobe za služkinje, kopalnice; vodo, plin, elektrika, — s stanovanjem na Dunaju. — Podrobnosti pri: Rv. načrč, glasbeni ravatelj, Pražakova ulica (hiša »Obnova«). 332

Dopisovanje

Zenitev

Bogati inozemci in premožni nemški gospodje želijo srečno ženitev. — Damam, tudi brez premožja, daje dis. nemško pojasnilo Ausk. Stabrey, Berlin N. 113, Stolpische Strasse 48. 363

Lokali

Delavnica

za mediarsko obrt se išče na prometnem mestu: event. na dvorišču. — Ponudbe pod »Delavnica/347« na upravo »Slov. Naroda«. 347

Trgovski lokal

na najprometnejši točki v centru, pripraven za grozista, z večletno pogodbo, lastnimi portali in izlozibami, se odda proti pigimerni odstopnini potom Realiteta pisarne »Posest« v Ljubljani, Poljanske cesta 12. 312

Posojila

Pol milijona kron
posodim proti primernim obrestim in vključni na prvo mesto; grem tudi kot družabnik. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 312

Kdo posodi
5000 dinarjev
proti garanciji za eno leto. — Ponudbe pod »Eno leto/334« na upravo »Slov. Naroda«. 334

1.000.000 lir posojila
na razpolago
posodniku gozdov z lesno industrijo za amortizacijo dveh let potom dobave stavbnega lesa. — Pojasnila daje Iv. Stepanovic v Trstu, Via Valdirivo 23. 342

Neopremičnine

Nova vila

z vsem komfortom in vrtom se odda takoj v najem. Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 257

POZOR! POZOR!

Lepo posestvo
na Koroskem s 40 orali skupno ležeče zemlje — napravljen po nizki ceni. — Izve se: Jernej Smrček, Zelenka Kaplja, Korosko. 358

V najem se odda
takoj blev
za sedem konj, v najboljšem stanju, velika šupa, prostori za prekaževalnico (zoharjio) in velika vinska klet za 400 hl; pripravna tudi za zalogo piva. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 305

Hiša s posestvom!
Proča se hiša, obstoječa iz več sob in pritlikin, kakor tudi gospodarsko poslopje. Dalje tri njeve in štiri parcele gozda po čudovito nizki ceni. — Natančna pojasnila daje: Franc Repanšek, Domžale, Gorenisko. 11.820

»Posest«
Realiteta pisarna, d. z. o. z., Ljubljana, Poljanska cesta 12. proda: v Ljubljani gostilniško koncesijo z lokali in stanovanjem z nizko najemnino za Din 70.000. Krasno posestvo 22 oralov v Savinjski dolini, arondirano, z živim in mrtvim inventarjem za 800.000 dinarjev. — Enonadstropno hišo v Rožni dolini 600 m² vrsta, stanovanje prosto, za Din 250.000. 348

Hiša s trgovino

z mehanim blagom v večjem trgu na Stajerskem, po ugodni ceni napravljen. — Ponudbe pod »Ugodno/357« na upravo »Slov. Naroda«. 357

Razno

Kokoške perje

mehko odbrano, kilogram 20 Din — se dobi pri: Kmet & Lubišna, Spodnja Siska 290. 169

Ne čakaj spomlad!

Narodi takoj: seme, sadno dreve, vrtnice, dalije, gladiole itd. — Vrtnarsko veleprodajetie »Vrta, Dima« monja in drugovi, Maribor. — Zahtevajte konik! 338

Več spalnih osov

iz trdega in mehkega lesa po nizki ceni vedno v zalogi. Prevzamem tudi na daljina naročila. — Henrik Bitenc, mizarstvo, Vižmarje 77 (poleg M. zarske strojne zadruge). 339

Pohištvo,

najmoderneje iz vsake vrstne, lesa, kakor tudi mehke oprave imam vedno v zalogi ter jih nudim po konkurenčnih cenah. — Matija Andlovic, mizarstvo, zaloga pohištva, Ljubljana, Vidovdanska cesta 6. 340

Pozor!

Plačujem le edino jaz po najvišjih cenah stare obleke, čevlje, pohištvo itd. Donosnica zadostuje. — Pidem tudi na dom. — Martin Dramč, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje št. 29. 353

G. Flux, Gospod-

ska ulica 41, levo. Posredovalnica boljših služb za tu in izven; priporoča in posreduje — osebje vsake vrste za v Ljubljani in izven. Strokovna izveščana najhitrejša oskrba. 346

Telovadci -

sportniki! Priporoča se tvornica telovadnega in sportnega orodja J. ORAZEM, Ribnica, Dolensko. Oprema kompletnih telovadnic in letnih telovadšč. — Stabilno in pre

Modni salon Kongresni trg 8.

Marija Götzl

Večeras klobuki.
Brokat. Soita.
ita.

Zaloga klavirjev in pianinov
na najboljših tovarnih **Bechendorfer, Czapska, Ehrbar, Hödel, Schweighofer, Original Stimpl** itd.
Tudi na obroke. Tudi na obroke.
Jerka Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana,
Hilferjeva ulica številka 5.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu vjudno naznanjam, da otvorim v soboto 12. januarja filljalko za prodajo svežega in prekajenega konjskega mesa in salame lastnega izdelka.
Prodajalo se bo v soboto popoldne, v torek dopoldne in četrtek dopoldne v bližini pošte v Mostah.
Skribel bodem za najboljšo bago.

Se priporoča

Pušnik Rudolf, konjski mesar, Ljubljana,
Rimska cesta 19.

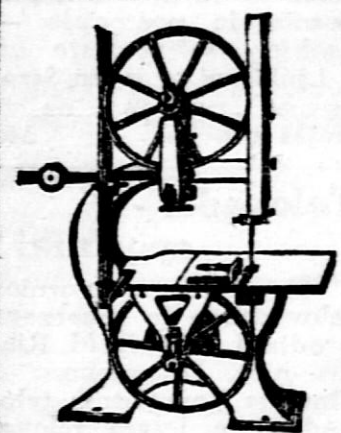
Inserirajte v „Slovenskem Narodu“!

Ceno češko posteljno perje.

1 kg sivega polskubljene 60 Din, polbelega 75 Din, belega 85 Din, boljšega 95 Din, finega 115 Din, polpustatega 145 Din, velefinega 175 Din, najfinjšega 220 Din. Beli puh 370 Din, snežnobeli prsi puh 445 Din. Poštne in carine prosto po povzetju. Neugajajoče nazaj! Vzorci brezplačno. Mnogo priznanj in zopetnih naročil. Razpošiljalnica posteljne perje **Sachsel & Co., Wien XIV., Geibelgasse 9/7.**

Pozor trgovci!

Staroznana, čez 50 let obstoječa in na ugodnem prostoru ob glavni cesti v Cerknici obstoječa trgovina z mešanim blagom, železnino in gostilno se po ugodni ceni prodaja. Hlša je enonadstropna z zidanimi skladišči.
Naslov se izve v upravi Slovenskega Naroda.

Stroji za obdelavo vsakovrstnega lesa

za žage, kakor tudi za mizarje in tovarne pohištva postavlja z jugoslovanskega skladišča po povoljnih plačilnih pogojih in cenah
Welker Werke, Wien X., Luxemburgerstrasse 12.

T. Kunc, damska konfekcija.

Naznanilo preselitve.

Slavnemu občinstvu vjudno naznanjam, da sem preselil svoj modni salon iz Beethovneve ulice 9

na Mestni trg 14 (Pod Trančo 2)

katerega sem povečal in združil z **damsko konfekcijo vseh vrst.**
V zalogi imam blago za kostume, različne svile za podlago in testate.

Cene za blago in delo izredno nizke.

Op. št. Nc I 151/24-2

317

Prostovoljna dražba nepremičnin.

Na predlog lastnice „Slovenske trgovske d. d. v Ljubljani“ se bo prodajalo na javni prostovoljni dražbi posestvo pod vl. št. 38 k. o. Petersko predmestje I. del, sestojče iz hiše na Resljevi cesti št. 22 z vsemi dvorišnimi stavbami, dvoriščem in vrtom.

Izključna cena znaša **Din 750.000**—

Dražba se vrši dne 14. januarja 1924 dopoldne ob 11-ih na Hov mesta na Resljevi cesti 22.

Ponudbe pod izključno ceno se ne sprejmejo. Zastavne pravice na posestvu zavarovanj upnikov ostanejo nedotaknjene. Za potrditev prodaje si pridržuje prodajalka osem dni premisleka.

Vsak ponudnik mora pred početkom dražbe založiti kot kavcijo Din 75.000—, bodisi v gotovini ali z vložno knjižico ali v obliki bančnega garantnega pisma.

Najvišji ponudek je uplatiti pri sodišču.

Prodajalka se zavezuje vse prostore v prodanem posestvu, ki jih dosedaj sama zavzema, trgovske lokale, pisarne, ki so deloma uporabne za stanovanje, skladišče, kleti, izprazniti do dneva plačila prve polovice kupnine.

Dražbeni pogoji in oni plačevanja se morajo upogledati v pisarni notarja Aleksandra Hudovernika v Ljubljani kot sodnega komisarja.

Ohrabno sodišče v Ljubljani, dne 9. januarja 1924

Dr. Minář

ordinira od 1.1. 1924
na Kongresnem trgu 10
(Dvorni trg 1) Telefon št. 280

Rabljene jutaste vreče za moko

85 kg vsebujoče, in za otrobo 50 kg vsebujoče, dobre, čiste in brez luknjaste kupi **Vinko Majdič,** valjični mlin, Kranj. 6000

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 3.
Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vedovodov.
Naprava streševodov. Kopališke in klesane naprave izdelovanje posod iz pločevine za firneže, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve.

Velika zaloga klobukov in slamnikov se deli pri

Franc Cerar

družba z o. z., tovarna v Stobu, pošta Domžale

Prevzemajo se tudi stari klobuki in slamniki v popravilo pri Kovčevič i Tršan v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5.

Sprejemanje v sredo.

Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.

Prva slov. zid. zadruga v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2.

Tehniško vodstvo po oblastveni avtoriziranem gradbenem inženjerju.

Projektira in izvršuje vsa v stavbeno in inženjersko stroko spadajoča dela.

Delo solidno. Cene konkurenčne.

„SRBIJA“, Prvo Srpsko društvo za zavarovanje

v BEOGRADU, Knez Mihajlova ulica št. 26

Išče v vseh večjih in manjših mestih zaupnika. Kdor se želi s tem baviti naj se obrne pismeno na upravo društva, kjer bo dobil potrebna navodila. Mesečna nagrada se bo določila po sporazumu.

Novosti v damskih klobukih

klobučevine in v vseh modnih barvah.

Najnižje cene!

Največja izbira!

modni salon

Stuchly-Maške

Ljubljana, Zidovska ulica 3

Modni salon damskih klobukov

Angela Pekolj

Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 12.

Priporoča cenjenim damam svojo zalogo klobukov.

Izdeluje klobuke po naročilu od najpreprostejših do najfinišne izvršitve.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Solidne cene!

Solidne cene!

UNITED STATES LINES

V NEW YORK

iz Southampton — Cherbourg

Leviathan

1. aprila 22. aprila 13. maja

iz BREMEN iz Southampton in Cherbourg v NEW YORK

George Washington

28. januarja (v Boston) 22. marca 10. aprila

President Roosevelt 4. februarja 8. marca

President Harding 11. februarja 15. marca

America 18. februarja 22. marca 26. marca

Other iz Southampton in Cherbourg. — Več iz splošnih naslovov

UNITED STATES LINES

Generalni zastopstvo: Beograd, Palata Beogradske Zadrage, preko puta „Hotel Bristol“ — Zagreb, Srednji Sevez Hrvatskih Seljaških Zadruga, Mihunovića ulica 2, preko puta kolodvora. — Ljubljana, Brodarstvo Zedinjenih Ameriških Držav, Dunajska cesta 29. — Sarajevo, Sevez Hrvatskih Seljaških Zadruga za Bosnu i Hercegovino, Aleksandrova ulica 52. — Suisak, Banka za pomorstvo.

ter gre tudi na deželo.

Feliks Povše

Ljubljana Tržaška c. 45

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica

Ivan Brlec, Dunajska c. 19, se priporoča. Izvršitev točna cene 2530

Lisičje kože in drugo kožuho vino

barva

v neprekosljivi dovršenosti

tovarna Jos. Reich

Poljanski nasip 4.

Akadont

zobna pasta, ustna voda, zobni prašek.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga drog. A. KANC, Ljubljana.

Krznar in izdelovatelj čepic

Eligij Eber

Ljubljana, Kongresni trg št. 7

V zalogi imam vsakovrstne kože: skunks, alaska itd., boe, mafe, svratnika. Modernizirano doma plašče. Prevzemam vsakovrstna popravila.

Strešno lepenko Lesni cement

dobavlja v vsaki množini najceneje

Jos. R. PUH, Ljubljana

Gradaška ul. 22. Tel. 513

Rabim

pecivni prašek

in vanilin-s'adkor

ker je najboljši

in domač izdelek

Jugosl. importno in eksportno podjetje

ING. RUDOLF PECLIN.

Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; poljedeljski stroji in orodje; lokomobile in motorji; vseh vrst stiskalnice; veletrgovina železa za stavbene in konstrukcijske svrhe. — Tovarna poljedeljskih strojev, livarna za železo in kovine F. FARIC iz deluje vse predmete iz litega železa v vsaki množini in velikosti točno po modelih, armature iz medi in kovin za vsako potrebo.

Tel. inter. 82.

MARIBOR, Trubarjeva ul. 4.

Tel. inter. 82.

SOL

krekansko, mleto, belo v vrečah po 50 kg, dobavlja najcenejše

takoj

„JUGOSLAVIJA“, prometno d. d., ZAGREB,

Telefon 9—41.

GAJEVA UL. 10.

Brzjavlj. Jugopromet.

RFAFF šivalni stroji

so med dobrimi najboljši!

15-letna garancija.

Solidne cene.

Prodaja na obroke.

Dobe se le pri tordki

Ign. Vok, Ljubljana, Sodna ul. 7.
Podružnica Novo mesto.

Pismo iz Nemčije.

SPLOŠNA MIZERIJA. — ŠTEVILU BREZPOSELNIH — 7 MILIJONOV. — POMOŽNA AKCIJA INOZEMSTVA.

Berlin, v januarju 1924.

Sirom nemške zemlje hodi s smrtno koso na ramji beda in glad. Ta ni nov gost v Nemčiji. Glad l. 1916 in 1917 je ostal globoko v spominu nemškega naroda. Njegove posledice niso izginile, marveč so danes še težje. Kdo je kriv sedanjo mizerijo v Nemčiji? Ali slaba letina, ali blokada med in deloma tudi po vojni? Ne, sto in sto parnikov prihaja iz Amerike, polje je dobro obrodilo, toda ljudstvo trpi pomanjkanje, ker nima vsemogočnega denarja. Mizerija nemških mas je tako velika, da bi jo težko prenašal kak drug narod. V siromašnih rodbinah se odigravalo strašni prizori. Po cele dneve hranijo matere svojo dečo z mlačno vodo, kamor polagajo samo krompirjeve olupke. Bili so slučaji, da je brezposelni oče ustrelil svojo družino, da bi jo rešil lakote. Deča ne more hoditi niti v ljudske kuhinje in šole, ker nima obleke in čevljev. Mestne sirotišnice so tako nprane, da spe po dva ali trije otroci na eni postelji ali pa na golih tleh. Po bolnišnicah in zavetiščih delajo usmiljene sestre brezplačno, da bi mogla uprava kupiti bolnišnične hrane. Dnevna porcija bolniške hrane, ki je znašala prej 400 gr kruha, 300 gr mesa, 1 l mleka, 85 gr masla in 1700 gr krompirja, je reducirana na 300 gr kruha, 110 gr mesa, 1/4 mleka, mesto masla — 60 gr olja in 1000 gr krompirja.

Trinajstletni otrok iz širših plasti naroda tehta danes povprečno 5,6 kg manj kakor l. 1913. Detska smrtnost je narasla od 0,41% l. 1913 na 1,06%. 38% nemške deče trpi danes od nezadostne hrane in nezdružljivih življenjskih razmer. Položaj delavstva je zelo tragičen. Malone ena tretjina delavskih družin ne dobi dovolj hrane. Samo v neokupirani Nemčiji je doseglo število brezposelnih l. decembra 1923 — 1.447.000. Poleg tega pa je 1.825.000 delavcev, ki delajo samo po nekaj ur na teden. V zasedenih krajih je položaj še slabši. Tam je 2 milijona brezposelnih in približno toliko takih, ki delajo na teden samo nekaj ur. V splošnem je 7 milijonov nemških delavcev brez dela. Berlinska vlada se trudi, da bi olajšala veliko brezposelnost in v ta namen daje vsakemu brezposelnemu do 70 rentnih »Pfennigov« (okrog 15 dinarjev) dnevne podpore. Tako visoka podpora se daje samo v krajih, kjer je velika draginja, kakor na pr. v Porurju, Porenju itd. Poleg tega prejema vsak oženjen brezposelni delavec po 20 »Pfennigov« za svojo ženo in po 15 za vsako dete. Največja povprečna podpora množični družini ne more prekoračiti 1,56 rentnih »Pfennigov«. Družina z več kot 4 člani za posamezne otroke ne dobivajo nikake podpore. Ta dnevna podpora v znesku 1,56 rentnih »Pfennigov« pa komaj zadostuje za kruh, kajti 1 kg kruha velja 67 rentnih »Pfennigov«. Za podporo brezposelnim izdaja država letno okrog 100 milijonov rentnih mark ali eno četrtino glavnice novoustanovljene Rentne banke.

Poleg brezposelnih pa so še drugi, ki trpe veliko pomanjkanje. Onemogli starci, bolniki, invalidi, vdove in vojne sirote, vsi ti so danes izročeni na milost in nemilost kruti usodi. Tem daje država minimalno podporo. Dosedaj podpira samo 785.000 invalidov in vojnih sirot. Pred nekolkim meseci je znašalo njihovo število 1.275.000; toda to število je bilo reducirano do minimuma, da bi mogla država podpirati najbolj potrebne. Število vdov, ki so izgubile svoje moške v vojni, znaša 533.000 z 1.134.000 deč. Samo na državno podporo je navezanih 58.000 sirot in 200.000 bednih roditeljev, ki so izgubili sinove v svetovni vojni. Položaj invalidov, ki so se ponesrečili v tovarnah in dobivali pokojnino, je skraj-

no obupen. Takih nesrečnežev je nad 1 milijon. Prištetih je treba še 523.000 sirot, čijih starši so se ponesrečili na delu. Od teh je dobivalo v decembru le en del državne podpore. Posebno tragičen je položaj onih, ki dobivajo male rente. To so bivši srednji sloji, ki so prej živeli od svojih prihrankov. Sedaj so popolnoma uničeni. Država mora dati podporo tudi njim. Skupno z onimi, ki prejemale le periodično podporo, znaša njihovo število okrog 1 milijon.

Velika beda je zadela tudi nemško inteligenco in sploh vse, ki si služijo z duševnim delom. Od 60 milijonov nemškega prebivalstva razpolaga danes komaj 15 milijonov z zadostnimi sredstvi za normalno življenje. Številne bolnice, sanatoriji in norišnice morajo likvidirati, ker nimajo sanitarne opreme in medikamentov. V istem žalostnem stanju se nahajajo tudi drugi javni, zlasti dobrodelni instituti. Seveda sprejema Nemčija s hvalečnostjo vsako pomoč od zunaj. Po pozivu predsednika Eberta na ves civilizirani svet, zlasti pa na Ameriko, se je zganila vsa ameriška javnost. Predsednik ameriškega odbora za pomoč gladujoči Nemčiji, general Alain, je dosedaj nabral 10 milijonov dolarjev za prehrano nemške deče. Od 1. januarja 1924 se je zvišalo število deč, ki jo hranijo Amerikanci, od 500.000 na 1.000.000. Toda ne samo Amerika, nego tudi mnoge druge države so prisločile Nemčiji na pomoč. Celo iz Afrike pošiljajo živila in obleko. Vlada je nedavno povabila okrog 70 inozemskih novinarjev, da vidijo, kako vodi v Berlinu dobrodelna organizacija »Deutscher Zentralschuss für die Auslandshilfe« borbo proti mi-

zeriji. Velike palače so spremenjene v ogromno ljudsko kuhinjo za 40.000 možkih, žensk in deč. Hrano prevažajo deloma na avtomobilih in vozovih po bližnjih ljudskih šolah, kjer jo dele gladujoči mladini, deloma pa jo razdajajo v kuhinjah. 15.000 najbednejših dobiva brezplačno hrano. To je samo deca. Ostali plačujejo po 20 rentnih »Pfennigov« za kosilo ali večerjo. Ljudska kuhinja hrani veliko število gladujočih, obenem pa zaposluje mnogo brezposelnih žensk. Dosedaj rešuje v Berlinu 10 ljudskih kuhinj 500.000 oseb lakote. Poleg teh pa so še druge manjše ljudske kuhinje. Pouk v ljudskih šolah je mestoma kombiniran z dobrodelnostjo. Tako pripravljajo v neki šoli 13—14 letne deklice hrano za 100 najbednejših berlinskih otrok. Ameriške deče podpirajo do dobrodelnosti, kajti vama njih se je obvezala, da bo dajala v to svrhu letno po 1 dolar. Takih usmiljenih Samaritank je v Ameriki nad 20.000. Tudi Angležinje, Španke, Italijanke in celo Grkinje se udeležujejo potom denarnih prispevkov pomožne akcije.

Vsa nemška znanost je mobilizirana, kakor med vojno, da sodeluje pri rešitvi deč. Na trgu pred palačo pruskega deželnega zbora so priredili umetniki stalno predajo svojih umotvorov. Slike, risbe, akvarele in druge umetnine prodajajo po izredno nizkih cenah, da bi si mogli kupiti kosček kruha. Na tem trgu prodajajo najrazličnejši sloji svoje ročne izdelke. Invalidi ponujajo polomljene vojaške telefone, brzojavne žice itd. Prodajajo se tudi stari predmeti: srebro, baker, kitajska posoda, Marsika, dragocena se prodaja za malenkostno ceno, za kosček kruha.

V. Dorosjevič.

Kako so s Hassana padle hlače.

(Vzhodna pravljica.)

Da, da. Uprav tako je se imenuje: kako so s Hassana padle hlače. In godila se je ta čudna zgodba kakor sledi. Živel je v velikem in slavnem mestu Bagdadu bogat in ugleden trgovec. Kako mu je bilo ime? Mati ga je klicala: Hassana-Hakki. Hassana. Rečeno je bilo mlad, lep, razumen in bogat. Strašno bogat. Kaj mu je bilo še treba? Vendar pa je sklenil, da se oženi. Rečeno — storjeno. Za ženo so mu ponujali najlepšo devojko v vsem mestu. Bila je ... bila je ... ne, z besedami tega ne poveš. Kako je bila lepa, to bi uregnila povedati samo muzika. Skratka bila je tako lepa, kakor kraljica vsakega srca. In kakor vaša in vaša, da ustrežemo vsem hkratu. Hassana je povabil na pojedino vse Bagdad. In bagdadski kuharji so dokazali, da po pravici veljajo za prve na svetu.

Med ovčami pa se je raznesla vest: Konec sveta je tu! Hassana je sklenil pokončati vse miade koštrune. Pri pogledu na to veselo razkošno in bogato svatbo, so ženske iz zavisti prelivala vroče solze, ker so se do silega najdele medse navarke iz breskev in pomaranč. Device so se hranile samo s cvetjem vijolic in svečano obljube, da do svoje svatbe ne bodo jedle nič drugega. Ljudem se je vrtilo v glavi od muzike. Mladini so se krivile noge od plesa in poskakovanja. Starim in solidnim gostom, ki jim koran prepoveduje vino, je le-to skočilo kot suženj pod noge in jih metalo na tla.

In prišla je polnoč — nastopila je zaželjena ura. Ženske so vzlele nevesto in jo odpeljale v ozaljšano spalnico. Med smehom in šalami so jo siekle in položile v zakonsko posteljo, zastrto s pletenimi. Moški so šli po Hassana. V spremstvu tovarišev je stopal, kakor se spodobi mlademu in pametnemu človeku. Šel je korajžno in veselo, toda ne prehitro. Kajti modrija mu se nikamor ne mudi — niti v smrt, niti na svatbo. Življenje je itak beži kot strela. Torej ni treba hiteti. Počasi je Hassana sedel v naslonjaki pred posteljo, počasi je poslušal napitnice in čestitke svojih tovarišev, počasi se je dvignil in dejal:

Klanjam se vam, tovariši! moje mladosti in posvajam se od samskega življenja. Počasi je stopil k postelji. Toda ... v tem hipu so naenkrat padle s Hassana hlače. Gromoviti smeh se je razlegel okrog. Kakor zaklane so zacvilile ženske. Kakor

zvončki so hihikale mladenke. Moški so se valjali po tleh. Krčeviti smeh se je polastil mlade, ki je videla ta prizor skozi pleteno zaveso in da bi ne čuli nenezga brezumnega smeha, je začela z vso silo zvenketati, z zapetnicami. Vse naokrog je umiralo od smeha.

Hassana pa je stal v nepopisni zadregi z golimi nogami in spuščeni hlačami. Celo noge so mu zardele. Ves iz sebe je zagrabil hlače in planil iz hiše. Na vso moč je hitel na dvorišče, skočil na prvega konja, ki mu je prišel pod roke, ga udaril z vso silo s petami v bok in planil na cesto. Iz hiše pa se je čul krčeviti smeh. Od takih malenkosti pogosto zavisi človeško življenje. Kakor norec je drvel Hassana naravnost po cesti, kamor so ga nesele oči. Poginjal je konja, ne da bi se zavedal, kaj se je zgodilo.

Zgodaj zjutraj je zagledal mesto Damask. Ki se mu je hitro bližalo. Pravilo, da je grenak kruh prognavstva. Kakšna laž! Ne grenak, sladak je ta kruh. Zemlja prognavstva sploh ne rodi kruha za izgnance. Berač, brez cekina v žepu, je ostal Hassana sredi tujega mesta. V tujem mestu vas lahko iz vsake veže napade pes kakor tat. Vsaka vrata v tujem mestu komaj čakajo, da potrkate, da se zapro pred vašim nosom. V tujem mestu vam lahko na vsakem tlaku pade kamen na glavo. Samo drevesa vas sprejemajo gostoljubno in pozdravljajo z razprostrtimi cvetočimi vejami: Obesi se! V strahu se je ozrl Hassana na tuje mesto. Odsel je na trg. Prodajal je izmučenega konja in kupil za ves denar pečenih orehov. Zavajal je vrečo na rame in odšel mimo zastritih oken haremov.

Glejte, človek sem, ki je prišel od daleč. Išcem ženskih zob, ki bi se sprli z belimi z mojimi orehi. Ej, kje so tu najbolj beli ženski zobki? Oh, da bi si le ne polomile zob na tvojih orehih — so odgovarjale izza mreže.

Brez skrbí, gospa — je odgovarjal s poklonom Hassana — moji orehi popokajo od zavisti, čim bodo v tvojih ustih. Zagledajo tvoje bele zobke in počijo od zavisti. Ne bo jih treba niti grizti. In dopolne je prodal vse orehe. Poštel je dobiček in kupil pomaranč.

Kje so ti zobki, ki bi se zoperstavili mojim pomarančam?

Ah pa so sočne tvoje pomaranče — so sprasovali izza mreže. Ah, gospa, moje pomaranče se spremenijo v solze od zavisti čim bodo v tvojih ustih. In solnce je bilo še visoko, ko so bile vse pomaranče že prodane. Tako je prodal še več sadja, postal na trgu znamenit, dobil kredit in mesto slaščičarne otvoril trgovino z dragocenostmi. Ob ponedeljkih, ko so po vzhodnem običaju poselele trg samo ženske, je Hassana razkladal okoli sebe svoje blago in z lokavim smehljajem pod kodrasto črno brado govoril:

Prekrasna gospa! Prekrasna gospa! Močes, da bi tvoje oči nikoli več ne plakale? Kupi te uhan! Pogled kakšni biseri! Solze! Prave solze! Žensko morajo krasiti solze! Tako je pač usoda. Kizmet! Kupi te uhan in solze nikoli ne bodo blestele v tvojih očeh! Podkupi usodo! Čemu bi solze blestele v tvojih očeh, ko pa se leskečajo v tvojih ušesih! Prekrasna gospa! Ne kupuj od mene ničesar, samo pogled! Samo ogled si! Od tvojega pogleda postane ta dragulj podoben kosčku neba. Povej svojemu milemu, naj ti kupi broško iz teh draguljev! Naj zagleda kosček neba na prsih svoje mile! Glej, safir, sinji in globoki kot morje! In rubin ki je kakor kaplja krvi! Sveti se celo v temi. Gospo, prekrasna gospa! Prosi svojega milega, naj ti podari morje ali kapljo krvi! Svetujem ti kapljo krvi. V kaplji krvi je več strasti, kakor v vseh morskih globinah.

Krasotice, krasotice! Glejte te bisere! Bolim se. Biseri pomenijo solze. Samo majhen, gospa. Samo droben. Samo droben prinosa solze. Nikoli še ni silil velik biser ženske v jok.

V smehu in šalih je trgovač in obogatel Hassana in kmalu je zaslovel po vsem Damasku. Sluh o njem je dosegel samega sultana Damaska. Allah je edini sultan. Ni sultanov, izzemši sultana sultanov — Allah! Allah Akbar!

Sultan je hotel videti vseobčnega ljubimca, bil je zadovoljen z njegovimi razmišljanji in mu je v pogovoru dejal:

Najtežje je sultanu imenovati svoje vezirje. Ti že veš — je odgovarjal z globokim poklonom Hassana, toda meni se ta stvar ne zdi tako težavna. Pri nas si poizkušajo običajno človeka, imenujejo ga za vezirja in pravijo: evo vam razumnega človeka. Morate ga ubogati, če pa ne — glavo dol! A kaj, če bi storil drugače? Čemu bi človek avanziral hkratu za modrija in vezirja. Vzemimo najpametnejšega in imenujmo ga za vezirja.

Sultan je zmalaj z glavo: To je zelo preprosto. Toda nikoli mi ni prišlo na um. Vzeti razumnega človeka in imenovati ga za vezirja? Hassana, ti si modrija in odslej si moj vezir.

Gospodar! Poslušati tebe — pomeni: pokoriti se! In Hassana je postal velik vezir. Bil je dober, razumen in pravičen. Dobri so ga ljubili, hudobni so se ga bali. Zakoni ki jih je izdal, so ugajali vsem in v Damasku so začudeno govorili:

Kakšnega vezirja imamo! Ne znaten, ne slaven, ne znamenit — marveč razumen človek. Tako je preteklo deset let. Sultan je pozval k sebi svojega ljubljene vezirja in mu dejal: Hassana, naj bo blagoslovljen oni dan, ko te je veter odtrgal od rodnega drevesa in zanesel k nam. Blagoslovljen bodi veliki in sveti koran, ki nam narekuje gostoljubnost napram tujcem. Glej Hassana, že deset let poslušam tvoje nasvete in izvršujem tvojo voljo v blagor Damaska. Zdej hočem, da ti poslušáš mojo besedo in izpolni mojo voljo. Poslušaj Hassana! Ne bom več dolgo poslušal tvojih dobrih nasvetov. Moja pot do groba je tako kratka, da se bom komaj ozrl nazaj. Vidim, kako je moj Damask srečen pod tvojo upravo in hotel bi mu ohraniti to srečo do konca tvojih dni. Poslušaj, Hassana! Nimam naslednika. Dam ti za ženo svojo ljubljeno hčer in postavim te za sultana Damaska. Slušaj in pokoril se!

Hassana je poljubil zemljo pred sultanovimi nogami in dejal: Poslušati tebe pomeni pokoriti se. Sultan! Allah je edini sultan! Ni sultana poleg sultana sultanov in čuj kaj mi je rekel sultan nad sultan! — »Hassana! — mi je dejal — prekrasen je Damask — toda tvoja domovina je Bagdad. Mnogo je krasotice na svetu, toda nobeno lice krasotice ni tako prekrasno, kakor prekrasne gube matere. Kdor smatra da je boljše biti sultan v tujini, kakor pa preprosto državljan v domovini, ni dostojen, da bi bil državljan svoje države niti sultan v tujini. Tako mi je dejal sultan sultanov

in kadar govori sultan sultanov, morajo vsi sultani na zemlji molčati!

Sultan se je razjezil. Tako izpolnjuješ ti, sluga, voljo svojega gospodarja! Hotel sem te osrečiti. Osrečim te. Storiš tako, kakor sem sklenil! To je mala slabost sultanov. Prepričani so, da lahko ljudi poleg slave, bogastva in moči tudi osrečijo. In da bi Hassana osrečil, je zapovedal, naj ga zapro. Toda Hassana je ubežal! Odsel je konja, napolnil mošnjček z zlatom in o polnoči oddrjal v Bagdad. Kakor pred desetimi leti tako je tudi sedaj dirjal brez počitka in ko se je solnce zasvetilo za gorami, je bil pred mestnimi vratmi Bagdada. Hassana se je zdelo, da dreve nikjer tako ne cvete in diši, kakor okoli Bagdada. Skočil je s konja, padel na kolena in poljubil zemljo. Ta čas pa je sedela pri vratih sirota-starka in česala svojim vnučkinam z glave uši.

Glej, babica! Glej, kaj počenja? — je dejala deklica — zemljo je. Ne je, nego poljubila, molči, budalo! — je odgovorila straka. Kaj te briga? Morda je to človek, ki zelo ljubi svojo domovino, morda pa je tudi pian. Ni se treba vezati niti s tem, niti z drugim. Sram te bodi! Saj nisi več majhna!

Koliko pa sem stara, babica? je tokavila deklica. Ti? V enajstletu si ti. Rojena si bila istega leta, ko so s trgovca Hassana padle hlače.

Kakor da je rodna zemljo pljunila Hassana v obraz. Skočil je na noge.

Allah Akbar! O, Allah, usmiljen in vsemilostljiv! Leta računajo od onega dne ko sem izgubil hlače. In neko smrkovo punče, ki niti ne ve, koliko je stara, ve da je pred desetimi leti Hassana izgubil hlače. Preživel sem dvojno življenje, začel od berača in postal bogatin. Bil sem na vrhuncu moči, vodil sem državo, izdal zakone, osrečil sem vso deželo, postal bi bil ahko sultan, tu pa se ti pojavi beračica, ki česa svojih smrkavih vnučkin uši in ne more poznati, da so pred desetimi leti padle z mene hlače.

In skočil je na konja, obrnil ga in odhitel kamor gledajo oči. Glejte kaj je zvedel Hassana o ljudeh. Vse pa ve o njih samo Allah.

Rus Vilko:

Manom Stanka Petriča.

Stotnik je stopil tik predenj. »Kako ti je ime?« Fant je povedal svoje ime in tedaj mu je presunilo dušo: saj je poznal, ni lepi, mlad fant! Ti zamisljen, s polnim srcem v veliko prihodnost stoji medli! Moč med tovariši, poslušam otrok med modrimi starci! Ziva veja na drevesu; če bi jo odžagal, bi bila ranjeno drevo samo.

(Ivan Cankar: Podoba iz sanj, str. 22.)

Odlomita se je veja, padla je in ovnela. Najmogočnejša veja, obilen sad obetajoča, polna, da se je šibila pod težo zrelega sadja. V trpljenju porojena, s solzami okropljena: zato je tako lepo zelenela. Vztrpete so njene tovarišice in se upognile v neznani grozi.

Udarila je vest kot grom v soparen polniti dan. Stanko — mrtve. Starši so zatrepali v strašnem trpljenju, sestre so se topile v solzah, prijatelji so obnemeli in Tvojim profesorjem so se orosile oči.

Ali je mogoče? Tisti mlad, bledi fant, ki je imel vedno v daljavo uprte oči, ki je vedno mislil na svojo izpopolnitev, ki je imel tolažilno besedo za vsakega in za vse, ki se ni ustrašil nobenega dela in truda — njega ni več?

Mogoče je bilo in res je bilo. Niti toliko ni počakala usoda, da bi dozorelo kar si imel dati in da bi obogatil s svojimi zakladi kulture svojega naroda. Na hiši, v kateri si osnoval svojo znanstveno bodočnost, na Tvojem študijskem stanovanju je zaplapolala črna zastava v bel nosen dan. Upognjenih glav so hodili Tvoji sostanovci po hodnikih in oznanjali žalostno besedo: Včeraj je veseli med veselimi tovariši ležal danes v mrtvaškem prtu med štirimi svečami z ugaslimi očmi in ledenimi ustnicami! — — —

Kam si odšel, Stanko? Izginiš si kot bi luč pihnil ...

Mrzlega zimskega večera smo se odpravljali iz seminarja k večerji. Zvečer sem Te obiskal v Tvoji sobi. Sedel si pri peči in šindral.

»Kje si večerjal, tovariš?«

Boris Orel:

Civiliziranci.

(Spisal Claude Farrere, prevel Miran Jarc; izdala in založila »Narodna tiskarna v Ljubljani«.)

Baš pred božičnimi prazniki so izšli »Civiliziranci« — roman Claude Farrereja v prevodu pesnika Mirana Jarca. Svoj čas je izhajal kot podlistek v »Slovenskem Narodu«, kjer je marsikoga do vznosenja navduševal, razne pridige morale pa raztogotiti in užalostiti. Ino je gotovo: Farrerjevo umetniško delce bo vedno našlo na eni strani krog oduševljenih ljubiteljev, na drugi pa kopo zagriženih zaidečev in natolcevalcev, ki ga odklanjajo že iz nekega kalnega satanizma. Oni dela sploh ne razumejo, niti niso na potu, da ga doumejo. Claude Farrere je Slovencev znan že iz »Morskih razbojnikov«. In že te, zlasti pa »Civilizirance« preveva omenen vonj tako eksotično čudovit, kot je čudovit vonj rožnatih cvetov, modrina daljnih morš, sinjina tropskih podnebij. In s tem nimom ožarja vsa dejanja, pa naj si bodo ta še tako grozovita in strašna. Se groza je orokavičena, kot pravi Mi-

ran Jarc v uvodu. V njegovih delih se zgoščuje v opojnem žaru romantika, naturalizem, ki se mu izceja iz duhovnega gledanja, grotesknost, ki nalikuje že groznici. V ostrem nasprotju s slednjim se pa kot fluid pretaka čarobno dehtelo lirizem, ki te opaja in omamlja. Voteli kriki smrti se družijo z rožnatimi vonjem duhtečih akacij ... Scene, pa naj si bodo še tako strašne, ogrinja v tančico prelestno cvetoče romantike. Njegova dela so zidana v kleno slogovitost, dejanje je njegovo bogastvo. Ko si odložiš prečitano delo, se hlahtajoče vtika v tvojo notranjščino pomirjenje in tišina in v njej vlada čistota beline, ki se je nasleda po prestani katharsi.

Prevod je krasen in te očarajoče navdušuje. Miran Jarc je umetnik takorekčito znova ustvarjal, ki je vdihaval slovensko govornico in besedo. Prevod diči kratak uvod, v katerem zlahka pogrešaš razno navlako letnice in življenjskih dogodovščin. V nekaterih krasnih odstavkih zazveni kot epilog k pravkar odigrani tragediji življenja in človeškega križnega pota.

Sajgon je mesto cvetočih dreves, modrih hiš, ki izdihavajo vonj olja,

mesto cest, ki čarobno diše po magnoliji. Mesto drevesnih nasadov, kjer dehte akacije in drhti pošumevanje bambusovega drevja. Pradavinsko drevje solčnih trop! Zelenina sunkovito prehlitva v zeleni barvitosti. Vdihava vonj jutrove dežele, uspada te žarkovitost tropskega okolja. Mesto rdečih plesov in orgij in nočnih krikov sladostnosti. V noči ga osenčajo vrveži brezobraznih bitij.

Saigon! Luč in tema, jutro in noč. Rožnati vonj akacij, tamarind in človeško ognjišče v žolti mlakuži ... Mevil, Torral in gospa Sylva in Selysette. Pierce — človek nihajoč med lučjo in temo. Pesem noči, zlivajoča se v sonato strahovite razdejavnosti. In pesem solnčnega jutra in žarkovitega zdravja. In pesem Pierce, obotavljala med jutrom in nočjo — pesem, zgoščavajoča se v silne, pretresajoče akorde črnege requiema.

Mevil, Torral, Rochet so ljudje z nagnitim duhom. Igrajo po dnevi modrih, po noči norce. Živijo brez predodgovor, brez obličev, udajajo se samohotni domišljiji, poslušajo vse svoje nagone. So kakor kup človeškega gno-

jišča, ki je poglano korenike iz prostaške množice do plemstva izkoriščevalcev pohote naslade. V tem kalnem ribnjaku »civiliziranci« ribari Pierce.

V ostrem upravn bleščem nasprotju se pa odraža družba ljudi, katerih lica ozarja sreča. Zlasti se odraža Selysette, čista kot pomladno belo jutro, z dušo biserno kot rožna kaplja na pol razcveteli jutranji rozi.

Menuet dveh duš ... Pierce se ob čudoviti pojavi Selysette zablješči življenje, ki ga je zrl v sanjah, morda v svoji zorni mladosti, katere zlate kaplje je preslišal. Kajti pomnil je le mrko mladost, ki mu je usmerjala življenje, poslušal je le blodnomiselne ideje »civilizirancev«, ki so zamorile v njem vse praganone in vse kar silijo čustvovanju. V njegovo vročično življenje pronicla nekaj, kar osvetožuje, ohlata ... Svetlostno vdihava ta osvetožujoči zrak. Tako mu je pri duši, kot da bi hotel dvigniti težak, a še nikdar izkopan zaklad svoje duše. On sluti, tipa in tava kot v megli, ki se ima vsak hip razrešiti.

V njeni bližini postata topef, jasen, čist. Vse njegovo ponašanje, vsa njegova govornica izraža pod tem vtisom tako

žarko doživetje, kakor ga je možna le blesteča otroška duša. Nepozabno je tipanje in tavanje junikov roh in misli, ki se iščejo in bi rade spregovorile. V istem hipu, ko zatrepeče živ plamen ljubezni med njima, se Pierce posavlja od nje za vedno, za vedno ... V sceni kot jeklo močni, pade med oba nekaj strašnega, nepremostljivega ... Ali v njegovih očeh ne ugasnejo lepe sanje ... On noče v življenje Mevilov in Torralov. Nalikujoč Tantalusa, so njegove besede obupa kaplje črnih voda, vzdihni trpečega človeka, od svoje zemlje bolnega. Vedno tesnejši je krog, zapira ga, duši in tira v črno noč in trpke smrti.

In Farrere zaključuje tragedijo menueta dveh src ... Tako mučno, tako silno. Poslednja gesta Piercova — netopirsko prhutajoče zalet v namišljeno civilizacijo in — finale: valovi morja zarnejo šepetajočega na ustnih Selysettinu ime.

In visoko nad mrtvimi trupli belih kolonizatorjev visoko nad tragedijo in trpkostjo življenja — lebditi kot spomin vročja molitve Selysette, ki ji kakor črta, spajajoča mrtvaško hropenje preteklosti in svetlo bodočnost preživetja.

»Nikar, danes je petek, jutri se tudi lahko potrpim a jutri zvečer se odpeljem domov.«

Stisnil si se k peči in se zatopil v sanjarije, meni pa je bila žalost legla na srce. »Spendije so tu, si mi oznanil vesel.« Naj boš z denarjem, sem se pošalil.

»Kupil si bom novo obleko; do venčka bo gotova.«

Narodil si jo, oblekel je nisl. Se toliko ni počakala usoda, da bi ti jo odeli mrtve mu za krsto....

»Profesor mi je dal temo za doktorsko disertacijo: si mi pripovedoval svire že imam; jutri začnem.«

Začel si, delal a nisi končal. Prazen je Tvoj stol v seminarju, delo leži kot načet a nepokošen travnik. Se kose nisi pustil, da bi lahko kdo nadaljeval započeto delo....

Sojenice so Ti nagromadile trnja na pot, da si se komaj gibal. A hodil si, saj si videl pred seboj zvezdo — vodnico, ki Ti ni za hip zašla.

Stegnili si roko, da bi odtrgal cvet, ki se je skrivni za ostudnimi skalami, da bi se ta cvet položil na oltar kolegialne za-

vesti in moči. Teda! Ti je Parka prerezala nit življenja...

Ob ranem Tvojem grobu žalujejo v veliki boleti Tvoji starši in sestra, na Tvoji gomili vzdihujejo kot Jeremia na razvalinah Jeruzalema Tvoji prijatelji in Te kličo. Kličejo Te val, ki so Te poznali, saj so te val ljubili.

Molčiš. Steno. Ali res ne maraš samo enkrat se pogledati svojega potnega očeta, svoje ljubice matere, se enkrat stopiti med svoje prijatelje, da zapojemo pesem, tisto žalostno, ki je vedno segla najgloblje v Tvoje bogato srce:

Teče voda, teče
čez Velebski maj;
neha si ma, neha!
starodavni frajir.

Celo Tvoje življenje je bilo en sam veliki petek. Na Golgoti si prinesel težki križ svoje mladosti: bil si križan in s Teboj vred križana Tvoja žalostna mati.

Preživeli bomo trpljenje večeliškega tedna, na večeliško nedeljo pa, dal Bog, da bi vstali s Teboj vred poveljani v glorijsko na Onem svetu.

vom stazom Taj posao mora se raditi intenzivno i kod ženske i muške omladine svih društvenih staleža. Tim sistematskim i jakim radom ćemo uneti u narodno uverenje da niko nije kriv za one pogreške, sa kojima se rodilo, ali je kriv za one pogreške, sa kojima će mu se porod roditi. Na taj način će svest i osećaj odgovornosti prema potomim pokoljenjima toliko ojačati, da će opstank naše rase biti obezbeđen. Onda će se probuditi i volja za detetom. Onda će naš narod, kao nekada, osećati kao najveće svoje zlo, kad mu se kućna sveća ugasi (ostane bez dece), onda će se pri ženidbi i udadbi načela rasne higijene i eugenike razumno i svesno primenjivati i onda će s dobrim

odabiranjem moći pojedine manje nasledne pogreške iz porodičnog stabla svesnom ženidbom i udadboj izbaciti. Onda će od rasne higijene i eugenike postati ono, što je osnivalac njen Calton želeo da postane: religijom, novom veroj kulturnog društva. Onda će pametne rase, koje tu veru prigrlje, očuvati svoj opstanak i onda ih neće moći manje kulturne rase sa dobrim plodjenjem potisnuti, ni mirnom ekspanzijom (širenjem), ni ratnim sredstvima. U te pametne rase računam i Srbe, Hrvate i Slovence, koji su osnovali sebi jednu veliku i snažnu državu, kojoj želim od srca svaka dobra!

Dr. Dmetrije Bleiweis.

To in ono.

HOMO RUMINANS SECUNDOGENITUS.

(Dalle.)

Globoko se zamislim. Lepa perspektiva se odpira človeštvu v bodočnost. Če si bo kdo (izmed neuradnikov seveda) pokvaril želedec od predobre hrane, bodo poklicali zdravnika, ki mu ga bo enostavno vzel iz telesa, ga osušil, izpral, prečistil, posušil in naposled zopet vžil lepo na prejšnje mesto. Ako bi pa bil želedec le preveč defektan, bi ga eventualno izmenjali, kakor izmenja urar počeno pero. Za par tisoč dolarjev bi marsikaj zdrav revež zamenjal svoj želedec za bolnega (jaz n. pr. svojega še za 500 dolarjev). Dala bi se pa stvar še naprej razpletati. Ali ne bo ravno tako mogoče zamenjati bolan človeški želedec z živalskim, n. pr. od jedre kože ali solidneza teleta? Taka operacija bi bila mnogo cenejša in bi si jo privoščili na vse zadnje celo državni uradnik za slučaj, da se mu je pokvaril želedec pri čitjanju govora g. fin. ministra, kako lepo »cifro« moneta je že žrtvoval za državne uslužbence.

Ob takem in enakem razmišljanju sem zadržal in se mi je začelo živo sanjati, da službujem še vedno kot uradnik na slabem razpoloženju v letu Gospodovem 1950. Uradniška beda je priklopila do tedaj do vsika. Od postanka Jugoslavije dalje je fin. minister že petstotistočkrat zatrjeval, da je treba uradnikom pomagati. Ravno tolikokrat je pa tudi uradništvo že svarilo, da bo kmalu bila tradicionalna dvajseta ura. Šele leta 1950 je bilo končno rečeno nesrečno uradniško vprašanje. Že dolgo so govorili, da se je dr. Finsterer, ki je operiral pred 27 leti v Buffalo moža z oolnim želedecem, siljano posrečiti prenos živalskega želeca v človeški organizem. Vcepilni želedec se je v najkrajšem času asimiliral, vendar je obdržal svoje bistvene lastnosti in mu je bilo treba dovažati le živalsko hrano. Dr. Finsterer je vsem državam s slabo valuto predlagal, naj bi vcepili svojim uslužbencem ex-offo živalske želece, s čimer bi si prihranile nad 3/4 osebnih izdatkov in se tako rešile najtežjih finančnih bremen. Po njegovem mnenju bi bili najprikladnejši želeci iz rodu prežvekovalcev (ruminantia). Želeci teh živali se dele na štiri dele in opravlja vsak del svoj posel po načelu delitve dela bolje in uspešneje nego enoten želedec drugih sesalcev. Hranilo se prežvekovalci vrh tega samo z rastlinsko hrano najpriprostejše kvalitete. Vsakemu uslužbencu z vstavljenim želedecem prežvekovalca bi se enostavno odkazal kos pašnika, travnika ali v silu tudi žive meje v prehrano. Tam bi se dvakrat na dan lepo napasel in — mirna Besna. Drazniške doklade bi postale popolnoma odveč. Seveda bi moralo vcepljenje živalskih želecev biti obvezno tudi za družinske člane uslužbenec. G. dr. Finsterer je celo izrazil nado, da bodo po nekoliko letih na telesih uslužbenec z izmenjanimi želeci nastale važne fiziologične spremembe. Predvsem bodo dobili celjenci tude usnjato kožo, ki jo bo porasla čez in čez gosta dlaka. Tako bodo avtomatično odpadli stroški za obleko. Nastal bi sčasoma povsem nov tip človeka »homo ruminans secundogenitus«.

Na žalost dr. Finstererja pa so vse države s slabo in najslabšo valuto, celo Nemčija, kjer so vzdrževali uradnike le še z umetnim vdihavanjem kisika, ogorčeno odklonile njovo ponudbo, sklicevale se na dostojanstvo človeka. Samo naša vlada je izjavila, da bo vzela predlog v pretres. In tedaj se je zgodil čudež, kakršnega še ni beležila zgodovina naše države. Vlada, ki še ni nikdar rešila nobenega predloga, če ga je vzela šele v »pretres«, je dr. Finstererjevo ponudbo sprejela v trlurni seji ministrskega sveta. Proti so glasovali le trije ministri, med njimi minister pravde, ki je zavrnil predlog kot nesprejemljiv s človeškega stališča. V svojem fulminantnem govoru je citiral uvodoma sloveče Pouchette besede: »C'est plus qu'un crime, c'est une faute« (»to je več nego zločin, to je pregrešek«) in je končal s Tallegrandovim vzklikom: »C'est le commencement de la fin« (»to je začetek konca«). Pobil ga je pa v še bolj fulminantnem govoru minister narodnega zdravja, bivši advokat, ki je prišel do svojega kurulskega sedeža po znani francoski pristavitvi: »Potreben je bil knjigovodja, službo je dobil pa pesalec«. Prišel je svoj govor istotako s nekim francoskim izrekom — »Je sem prav sanjal — s ali y a que le premier pas qui count« (»le prvi korak je težak«) in je končal s slavno kritiko Benjamina Franklina: »Ca ira« (»bo že šlo«). Pravnosodni minister ni repliciral bržkone, kar mu je zmanjkalo primernih francoskih citatov. In zgodil se je večji čudež, da je ista vlada, ki do leta 1950 ni mogla razvrstiti uradnikov in niti ni izvedla volitev v samoupravna oblastva, začela vrt na nas z izvajanjem sprejete ga sklopa. Pred vsem je vodila izredni kredit v znesku en milijarde dolarjev za potrebne zdravniške operacije in živalske žrve ter je izdala obširen zakon, kako naj bi se v najkrajšem času izmenjali vsem

državnim uslužbencem in njih rodbinam želeci.

Neverjetno naglo je bila izvedena tudi toliko časa pričakovana razvrstitev uradništva. Nižjim kategorijam so bili prisojeni v obče kozji želeci. Sem so ranžirali predvsem sluga, nižji pisarniški uradniki in uradniški pripravniki vseh vrst. Kot krma je bilo odločeno prvim in drugim dračje in suhljad, zadnjim trava, zelišče in listje. Le praktikantom z visokokolno izobrazbo je bila priznana pravica, da smejo spomlad v državnih gozdovih objedati tudi popke in mladike ter smukati brstje. V tem, da je odkazala nižjim uslužbencem baš kozje želece, je vlada pokazala višek državne modrosti. Prvič so kozji želeci izmed vseh rogarjev po obsegu najmanjši, drugič pa niso prav nič izbrčni. Niti strupena zelišča jim ne škodujejo kakor mleček, krvavi mlečnik in pasli peteršili. Da, celo eraričnega tobaka se ne branijo. To bačna rešila bi torej vsled izmenjave želecev ne bila preveč prizadeta. Monopol na sol bi pa naravnost siljano pridobil. Izdatki za to slaščico bi se iztirjali mesečno od rudimentarnih plač potom obdobja.

(Konec prih.)

PAZNOVERJE V MODERNEM ČASU.

Neverjetno mnogo je še paznoverja, pa nele pri nas, marveč širom vsega sveta. Tudi Svica je polna paznoverja, kar dokazuje nastopni slučaj: Neki 75-letni človek, ki je bil radi goljufije, motenja javnega miru in radi prepovedane loterijske igre opetovano predkaznovan je živel med ljudstvom kot vedeževalec, ki pozna preteklo in bodočnost in zna pomagati v vseh mogočih boleznih in raznih neveščnih slučajih. V St. Gallenu je bilo to. Moža so klicali, ako so komu noge otekle, ako so pri hiši zboleli, ako je bil prepri v hiši, če hotela zvedeti o svojem možu, je klicala kokiš niso nesle jaje, ako je zbolel konj in ako je kaka brunna žena kaj posebnega starega čarovnika. Seveda je zahteval za vsako svoje zdravljenje in za vsak svoj nasvet mnogo denarja. Veljal je tudi za nekakega svetnika, kajti okoli vratu je imel vedno rožni venec in pripravljen je bil pomagati z molitvijo, ako že druga zdravila niso zalegla. Z dovoljenjem duhovništva je prodajal dve mali brošuri »Sveti Judas Tadeus« in »Sv. Maša, tvoja daritev«. Po 3 frankov je prodajal tako brošuro in Sv. Judas Tadeus je imel nalogo, da bo pomagal v vseh obutnih trenutkih, v bolezni, v bridkosti in težavah itd. Druga brošura je govorila o maši, pri kateri se pred Bogom operejo z grešnika vsi raznovrstni grehi. Zelo pomežen je postal mož pa tudi vedno predrznejši. Tako je hotel pred kratkim pomagati neki ženi z gnušnimi sredstvi, da bi v njej zopet vzcvetela zakonska ljubezen. Zena je nevarno obolela in za vsa stvar je izvedela sodnja, ki je vtrknila v luknjo starega svetnika in čarovnika.

SOJ — NOVA IDEALNA HRANA.

Soj — kaj je to? Po angleški se piše Soy; ali to ni angleška beseda, marveč kitajska in označuje neko stročje, ki je vdomačeno na Kitajskem. Po naše bi se morda reklo: kitajski bob. Pravzaprav ni to nikaka nova hrana — saj tvorijo svoj važen del kitajske in japonske hrane že od pamтиве ka — ali nova je za nas, kajti se v zadnjih letih čimdalje bolj vdomačuje tudi pri zapadnih narodih, zlasti v Ameriki. Le nekaj čez sto let je, kar je postal krompir tako popularna hrana, da bi danes ne vedeli, kaj bi storili brez njega. Morda je sojo usojen isti zmagoviti pohod proti predsodkom kot krompirju.

Preobljubena Kitajska se je morala v svoji večstoletni zgod. boriti z ogromnim vprašanjem, kako prehranjevati svoje prebivalce, da ne bi milijoni izmed njih stradali. Posledica tega je bila, da so Kitajci letok 3000 let razvili jako umno dieto, pri kateri ima vsaka najmanjša hrana največjo hranilno vrednost. Izkušnja in sila je naučila Kitajce, da si niso nič znali o moderni vedi, ki nam razlaga, koliko hranilne vrednosti je v vsakem živilu in kake snovi potrebuje naše telo.

Zlasti so bili Kitajci v stani preživljati se skoraj brez mesa in mleka. Pri nas v Ameriki je meso glavni del hrane in zelnjava je le postranska. Pri Kitajcih je to ravno narobe in meso igra v kitajski kuhinji več ali manj le vlogo prikuhe. Zrezani koščki govedine ali svinjine, vmešani v »chop suey«, ali par drobne kuretine na vrhu dajo človeku hrano in meso leži. In s tem, da Kitajci jedo poganzjoča srna, dobivajo iz hrane one vitamine, ki so potrebni za zdravo hrano in ki jih mi pogrešamo v naših žitnih jedeh.

Glavna težkoka vegetarijanske hrane je dobaviti in sje zadostno količino in raznovrstnost proteina oziroma beljakovina — kakor znano — najbogatiji del

vsake hrane. Fižol in grah sta med rastlinami najbogatija na proteinih, ali jih nimata niti toliko niti take vrste, kakor jih imamo v mesu in drugih živalskih produktih in kakor jih potrebujemo za ustroj svojih mišic.

Imamo pa izjemo proti temu pravilu, in ta izjema je soj ali kitajski bob. V njem ni skobovine, pač pa 30 do 45 odstotkov proteina in 18 do 24% olja. Iz tega je razvidno, da je soj glede hranilne vrednosti podooben mesu, ker je bogat na masti in proteini in je brez skroba. Kar je bolj čudno, je okoliščina, da sojev bob vsebuje tucat proteinskih sestavin, ki so enake kot one v mleku. In zares se iz soja nepravilna neko »rasniško mleko«, kakor tudi skuta in sir. Te jedi tvorijo važen del hrane Kitajcev in Japoncev, ki se vzdržujejo mesnih jedi, bodisi ker so budisti po veri ali ker so siromahni. S tem da »molzejo« sojeve bob, dobivajo desetkrat več mlečne hrane za oral zemlje, kot da bi tam pasli živino. Italijanski zdravniki, ki so tekom vojne rabili sojevo mleko za prehrano dojenčkov, so izjavili, da so deteta v mnogih slučajih prenašala sojevo mleko še rajše kot kravje.

Sojevo mleko se ni še vdomačilo pri nas, ali oni, ki radi pohaajo v kitajske restavracije — Chop Suey — so se privadili k okusu riave omake, ki jo tam servirajo v mali steklenici in ki se rabi za zabeljenje riža. Izgleda in ima okus kot kak mesni ekstrakt in res mu je enaka po sestavi in hranilni vrednosti. Ali nič mesa ni v njej, marveč je to sojeva omaka »shoyu«, ki je produkt dolge fermentacije in dozorevanja neke zmesi sojevih bobov in nasoljenega pšenice. Čim dalje traja to dozorevanje, tem boljše je produkt. Šest mesecev ali leto dni utegne zadostovati, dokler omaka ne dozori, ali orientalski sladkor, snežni čakajo, da se solnčnih pet let in celo kar do trideset let. Posodo strpljivo odpirajo vsak dan in jo zapirajo po noči ali ko dežuje. Na Japonskem izdelujejo vsako leto čez dva milijona sodov sojeve omake.

Soj je bil prvič vpeljan v Združene države leta 1804, ali še le tekom zadnjega desetletja ga spošno sadijo v svrhu olja in krme. V nekaterih državah postaja ena izmed važnejših letin. Ako se bo v državi Ohio obdelovanje soja nadaljevalo v istem razmerju kot dosedaj, bo tam sojeva letina za deset let prekašala letino ovsa.

Naše gospodinjstvo se seveda konservativno in le počasi pripuščalo soj k dostojanstvu domače hrane kljub priporočilom strokovnikov poljedelškega departementa, ki trdijo, da se iz njega daje pripravljati kakih osemdeset vrst raznih jedi, začeni, ali juhe do zadnjega namizka. Zdi se, da ima soj dolgo borbo pred seboj, predno si pribori splošno priznanje. Potolaji pa naj se z usodo nekaj zaničevanega krompirja, ki ga je bilo treba prejšnjim generacijam takorekoč siliti v usta, predno so se ljudje privadili k njemu — pa še kako!

GOSPA KOSTROVA.

V Pragi nastopa v Komediji Rusinja, prekrasna gospa Kostrova. Nastopi šele v zadnjem aktu »Komedije« in občinstvu se nudi pogled na najkrasnejšo žensko postavo. Tako je lepa, kakor bi bila stvoritev idealizirajoče umetniške roke. Nastopi popolnoma naga. Vse jo občuduje, vse je tiho in mirno in presenečeno ob tako popolni krasi ženskega telesa. Pa jo hodijo radovedne mlade ženske izpraševati, kako je prišla do te kraste. Znani so razni predpisi in nasveti, ki naj bi izpopolnjevali in lepšali žensko telo. Dosegajo se tudi uspehi. Dame jo vprašujejo, ali vendar razkrije tajnost kulture, s katero je dosegla svojo lepoto. Gospa Kostrova se prijetno nasmešlja in počasi dvigne svoje roke in svoje oči proti nebu ter pravi: Vse to je od Boga. Marsikatera dama s tem odgovorom ni zadovoljna, na kar jej Kostrova pove še da je obiskovala slovečo šolo za ritmiko in plastiko pri Petrovskem v Moskvi in da sedaj umiva svoje telo v mlčni vodi in spušča na svojo kožo mrzel tuš, živi pa zelo vzdržno in zmerno, in sicer — v vsem, razumete, prav v vsem. Vse drugo na meni je od Boga. Nikdar nisem nosila nikakega korzeta. Sicer ne izvedo radovednice iz takega pogovora pravzaprav nič, nadaljujejo z vprašanjem o frizuri. Kostrova ima kratko odrezane plavčorne lase, ki jej stojijo na glavi kot kak preko ušes potegnjeni kopalčki ali letalski šlem iz črnega gumij. obraz je pravokotno z njim obročljen. — Kako je prišla na to idejo. O boljševiškem nastopu ni bilo v Moskvi frizerjev in ondulejev. Kostrova pa si je znala pomagati ter si je prirezala lase tako, kakor jih sedaj nosi. Oponašati pa jo morejo v tem samo one, ki bi imele tako lepo okroglo glavo in tako globokotemne oči v označenem okvirju, kakor jih ima Kostrova.

* Trifitsko gospodčen je bilo odpuščeno iz železniške službe v Italiji po nalogu visokega komisarja za železnice. Mnogo so prošle in moletovala na vseh mogočih mestih, da bi prišlo zopet v službo, toda sedaj je izšla ministrska odločba, da ne bo sprejeta v službo niti jedna.

* Oledeneli »Wilson«. Dne 8. tm. je prišel v New York Italijanski parnik »Presidente Wilson« iz Neaplja. Na morju ga je doletela strašna nevihta, kateri je sledil nenavaden mraz in oster veter. Parnik je bil kmalu pokrit s ledom in potniki so tle čali drug ob drugem v svojih kabinah in tropetali mrazu. Ko je parnik prišel v New York, je bil ves gorenji del pokrit z debelo plastjo ledu in treba je bilo dolgotrajnega dela, da so ta led razbili in so mogli potniki iti na suho.

Zahtevajte povsod našo domačo KOLINSKO CIKORIJO
izvrstni pridelek za kavo.

Zdravstvo.

— Slov. zdrav. društvo. Redni občni zbor Slov. zdravniškega društva v Ljubljani se vrši v nedeljo dne 20. jan. t. l. ob 3. pop. v univerzitetni dvorani s sledečim sporedom: 1. poročilo odbora; 2. poročilo o dr. Löschner-Maderjevi ustanovi; 3. došli dopisi in predlogi odbora. Ref. dr. Ambrožič in dr. Pintar; 4. volitev predsednika in odbora ter dveh revizorjev računskih zaključkov društva in dr. Löschner-Maderjeve ustanove; 5. določitev oficijelnega glasila društva in časopisov, ki naj se naroče za prihodnje leto; 6. določitev društvenih prispevkov za prihodnje leto; 7. samostalni predlogi članov. (Ti se morajo 4 dni pred zborom pisмено naznaniti odboru); 8. služajnost. Odbor.

— Pokojniški zaklad za zdrav. vdove. Redni občni zbor »Pojniškega zaklada za zdravniške vdove v Sloveniji« se vrši v nedeljo 20. jan. t. l. ob 3. pop. v univerzitetni dvorani z običajnim dnevnim redom. Odbor.

— »Zveza blaz. zdravnikov«. Redni občni zbor »Zveze blagajniških zdravnikov« v Sloveniji« se vrši v nedeljo dne 20. jan. t. l. ob 11. dop. v ambulatoriju ljubljanske posovalnice OUZD s sledečim sporedom: 1. poročilo odbora in revizorjev; 2. volitev novega odbora; 3. razgovor o socialnem za varvanju in OUZD, 4. služajnost. Odbor.

Kaj nas nči rodoslovnik Ade Juke?

Leta 1874. je dobil zdravnik dr. Dugdale nalog, da pregleda nekatere severo-ameriške kaznilnice. V eni izmed njih je našel 6 sorodnikov enakega imena in to ga je napotilo, da se je jel bliže zanimati za to sorodstvo. Kar je pri tem ugotovil, je bilo nad vse mere grozno. Od neke Ade Juke (izg. Džek), ki je bila leta 1740 rojena in v svojem rodnem kraju še pričetkom 19. stoletja znana kot pljanka in vlačuga, je bilo dognati potomstvo 834 oseb, od katerih se je dalo pri 709 ugotoviti vse okoliščine. Od teh 709 potomcev Ade Juke je bilo:

- 106 nezakonskih
- 181 prostitek
- 142 beračev
- 64 v ubožnicah
- 76 hudodelcev (s 7 umorstvi).

Število let, ki jih je ta rodbina presegla v kaznilnicah, znaša 116, 734 let pa je uživala podpore iz javnih sredstev. V peti generaciji so bile skoraj vse ženske prostitutke, moški pa zločinci, od šeste generacije je bil najstarejši 7 let star, toda 6 jih je bilo že v sirotišnicah in ubožnicah. Samo ta rodbina je povzročila severo-ameriški državi tekem 75 let nad 5 milijonov predvojnih dinarjev izdatkov za kaznišne in vzdrževalne stroške. Ne moremo si zlahka misliti strašnejšega primera, kako se alkoholizem in zločinska nagnjenja podjedujejo tla v pozna kolena!

Vsakomur, ki čita te pretresujoče podatke, se vsiljuje misel, koliko rodbinske nesreče, koliko javnega pohujšanja in koliko zla bi se bilo preprečilo, ako bi se oni Adi Juke svoj čas onemogočilo, da se zaplodijo. Slučajev, kakor je oni Ade Juke, pozna medicina še obilo in ne samo s pango alkoholiizma in hudodelstev, temveč tudi s panoge živčnih, spolnih in drugih bolezni. Ti slučaji so bil povod, da so se začeli odlični zdravniki in znanstveniki pečati s higijeno zarođa, ki tvori danes važen del socialne higijene. Prvi, ki se je bavil s tem vprašanjem, je bil angleški prirodoslovec Galton s svojo eugeniko. Eugenika znači v prevodu z gršine »dobro zaredbo«. Tako je Galton nazval novo higijeno-biološko vedo, ki jo je ustvaril z namenom, da preiskuje in ugotovi zakone in izboljševanja in oplemenjevanja človeškega zarođa. V ozki zvezi z eugeniko je rasna higijena, ki je v devetdesetih letih preteklega stoletja pronikla v Nemčiji. Njen zadatek je nekoliko širši kakor oni eugenike. Dočim se bavi eugenika samo s notranjimi biološkimi vprašanji, ki vplivajo na zdravo zaredbo vodi rasna higijena tudi račune o zunanjih, socialnih, narodnostnih, ekonomskih in drugih prilikah, od katerih je zdrav zarođ več ali manj odvisen. Vendar je označba rasna higijena povzročala nesoglasja in izvala kritike, ker so mnogi izraz »rasa« v političnem pogledu napačno razumevali. Zaradi tega je morda primernejše, ako se opretno označbe higijena zarođa.

Strašne slike, ki nam jih podajajo rodoslovniki alkoholikov, hudodelcev in raznih bolnikov, so bile povod, da so mnoge napredne in res demkratsko upravljane države segle po najradikalnejših sredstvih

ter v danih primerih prepovedale sklepanje zakona ali celo odredile umetno skopjenje (kastracijo, sterilizacijo). Tako so bili v času od 1895. do 1909. leta v 19 severnoameriških državah iznešeni in sprejeti zakoni, ki prepovedujejo ženitev, oziroma možitev epileptikom, slono bolnim, alkoholikom in zločincem, v državi Washington pa tudi tuberkuloznim in v državi Nevada vsem, ki bolehalo za kako kronično nalezljivo boleznijo. Izvrševanje teh zakonitih oredb pa je seveda zadelo na velike težkoke, pred vsem zaradi ameriške ustave, ki ne dopušča, da bi se v kateremkoli slučaju omejevala osebna svoboda državljanov. Tudi se je pokazalo, da te zakonite odredbe nimajo pravega učinka, ker ne morejo preprečiti, da bi prizadeji ne zaplodili nezakonskih potomcev. Zaradi tega so šje nekatere ameriške države še dalje in so sklenile zakone, ki določajo n. pr. nepoboljšljive hudodelce« dalje take, ki so zagrešili posilstva, epileptike, prostitutke in neozdravljive alkoholike umetnim potom napraviti neplodne. Postopanje je pri tem različno. V državah Washington in Nevada odredi to operacijo, ki se izvršuje kot kazen, sodišče, v drugih državah obstojajo komisije zdravnikov in raznih izvedencev, ki imajo odločilno besedo. Od evropskih državie doslej skopjenije vpeljala samo Svica za gotove vrste duševno bolnih in za kretine.

Toda vse te mere so samo negativne in ne morejo donesti trajnega uspeha. Na meji med negativnimi in pozitivnimi merami pa stoji zdravstvena spravevala, ki naj bi jih po zahtevi mnogih odličnih higienikov doprinesla zaročenci pred sklepanjem zakona.

Resničnih uspehov moremo pričakovati samo od pozitivne higijene zarođa. To so spoznali tudi praktični Američani, ki ih niso preplašile težkoke in srdite kritike, na katere so zadeli njih prei omenjeni strogi eugenični ukropi. Uvideli so, da je glavna in edina ovira v tem pravcu nepoučenost ljudstva. Započeli so torej široko zasnovano propagando, da uveljavijo nove ideje o izboljševanju in oplemenjevanju človeškega zarođa. Treba je vzbuditi ljudsko vest, čut odgovornosti napram poznim rodovom! Vse plasti naroda mora podpreti prepričanje, da je sklepanje zakona eden najvažnejših in najdalekosežnejših korakov, od katerega ne odvisi samo sreča rodbine temveč tudi blagostanje poznih pokoljenj. Pri nas se zlasti na deželi in v trgovskih krogih često sklepajo zakoni zgolj iz zunanjih vidikov. Ker ima ta ali ona dekle obilo dote, jo izberejo starši za svojega sina. Nikdo pa se po navadi ne zmeni, ali je pač telesno in duševno primerno razvita in ali je zdrave rodbine. Kako naj se ohrani in množi blagostanje, ako se porajaajo bolni ali celo degenerirani otroci, ki ga niso v stanu opravljati? Kako naj v hiši vlada sreča, ako pobere bela žena otroka za otrokom? Ali se starši zavedajo velike odgovornosti, ki jo prevzemajo, ako svojih otrok ne počue o opasnostih, ki groze potomstvu po nezdravem zakonu? Nedavno je bilo čitati v listih, da je francoska država odklikovala kmeta Petra Lafargueja, katerega rodbina živi že od leta 772, od začetka vlade Karla Velikega, na istem posestvu. Obesem so poročali, da živi v Franciji dosti kmetskih rodbin, ki so že 400 do 1000 let na svojih domovih. To je pač le mogoče, ker so iz nekega naravnega nagona ravnale po pravih eugenikah, to je, ker so razumne in vestno postopale pri sklepanju zakonov.

Priobčili smo rodoslovnik Ade Juke, ker nam posebno drastično ispričuje potrebo higijene zarođa. Da je ta higijena pomembna tudi za narodov gospodarski napredek, leži na dani. Posebno važnost je zadobila po svetovni vojni, ki je ugnobila toliko najodličnejših narodnih sil. O nekaterih posebno tehničnih vprašanjih, tako o boleznih, ki izpričajo potomstvo, o mešanih delovih zakonih dedičnosti, ki nam razlagajo, zakaj se svojstva prededov pojavljajo na poznih potomcih, o de Vrlesovih mutacijah, ki nam kažejo, kako lahko nastopijo nove dedne lastnosti, o reformah, ki so v prid zarođa potrebne, bočemo ob prihodnji razpravi obrabne. Z današnjimi izvajanjmi smo hoteli samo opozoriti na ta vlogoznanjiv in vevlačni predmet. Zaključiti pa teh izvajanj nemoremo bolje, kakor s lepimi besedami, ki jih je zdravnik dr. Laza Marković postavil na konec svoje znamenite razprave »Zadaci narodne uprave za napredjenje rasne higijene i eugenike«: »Posao prosvetavanja treba početi kot omladino, koja još nije gošle rđa«.